स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

शिवालय गाउँपालिका, सिमा, जाजरकोट

(आ.व.२०७८/०७९-२०८२/०८३)

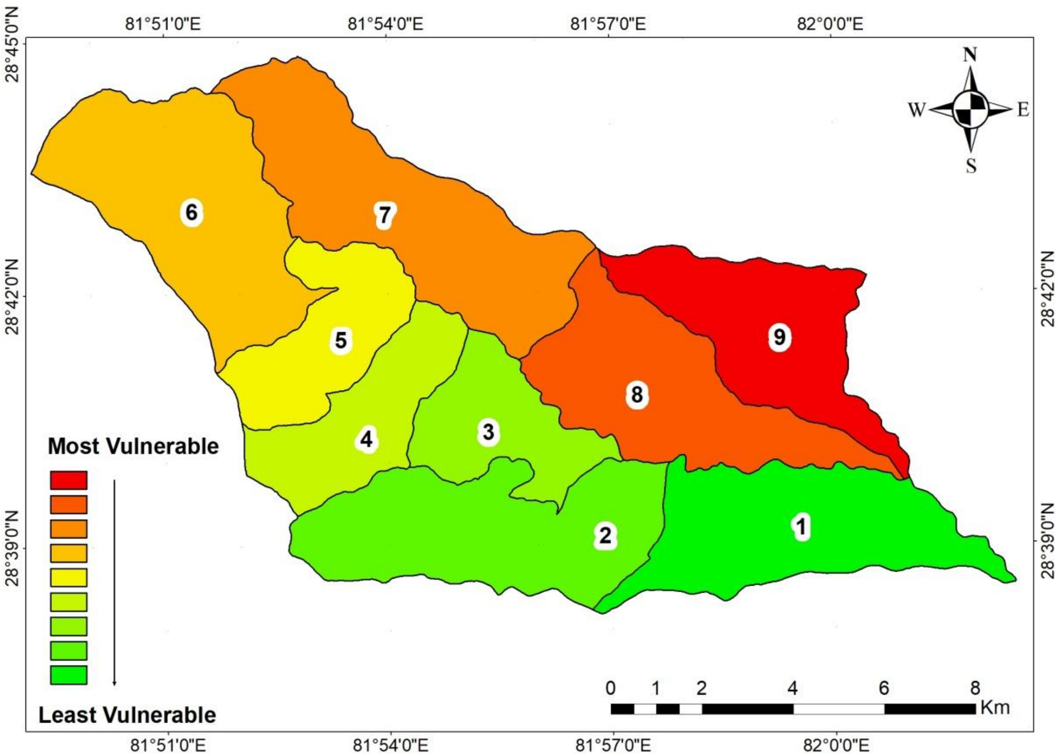

<u>तयार गर्ने:</u>

शिवालय गाउँपालिका, सिमा, जाजरकोट

२०७८

सार्वाधिकार © शिवालय गाउँपालिका, जाजरकोट
योजनाको नामः स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना
तयार गरिएको वर्षः २०७८
तयार गर्नेः शिवालय गाउँपालिका, जाजरकोट

आर्थिक सहयोगः नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम (NCCSP 2)

सहजिकरणः
युथ एलाइन्स फर इन्भाइरोमेन्ट
Youth Alliance for Environment (YAE),
गैरीधारा, काठमाण्डौ

आवरण तस्बीर : शिवालय गाउँपालिकाको वडागत संकटासन्न नक्सा

मन्तव्य

विश्वव्यापी रुपमा बढ्दै गएको जलवायु परिवर्तनको असरबाट संसारका गरिब र अतिकम विकसित मुलुकहरु धेरै प्रभावित भएका छन् । जाजरकोट जिल्ला जलवायु परिवर्तनका दृष्टिकोणले अति उच्च संकटासन्न जिल्लाहरु मध्येमा पर्ने भएकोले यसबाट यहाँका कृषक लगायत प्रायः सबै मानिसहरुमा प्रतक्ष्य रुपमा नकारात्मक असरहरु परिरहेको देखिन्छ । मानवीय क्रियाकलापका कारणले हरितगृह ग्याँसको उत्र्सजनसँगै जलवायु परिवर्तनको दर बढ्न गई यससंग सम्बन्धित जोखिम यस गाउँपालिकामा पनि प्रत्यक्ष रुपमा महशुस गरिएको छ । खडेरी, कृषि रोग, पशु रोग, मिचाहा प्रजाती, मानव रोग, खाद्य संकट, हावाहुरी, असिनापानी, आगलागी/वन डढेलो, पहिरो तथा भू-क्षय, चट्याङ्ग, बाढी जस्ता असर यस गाउँपालिकाका समुदायले पनि महसुस गरेका छन् । यहाँका बासिन्दाहरु प्रायः निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीमा निर्भर भएकोले यस गाँउपालिकाका प्रायः सबै वडाका किसानहरुमा जलवायुका कारण खेती प्रणालीमा विविध प्रकारका असरहरु देखिएका छन् । जलवायू परिवर्तनका असरहरुबाट प्रभावित समुदायहरुमा पर्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्न यस गाउँपालिकाले यहाँ बसोबास गर्ने समुदायलाई जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि गर्न र जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समुदाय र घरधुरीहरुको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्न यस गाउँपालिका अन्तर्गतका बहुसरोकारवाला लगायत जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समुदायहरुको प्रत्यक्ष सहभागितामा यो पाँच वर्षीय स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ ।

यस पाँच वर्षे अनुकूलन कार्ययोजनाले यस गाउँपालिकामा देखिएका जलवायू परिवर्तनका कारण सिर्जित प्रकोपहरुको धेरै हदसम्म सम्बोधन गर्ने विश्वास लिएको छु । यो कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि आवश्यक पर्ने आर्थिक, प्राविधिक तथा अन्य आवश्यक श्रोत साधनहरुको व्यवस्थापन गर्न गाँउपालिकाको तर्फबाट सदैब सहयोग रहने छ । यो कार्ययोजना तयारी तथा कार्यन्वयनको लागि आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्नु हुने राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यकमलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहान्छु । त्यसै गरी यो योजना तयारीको प्रकृयामा सहजीकरण गर्ने युथ एलाइन्स फर इन्भाइरोमेन्ट, गैरीधारा, काठमाण्डौ, नेपाल र राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रमको जिल्ला कार्यक्रम टोली तथा यो कार्ययोजना तयारीमा अहोरात्र खटिने यस वडाका जन प्रतिनिधीहरु, राजनितिक दलहरु, शिक्षक, समाजसेवी, कृषि, वन तथा वातावरण समितीका पदाधिकारीहहरु, महिला, दलित लगायत सहभागी सम्पूर्ण निकाय तथा व्यक्तिहरुलाई प्रति धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

अन्त्यमा, यो कार्ययोजना तयार भै कार्यान्वयनको प्रक्रियामा रहेकोमा गाउँपालिकाका सम्पुर्ण बासिन्दाहरुमा बधाई ज्ञापन गर्दै सफल कार्यान्वयनको अग्रिम शुभकामना प्रकट गर्दछु ।

धन्यवाद !

....

श्री नरेन्द्र कुमार शाही

अध्यक्ष

शिवालय गाँउपालिका, जाजरकोट

कर्णाली प्रदेश, नेपाल

मन्तव्य

जाजरकोट जिल्ला जलवायु परिवर्तनका दृष्टिकोणले अति उच्च संकटासन्न जिल्लाहरू मध्येमा पर्ने भएकोले यसबाट यहाँका कृषक लगायत प्रायः सबै मानिसहरूमा प्रत्यक्ष रुपमा नकारात्मक असरहरू परिरहेको देखिन्छ । यहाँका बासिन्दाहरू प्रायः निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीमा निर्भर भएकोले यस गाउँपालिकाका किसानहरूमा जलवायुका कारण खेती प्रणालीमा विविध प्रकारका असरहरू देखिएका छन् । यस गाउँपालिकामा खडेरी, कृषि रोग, पशु रोग, मिचाहा प्रजाती, मानव रोग, खाद्य संकट, हावाहुरी, असिनापानी, आगलागी/वन डढेलो, पहिरो तथा भू-क्षय, चट्याङ्ग, बाढी जस्ता प्रकोपहरु देखिएका छन् । यिनै पक्षहरूलाई मध्य नजर गर्दै नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय, नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रमले यस गाउँपालिकामा देखिएका प्रमुख प्रकोपहरूको पहिचान गरि त्यस्ता प्रकोपहरूसँग जुध्नको लागि आगामी पाँच वर्षको लागि स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरि कार्यान्वयनमा समेत केहि मात्रामा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग समेत गर्ने गरि कार्यक्रम सञ्चालन भैरहेको जानकारी पाउँदा अति नै खुसि लागेको छ ।

यस पाँच वर्षे अनुकूलन कार्ययोजनाले यस गाउँपालिकामा देखिएका जलवायु परिवर्तनका कारण सिर्जित प्रकोपहरूको धेरै हदसम्म सम्वोधन गर्ने विश्वास लिएको छु । यो कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि आवश्यक पर्ने आर्थिक, प्राविधिक तथा अन्य आवश्यक श्रोत साधनहरूको व्यवस्थापन गर्न गाउँपालिकाको तर्फबाट सदैव सहयोग रहने छ । यो कार्ययोजना तयारी तथा कार्यन्वयनको लागि आर्थिक सहयोग गर्ने नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय, नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रमलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहान्छु । त्यसै गरि यो योजना तयारीको प्रक्रियामा सहजीकरण गर्ने युथ एलाइन्स फर इन्भाइरोमेन्टका परशुराम भट्टराई र नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रमका दिनेश घिमिरे र जिल्ला कार्यक्रम टिमका प्रतिनिधिहरु तथा यो कार्ययोजना तयारीमा अहोरात्र खटिने यस वडाका जन प्रतिनिधीहरू, राजनितिक दलहरू, शिक्षक, समाजसेवी, महिला, दलित लगायत सहभागी सम्पूर्ण निकाय तथा व्यक्तिहरूलाई प्रति धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

अन्त्यमा, यो कार्ययोजना तयार भै कार्यान्वयनको प्रक्रियामा रहेकोमा यस गाउँपालिकाका सम्पुर्ण बासिन्दाहरूमा बधाई ज्ञापन गर्दै सफल कार्यान्वयनको अग्रिम शुभकामना प्रकट गर्दछु ।

धन्यवाद !

....

नर बहादुर वि.क.
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
शिवालय गाँउपालिका, जाजरकोट

सारांश

जलवायु परिवर्तन र यसका प्रतिकुल प्रभावहरु समग्र विश्वकै लागि साझा चुनौतिका रुपमा अगाडि आइरहेको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा जाजरकोट जिल्लाको शिवालय गाउँपालिकाले पनि यसबाट श्रृजित तथा भविष्यमा श्रृजना हुन सक्ने प्रतिकुल प्रभावहरुसँग अनुकूलित हुने क्षमताको अभिवृद्धि गर्न परीमार्जीत स्थानीय अनुकूलन योजनाको कार्यढाँचा २०७६ ले निर्दिष्ट गरेका विधि, प्रक्रिया र चरणहरुलाई अवलम्वन गरी बहुसरोकारवाला निकायहरु जस्तै गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधिहरु, विषयगत शाखा प्रमुख, स्थानीय गैरसरकारी संघसंस्थाहरुको प्रतिनिधि, जलवायु परिवर्तन क्षेत्रमा कार्यरत संघसंस्थाहरु, महिला तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरुको सक्रिय सहभागीतामा वडा स्तरवाट पहिचान भएको प्रकोप तथा अनुकूलनका प्रयासहरुलाई समेत समावेश गरी आ. व २०७८/७९ देखि ०८२/८३ सम्मका लागि स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरेको छ। यस कार्ययोजनाको सारांश तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

विवरण	
कार्यक्षेत्र:	शिवालय गाँउपालिका
चारकिल्ला:	पूर्वमा जाजरकोटको छेडागाड नगरपालिका, पश्चिममा सुर्खेतको सिम्ता गाउँपालिका, उत्तरमा दैलेखको भगवतीमाई गाउँपालिका र दक्षिणमा भेरी नदी र सल्यानको बनगाड कुभीण्डे नगरपालिका
क्षेत्रफल	१३४.२६ वर्ग कि.मि.
प्रमुख पेशा, जिविकोपार्जनको आधार:	कृषि, दैनिक ज्यालादारि, वैदेशीक रोजगार, नोकरी, व्यापर, उद्योग व्यवसाय
प्रमुख प्रकोपहरु	आगलागि, खडेरी, पहिरो, बाढि, रोगकिरा, जंगलि जनावर आतंक, असिना, मिचाहा प्रजाति, चट्याङ
योजनाको अवधि:	आ.व. २०७८/७९–२०८२/८३
कार्ययोजनाको प्राथमिकतामा परेका मुख्य अनुकूलनका कार्यहरु	• प्लाष्टिक घरमा वेमौसमी तरकारी खेती, व्यवसायीक पशुपालन, कृषि सामग्री वितरण • वन ब्यबस्थापन, वृक्षारोपण, बायो ब्रिकेट तथा बायोचारको प्रयोग, बहुउदेशिय नर्सरी निर्माण • रिचार्ज पोखरी निर्माण, पानीका मुहान संरक्षण, वैकल्पीक उर्जाको प्रवर्दन • सरसफाई तथा पोषण सम्बन्धि तालिम, स्वास्थ्य चौकीको सबलिकरण, खानेपानि आयोजना • व्यवस्थित सडक सम्बन्धी चेतनामुलक कार्यक्रम, सुरक्षित वसोवास सम्वन्धि कार्यक्रम • नदि कटान तथा पहिरो नियन्त्रणका लागि वृक्षारोपण, तटबन्ध निर्माण, विपद ज्ञाा केन्द्र स्थापना • सिँचाइ कूलो निर्माया तथा मर्मत, गोरेटो बाटाको स्तर उन्नती • विपन्न महिलाहरुलाई वैकल्पीक आयमुलक, महिला सशतिकरण तथा नेतृत्व विकास तालिम • स्थानिय जिर्ण सांस्कृतिक सम्पदा जिणोद्दावार

बिषयगत क्षेत्र अनुसार अनुमानित बार्षिक बजेट

विषयगत क्षेत्र	**अनुमानित वजेट रु. हजारमा**					
	पहिलो वर्ष	**दोश्रो वर्ष**	**तेश्रो वर्ष**	**चौथो वर्ष**	**पाँचौं वर्ष**	**कुल जम्मा**
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	११७५०	१२६५०	९२१०	८१०५	८६४०	५०३५५
जलश्रोत तथा उर्जा	८५२५	७३२५	६५३०	७०८०	६९३०	३६३९०
वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण	५०९०	२३३०	२५७५	४८५५	३८५०	१८७००
स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई	८२६५	१२५५०	१५४३०	१३२००	११५०५	६०९५०
स्थानीय ग्रामिण तथा शहरी बस्ती	६०००	६०००	२९००	२९००	२८६०	२०६६०
जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन	४१८०	८३४०	१०६९०	१०२५०	६२५५	३९७१५
उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार	११९४०	१७१००	२३१५०	२०८००	१७६००	९०५९०

पर्यटन एंव प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा	१३००	४३००	३३००	४३००	३३००	१६५००
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिता, जीविकोपार्जन र सुशासन	३९१०	१९८०	१५८०	१४०१	१४३०	१०२२१
जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास तथा अनुगमन	२०७०	१८४५	१८४५	१३९०	१६६५	८८१५
कुल जम्मा	६३०३०	७४४२०	७७२१०	७४२८१	६४०३५	३५२८९६

योजना कार्यान्वयनमा सहयोग गर्न सक्ने निकाय	शिवालय गाउँपालिका, वडा कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिति, कृषि ज्ञान केन्द्र, पशु सेवा कार्यालय, डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम २, सामुदासिक वन उपभोक्ता समूहहरु, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु, आदि ।
लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण	वडा स्तर तथा समुदायको तथ्याङ्क संकलन गरी विभिन्न क्रियाकलाप तथा कार्यक्रमहरुमा लैगिक तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई ध्यानमा राखी कार्ययोजना निर्माण गरिने छ ।
स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना समायोजन तथा मुलप्रवाहीकरण	यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई नेपाल सरकारको स्थानिय तहको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा प्रक्रियाका ७ चरणहरु अन्तर्गत योजना प्राथमिकरण बैठक, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जूमा समिति, एकिकृत योजना तर्जुमा प्रणालीबाट गाउँ कार्यपालिकाको बैठक हुँदै गाउँ सभाको बैठकबाट अनुमोदन गरिनेछ । त्यसैगरी अन्य सम्बद्ध सरकारी तथा गैह्र सरकारी निकायहरुको वार्षिक तथा आवधिक योजनाहरुमा यस कार्ययोजनालाई कार्यान्वयनको लागि समायोजन गरी मुलप्रवाहीकरण गरिने छ ।
स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयन	स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना उक्त समायोजन प्रकृयाबाट अनुमोदित भई गाउँपालिकाको समन्वयनमा र गाउँपालिका अध्यक्षको नेतृत्वमा सबै सरोकारवालाहरुबाट स्वीकार्य बहुसरोकारवाला संरचनाबाट कार्यान्वयन गरिनेछ । नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रमबाट सहयोग हुने कार्यक्रममा यस आयोजनाको कार्यविधि अनुसार यो योजना कार्यान्वयन हुनेछ ।
अनुगमन तथा मूल्यांकन	समुदाय तहमा क्रियाकलापहरुको, प्रक्रिया र प्रगतिहरु र गाउँपालिका तथा जिल्ला तहमा नतिजा तथा उपलब्धीहरुको आधारमा विभिन्न वार्षिक समिक्षा, अर्धवार्षिक समिक्षा, फिल्ड अनुगमन आदिको माध्यमबाट अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ ।
क्षमता विकास	विभिन्न तहमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा अभिमुखीकरण तालिमहरुको साथै विभिन्न विषयगत क्षेत्रहरु जस्तै कृषि, पशुपालन, वन तथा जैविक विविधता, उर्जा, लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण जनस्वास्थ्य, भौतिक पूर्वाधारमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलित प्रविधिहरु सम्बन्धी क्षमता विकासका क्रियाकलापहरु संचालन गरिने छ ।

यस कार्ययोजनाको कार्यान्वयनबाट यस शिवालय गाउँपालिकाका सम्पूर्ण बासिन्दा खासगरी लक्षित विपन्न, महिला तथा जोखिममा रहेका वर्गहरुको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि भई जलवायु परिवर्तनको समस्याले न्यून प्रभाव परेको भविष्यको परिकल्पना गरिएको छ । उक्त परिकल्पना पूरा गर्नको लागि स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना जम्मा ३५,२८,९६,००० (अक्षरेपी पैतिस करोड अठ्ठाइस लाख छयान्नब्बे हजार रुपैयाँ) बराबरको विस्तृत कार्ययोजना तयार गरिएको छ । योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि अनुगमन तथा मूल्यांकन एवं क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु समेत यस योजनामा समावेश गरिएका छन् । यस योजनाले लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरणको पक्षलाई अभिन्न अंगको रुपमा अंगिकार गरेको छ । त्यसैगरी यस योजनालाई गाउँपालिका, वडा तथा अन्य सम्बद्ध निकायहरुको वार्षिक तथा आवधिक योजनाहरुमा एकिकृत गरी कार्यान्वयन गर्न विशेष जोड दिईएको छ ।

विषय सूचि

परिच्छद १: योजनाको औचीत्य तथा मान्यता १

१.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको सन्र्दभ तथा औचीत्य १

१.२ स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाको मान्यता एवं निर्देशक सिद्धान्तहरु २

१.३ स्थानीय अनुकूलन योजना र विपद् जोखिम व्यवस्थापन बीच अर्न्तसम्बन्ध ३

परिच्छेद २ : शिवालय गाउँपालिकाको परिचय ५

२.१ जलाधार ५

२.२ अवस्थिति र भौगोलिक अवस्था ५

२.३ सामाजिक, आर्थिक तथा मानविय अवस्था ६

२.३.१ सामाजिक अवस्था ६

२.३.२ मानवीय अवस्था ६

२.३.३ आर्थिक क्रियाकलापहरुको अवस्था ७

२.४ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था (वन, जलस्रोत, जमिन) ७

२.४.१ वन सम्बन्धि बिवरणः ७

२.४.२ जमिन बिवरण ९

२.४.३ जलश्रोत बिवरण १०

२.५ भौतिक पुर्वाधारको अवस्था १०

२.६ गा.पा. मा कार्यरत संघसंस्थाहरुको अबस्था तथा उपलब्ध सेवाहरु १०

२.७ गाउँपालिकाको सुशासनको अवस्था..१२

परिच्छेद ३ : सथानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको बिधि र प्रकिया १३

३.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि १४

३.२ संकटासन्नता, जोखिम विश्लेषण तथा वस्तुगत विवरणको तयारी..............................१५

३.२.१ प्रकोपको ऐतिहासिक घटनाक्रम १५

३.२.२ परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो २६

३.२.३ तापक्रम र बर्षाका तथ्यांकहरुको विश्लेषण..२७

३.२.४ सामाजिक स्रोत तथा संकटासन्नता नक्सांकन..२९

३.२.५ जोखिमको रुपरेखा ३३

३.२.६ संकटासन्न वर्ग तथा समुदाय पहिचान ३६

३.२.७ प्रकोपको प्राथमिकिकरण ३७

३.२.८ वडाको प्राथमिकिकरण ३८
३.२.९ प्रकोप तथा जोखिम विश्लेषण ३९
३.२.१० जीविकोपार्जनका स्रोतहरु माथिको प्रभाव विश्लेषण ४८
३.२.११ विषयगत क्षेत्रमा पारेको प्रभाव........ ५०
३.२.१२ पारिस्थितिकीय प्रणालीको संकटासन्नता चित्रण तथा विश्लेषण........ ५३
परिच्छेद ४: जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका रणनीतिहरुको पहिचान . ५६
४.१ अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना ५६
४.२ अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्युनीकरणका कार्यहरूको प्राथमिकीकरण ५७
४.३ अनुकूलन कार्ययोजनाको निमाण........ ६०
परिच्छेद ५: जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण मूलप्रवाहिकरण........१००
५.१ आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरुमा मूलप्रवाहीकरण १००
५.२ स्थानीय तहको वार्षिक योजना, बजेट तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण १०१
परिच्छेद ६: अनुगमन तथा मुल्याङ्कन योजना १०३
परिच्छेद ७: अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका कार्यहरुको तर्जुमा र कार्यान्वयन १०५
अनुसुचिहरु........१०६

तालिकाहरु

तालीका १ : आर्थिक सम्पन्नता सम्बन्धी विवरण ७
तालीका २ : वर्तमान भूउपयोग सम्वन्धी विवरण ९
तालीका ३ : शिवालय गाउँपालिकामा कार्यरत संघसंस्थाहरु तथा उपलब्ध सेवाहरको विवरण १०
तालीका ४ : प्रकोपको एतिहासिक समयरेखा १६
तालीका ५ : परिवर्तित मौसमी तथा वालि पात्रो २६
तालीका ६ : शिवालय गाउँपालिकाको संकटासन्न बस्तीको विवरण ३३
तालीका ७ : जोखिमको रुपरेखा ३४
तालीका ८ : संकटासन्न वर्ग तथा सामाजिक समुहहरुको पहिचान ३६
तालीका ९ : प्रकोपको जोडागत स्तरीकरण ३८
तालीका १० : वडा प्राथीमीकिकरण ३८
तालीका ११ : वडागत प्रकोप तथा जोखिम विश्लेषण ४०
तालीका १२ : जीविकोपार्जनका स्रोतहरुमा प्रभाव विश्लेषण ४८

तालीका १३ : विषयगत क्षेत्रमा पारेको प्रभाव ५०
तालीका १४ : वन जङ्गल पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण ५३
तालीका १५ : कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण ५४
तालीका १६ : जल (खोला, ताल, नदी) पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण ५५
तालीका १७ : पारिस्थितिकिय प्रणालीहरुको तुलनात्मक जोखिम विश्लेषण ५५
तालीका १८ : अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना ५६
तालीका १९ : अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्युनीकरण उपायहरुको प्राथमिकिकरण ५७
तालीका २० : स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना ६०
तालीका २१ : योजना तर्जुमा प्रक्रिया १०२
तालीका २२ : अनूगमन तथा मुल्याङ्कन योजना १०३

चित्रहरु

चित्र १ : जलवायु परिवर्तन र विपद जोखिम बिच अन्तरसम्बन्ध ४
चित्र २ : शिवालय गाउँपालिकाको GIS नक्सा ६
चित्र ३ : शिवालय गाउँपालिकाको भूउपयोग नकसा ९
चित्र ४ : अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जुमा बिधि र प्रक्रिया १३
चित्र ५ : स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना प्रक्रिया १४
चित्र ६ : अधिकतम, न्युनतम र औसत तापक्रमको अवस्था २८
चित्र ७ : वार्षिक वर्षा र रितुअनुसार वर्षाको विवरण २९
चित्र ८ : शिवालय गाउँपालिकाको स्रोत नक्सा ३०
चित्र ९ : शिवालय गाउँपालिकामा पहिरोको अवस्था ३१
चित्र १० : शिवालय गाउँपालिकाको पहिरो जोखिम नक्सा ३२
चित्र ११ : शिवालय गाउँपालिकको बाढी जोखिम नक्सा ३३
चित्र १२ : वडागत संकटासन्न नक्सा ३९

परिच्छेद १: योजनाको औचीत्य तथा मान्यता

१.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको सर्न्दभ तथा औचीत्य

जलवायु परिवर्तन नियमित प्राकृतिक प्रक्रिया हो यद्यपि मानवजन्य क्रियाकलापहरु जस्तै वन विनाश, बढ्दो औद्योगिकीकरण, यातायात क्षेत्रमा पारम्परिक खनिज इन्धनको व्यापक प्रयोग र अव्यवस्थित शहरीकरणले हरितगृह ग्याँसको चिन्ताजनक उर्त्सजनबाट जलवायु परिवर्तनमा तिव्रता आएको छ । जलवायु परिवर्तनको कारकको रुपमा मानिएको हरितगृह ग्याँसको उत्सर्जनमा नगण्य भूमिका हुँदा हुँदै पनि जर्मनवाच द्धारा प्रकाशीत 'ग्लोकल क्लाइमेट रिस्क इन्डेक्स-२०२१ को १६ संस्करणका अनुसार, सन् २०००-२०१९ को अवधीमा जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित प्रमुख दस देशको सूचीमा नेपाल दशौँ नम्बरमा परेको छ । ११ हजार भन्दा बढी त्यस्ता घटनाहरुको कारण ४, ७५,००० भन्दा बढी व्यत्तीले जीवन गुमाए र विश्व अर्थतन्त्रले २.६६ ट्रिलियन अमेरिकी डलरको नोक्सानी बेर्होनुपर्‍यो ।

जलवायु परिवर्तनले गर्दा तापक्रममा वृद्धि हुने, वर्षामा परिवर्तन हुने र समग्र पृथ्वीको प्राकृतिक सन्तुलनमा फरक महशुस हुन थालेको छ । हिमालका हिँउ पग्लने, हिमतालहरू फुट्ने, अनियमित तथा अधिक वर्षा हुने, समुन्द्री सतह बढ्ने, बाढी, पहिरोको जोखिम तथा आवृत्ति बढ्ने, खडेरी लम्बिने तथा कृषि उत्पादनमा ह्रास आउने जस्ता समस्याहरू विकाराल रुपमा देखिदैं आएका छन् । जिविकोपार्जनका लागि प्राकृतक स्रोतहरु र बर्खे पानीमा अधिक निर्भर रहने हाम्रो देशमा यसको असर र पार्न सक्ने प्रभावहरु आउने दिनमा अझै बढोत्तर हुने देखिन्छ । केही तथ्य र तथ्यांकहरूका आधारमा नेपाल विश्वमा विपद् जोखिमको नक्शांकनमा बीसौं स्थानमा रहेको छ भने नेपाललाई पहिरो र बाढीजस्ता जलजन्य प्रकोपको जोखिमको दृष्टिकोणबाट तीसौं स्थानमा राखिएको छ (UNDP/BCPR, 2004) । भूकम्पको उच्च जोखिमको स्केलमा परेबाट नेपालको सम्पूर्ण भूभाग भूकम्प जाने संभावित क्षेत्रभित्र पर्दछ भने मध्य भूभाग अति जोखिम क्षेत्रभित्र पर्दछ । संकटासन्नता र जोखिमका सम्बन्धमा गरिएको अध्ययन (UNDP/BCPR, 2004) अनुसार भूकम्पको सापेक्षिक संकटासन्नता (Vulnerability) का दृष्टिबाट नेपाल संसारका सबै भन्दा बढी जोखिममा रहेका देशहरूमध्ये एघारौं स्थानमा रहेको छ । त्यसै गरी इसिमोड र यूएनईपीले संयुक्त रूपमा तयार पारेको विवरण अनुसार नेपालमा रहेका २,३१५ हिमतालमध्ये २२ वटा विष्फोट हुने खतरामा छन् (ICIMOD /UNEP 2000) । जलवायु परिवर्तनका कारण जीविकोपार्जन, प्राकृतिक स्रोत, कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, जलस्रोत तथा ऊर्जा, वन तथा जैविक विविधता, मानव स्वास्थ्य, ग्रामीण बसोवास तथा भौतिक पूर्वाधारमा धेरै नकारात्मक असर परेको विवरण राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) २०६७ ले जनाएको छ । जलवायु परिवर्तनका कारण सामाजिक, आर्थिक, पर्यावरणीय र विकासका संरचनाहरूमा नकारात्मक असर पुगेको कुरा विभिन्न तथ्याङ्क र प्रमाणहरूले पुष्टि गरेका छन् भने यसको असरबाट गरिब, विपन्न, महिला, बालवालिका, वृद्धवृद्धाहरु, साधन स्रोतमा कम पहुँच भएका घरधुरी साथै प्राकृतिक स्रोतमा आश्रृत समुदायहरु बढी प्रभावित हुन्छन् भन्ने तथ्य समेत विभिन्न अध्ययनहरुले प्रष्ट पारिसकेका छन् ।

यसै सन्दर्भमा जलवायु परिवर्तनको कारणबाट श्रृजित समस्याहरुको सामना गर्न नेपाल सरकारले जलवायु परिवर्तन राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (NAPA) २०६७, जलवायु परिवर्तन नीति २०६७ र स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना (National Framework on LAPA) २०६७ का साथसाथै बिभिन्न स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाहरु (LAPA) समेत तयार गरी सफलतापूर्वक कार्यान्वयन गर्दै आएका छन् । सँगसँगै जलवायु परिवर्तन

अनुकूलन सम्बन्धी आवश्यकताहरू पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गर्ने र सोही आधारमा मध्यकालीन (सन् २०३० सम्म) र दिर्घकालीन (सन् २०५० सम्म) समयका लागि वन तथा वातावरण मन्त्रालयको समन्वयमा राष्ट्रिय अनुकूलन योजना (National Adaptation Plan-NAP) न्याप तयारीको प्रक्रियामा छ । विगतका अनुभव, अन्तराष्ट्रिय सन्दर्भ र नेपालमा भएको राज्य पूर्नसंरचना अनुकूल हुने गरी नेपाल सरकारले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४, वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ र जलवायु नीति २०७६ जारी गरिसकेको छ भने स्थानीय स्तरमा विकास निर्माणको समग्र प्रक्रियामा जलवायु अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्नुपर्दछ भन्ने सैद्धान्तिक अवधारणामा आधारित रही परीमार्जीत स्थानीय अनुकूलन योजनाको राष्ट्रिय संरचन (Revised LAPA Framework) २०७६ पारीत भैसकेको छ । यो परिमार्जित खाकाले स्थानीय सरकारहरूलाई स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तनका असरहरु व्यवस्थापन गर्न र दीर्घकालिन जलवायुमैत्री विकासका योजनाहरु पहिचान तथा कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नेछ । यसले स्थानीय स्तरमा विभिन्न सरोकारवालाहरु बीच नियमित सहकार्य तथा सम्वाद मार्फत् स्थानीय क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयनमा सहमति निर्माण गरी जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र दिगो विकाससँग सम्बन्धित अन्तरराष्ट्रिय प्रतिवद्धताहरुको कार्यान्वयन गर्न समेत मद्दत गर्नेछ ।

जलवायु परिवर्तनको प्रकोपको असर तथा विपदबाट विपन्न, महिला तथा बालबालिका, वृद्धवृद्धा तथा फरक क्षमता भएका समुदायहरु बढी प्रभावित हुने विभिन्न अध्ययनहरुले देखाएको छ । जलवायु परिवर्तनको कारण बाढी, पहिरो, खडेरी, हावाहुरी,मानव रोगको महामारी, असिना, चट्याङ, कृषिमा रोगकिरा र मिचाह प्रजाती जस्ता प्रकोपहरुले स्थानीय स्तरमा प्रत्यक्ष रुपमा असर परेको महसुस गरेको पाईएको छ । भर्खरै सन् २०२१ मा वन तथा वातावरण मन्त्रालय तयार गरेको संकटासन्नता तथा जोखिम विशलेषण (VRA) अध्ययनले नेपालको समग्र संकटासन्न विशलेषण अनुसार जाजरकोट जिल्ला अती उच्च जोखिमा रहेको देखाएको छ । यसै सन्दर्भमा स्थानीय समुदायको जलवायु परिवर्तनले विभिन्न क्षेत्रमा पारेको असरहरुसंग सामना गर्न सक्ने क्षमताको अभिवृद्धि गर्न स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने उद्देश्यका साथ जाजरकोट जिल्लाको शिवालय गाउँपालिकाको संकटासन्नता, सम्मुखता र अनुकूलन क्षमताको विश्लेषणको आधारमा जोखिम मुल्याँकन तयार पारिएको छ र संकटासन्न नक्शामा आधारित भई स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचनाले निर्दिष्ट गरेका विधि, प्रक्रिया र चरणहरुलाई अवलम्वन गरी बहुसरोकारवाला निकायहरु गाउँपालिका, जनप्रतिनिधिहरु, विषयगत शाखा प्रमुख, स्थानीय गैरसरकारी संघसंस्थाहरुको प्रतिनिधि, जलवायु परिवर्तन क्षेत्रमा कार्यरत संघसंस्थाहरु, महिला तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरुको सक्रिय सहभागीतामा वडा स्तरबाट पहिचान भएको प्रकोप तथा अनुकुलनका प्रयासहरुलाई समेत समावेश गरी यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ । यो कार्ययोजना मिति वैशाख ६, २०७८ देखि वैशाख १६, २०७८ गते सम्म शिवालय गाउँपालिकाको विभिन्न तहमा संचालित अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गोष्ठीबाट तयार गरिएको हो ।

१.२ स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाको मान्यता एवं निर्देशक सिद्धान्तहरु

स्थानीय अनुकूलन योजनाको औचित्य तथा मान्यता

स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाका निर्दिष्ट सिद्धान्तहरु (समावेशी, उर्ध्वगामी, लचिलो, तत्परता) लाई आधार विन्दु मानिने छ । शिवालय गाउँपालिकामा निर्मित स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाले शिवालय गाउँपालिका अन्तर्गत पर्ने सम्पुर्ण वडाहरु, वस्ती र टोलमा तथा समुदायको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्दि भई जिविकोपार्जनमा सुधार ल्याएको हुनेछ । यस योजनाका औचित्यहरु निम्नानुसार रहेका छन्:

- अति जलवायु सङ्कटासन्न वडा तिनका अनुकूलन चुनौती तथा अवसर लगायत कार्य पहिचान गर्न,

- स्थानीय समुदायले आफ्ना आवश्यकता बारे आफैँले निर्णय गर्न सहज तरिका प्रयोग गर्न सक्ने गरी अनुकूलन कार्यहरूको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गर्न,
- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्न र स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन बमोजिम सो कार्ययोजनालाई स्थानीय तथा राष्ट्रिय स्तरका योजनामा समेत समायोजन गर्न,
- सेवा प्रदायक निकायले समयमै प्रभावकारी ढङ्गले स्रोत परिचालन गरी अनुकूलन कार्य क्रमबद्ध रूपमा अपनाउन/कार्यान्वयन गर्न,
- कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्दै कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्न, र
- स्थानीय तथा राष्ट्रिय योजनालाई लागतको आधारमा अनुकूलनका प्रभावकारी विकल्प पहिचान गर्न ।

मान्यताः

- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना स्थान बिशेष अनुसार फरक फरक हुन्छ ।
- स्थानीय समुदाय तथा सरोकारवालाहरुको सहभागितामा लक्षित क्षेत्र, वर्ग तथा समुदायको पहिचान गरी जलवायु परिवर्तनको असरसँग सामना गर्न अनुकूलनका उपायहरुको प्राथमिकिकरण गरी स्थानीय अनुकूलन योजना तयार गरिएको छ ।
- पालिका स्तरीय अनुकूलन योजनाले लक्षित क्षेत्र, वर्ग तथा समुदायलाई समेटी जोखिम क्षेत्रको पहिचान गरी कार्यक्रमहरुको तय गरेको हुँदा यो कार्ययोजना प्रभावकारी रुपले सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।
- स्थानीय निकायमा निर्बाचित जनप्रतिनिधि भएको हुँदा कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागी अनुकूल वातावरणको श्रृजना हुनेछ ।
- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण गर्दा गाउँपालिकामा रहेको सम्पुर्ण सरोकारवालाहरुलाई समावेश गरिएकाले योजनालाई प्राथमिकताका साथ कार्य गर्न उपयुक्त वातावरण श्रृजना हुनेछ ।
- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचनाको निर्देशित सिद्धान्त उर्ध्वगामी, समाबेशि, तत्परता र लचिलोमा आधारित भई स्थानीय अनुकूलन योजना तयार गरिएको छ ।
- राष्ट्रिय अनुकूलन योजनाले पहिचान गरेका क्षेत्रमा आधारित भई जलवायु परिवर्तनले असर गर्ने सबै बिषयगत क्षेत्र समेटि बिभिन्न सरकोकारवाला निकायहरुको सहभागितामा योजना तयार गरिएको छ ।
- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्दा स्थानीय विपद ब्यवस्थापनका पक्षहरुलाई पनि विशेष ध्यान दिईएको छ ।

१.३ स्थानीय अनुकूलन योजना र विपद् जोखिम व्यवस्थापन बीच अन्तर्सम्बन्ध

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको लागि वन तथा वातावरण मन्त्रालयले स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना तयार गरी लागु गरेको छ भने स्थानीय विपद ब्यवस्थापन योजना तयारीको लागि संघीय मामीला तथा स्थानीय विकास मंन्त्रालयवाट मार्गदर्शन तयार गरी लागु गरिएको छ । दुवै दस्तावेजको लागि छुट्टाछुट्टै

मन्त्रालयवाट मार्गदर्शन लागु गरिएको भएता पनि यसको उद्देश्य, आसय, योजना तर्जुमा, प्रक्रिया र विधिमा खासै भिन्नता देखिदैँन । दुबै योजनाको मुख्य उद्देश्य नेपालले भोगीरहनु पर्ने र दोहोरीरहने बाढी, पहिरो, माहामारी, आगलागी, शीतलहर जस्ता विनासकारी समस्या तथा जोखिमहरु सँग जुध्न उत्थानसिल समुदायको निर्माण गर्नु रहेको छ । स्थानीय अनुकूलन योजनाले जलवायु परिवतर्नवाट सिर्जित जलवायुजन्य प्रकोपहरुमा केन्द्रित भई संकटासन्न समुदायको अनुकूलीत क्षमतामा अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यका साथ योजना तयार गरेको र स्थानीय विपद व्यवस्थापन योजनाले जलवायु जन्य तथा अन्य प्रकोपहरुलाई समेटी विपद व्यवस्थापनका पक्षलाई केन्द्रित गरी योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने भएकाले स्थानीय अनुकूलन योजना र स्थानीय विपद जोखिम व्यवस्थापन योजना समायोजन गर्नु पर्ने आवश्यक देखिएकोले विपद व्यवस्थापन योजनामा समावेश भए गरेका विपद व्यवस्थापन सम्वन्धि योजनाहरु पनि स्थानीय अनुकूलन योजनामा समावेश गरी कार्यान्वय गर्दा अझ बढी प्रभावकारी हुने देखिएकोले यस योजनामा दुवै योजनाका समान रहेका पक्षहरुलाई समावेश गर्ने प्रयास गरिएको छ ।

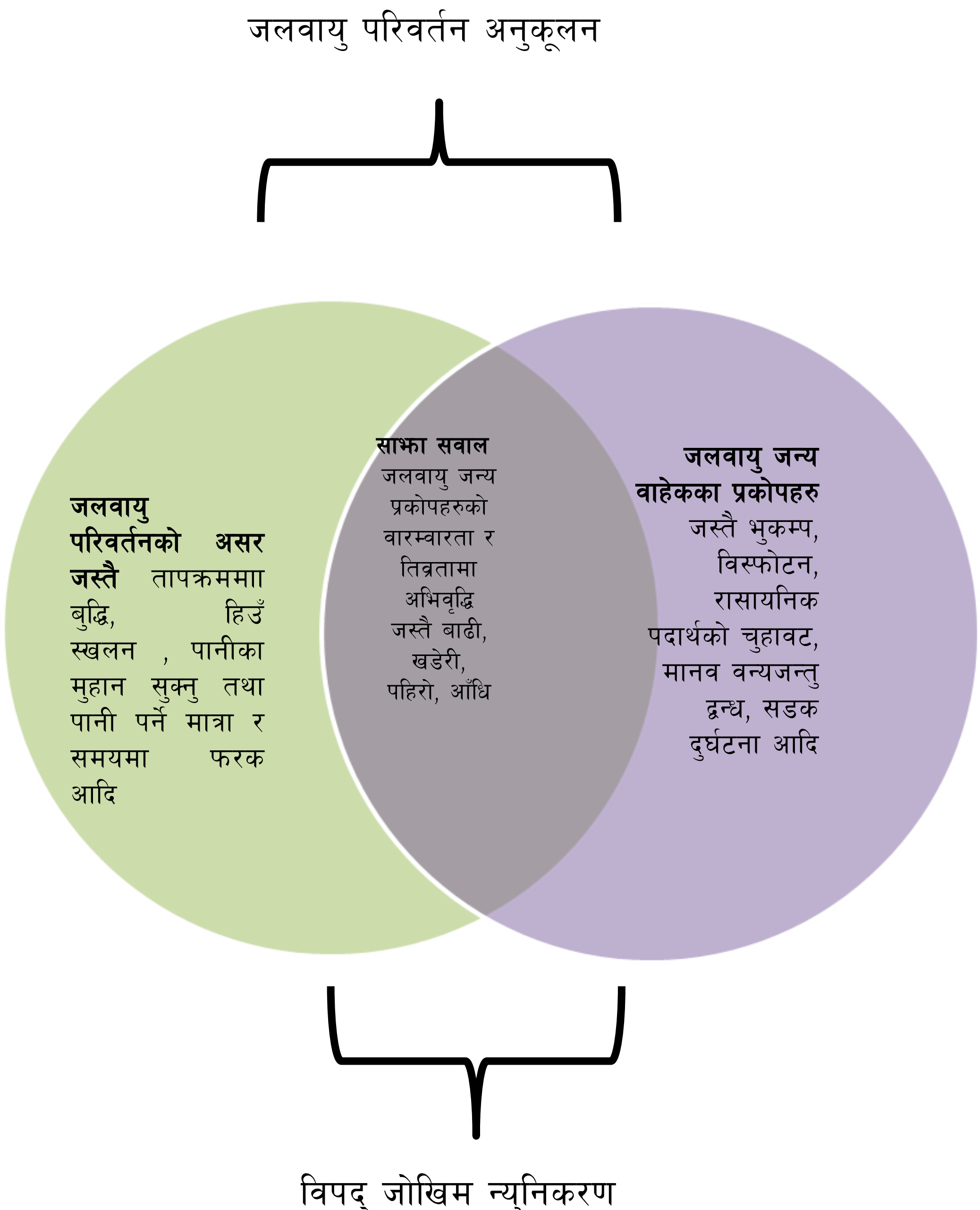

चित्र १ : जलवायु परिवर्तन र विपद जोखिम बिच अन्तरसम्बन्ध

परिच्छेद २ : शिवालय गाउँपालिकाको परिचय

२.१ जलाधार

जाजरकोट जिल्ला कर्णाली प्रद्शको एक पहाडी जिल्ला हो । यस जिल्लामा जम्मा साातवटा स्थानिय तह रहेका छन् । तिनवटा नगरपालिका र चारवटा गाउँपालिका मध्य एक स्थानिय तह शिवालय गाउँपालिका हो । भिउस खोला जलाधार अन्तरगत रहेको यस शिवालय गाउँपालिका साविकका थालारैकर, सिमा र जुँगाथापाचौर गाउँ विकास समिति मिलेर बनेको हो । यस गाउँपालिकामा जम्मा ९ वटा वडाहरु रहेका छन् । यस भिउस खोला जलाधार अन्तरगत सिम खोला, कापला खोला, तिदु खोला, वाँस खोला, न्याउलिखोला, जुँगा खोला, जातखोला, ढाढ खोला, मडी खोला, थाला खोला, नेपा खोला, वडा खोला, साँहु खोला, धोलि खोला आदि खोलाहरु रहेका छन् ।

२.२ अवस्थिति र भैागोलिक अवस्था

शिवालय गाउँपालिका नेपालको कर्णाली प्रदेश अर्न्तगत जाजरकोट जिल्लाको ४ वटा गाउँपालिका मध्ये सबैभन्दा सानो गाउँपालिका हो । यो गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल १३४.२६ वर्ग कि.मि रहेको छ र यसको औसत उचाइ समुद्र सतह बाट ७४४ मिटर देखि २९६७ मिटर सम्म रहेको छ । यस गाउँपालिकाको पूर्वमा जाजरकोटको छेडागाड नगरपालिका, पश्चिममा सुर्खेतको सिम्ता गाउँपालिका, उत्तरमा दैलेखको भगवतीमाई गाउँपालिका र दक्षिणमा भेरी नदी र सल्यानको बनगाड कुभीण्डे नगरपालिका रहेका छन् । शिवालय गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्था डाँडाकाँडा, भिरपाखा, वनजंगल, खोलानाला, उकालो ओरालो, लेक बेसी (अवल) मिलेर बनेको छ । शिवालय गाउँपालिकाको भूबनोटलाई हेर्ने हो भने धेरै जसो भूभाग भिरालो रहेको देखिन्छ । करिब ३० डिग्री भन्दा बढिको भूभागले शिवालय गाउँपालिकाको भूबनोटको धेरै जसो हिस्सा ओगटेको देखिन्छ । तसर्थ कुनै पनि विकास निर्माणका काम जस्तै सडक, खानेपानी, सिँचाई र अन्य पूर्वाधारहरुको निर्माण गर्दा गाउँपालिकाको भिरालोपनलाई ध्यान दिएर गर्नुपर्ने देखिन्छ । हिजो आज गाउँपालिकामा कृषियोग्य जमिनमा कृषि कार्य गर्ने क्रम घट्दै गएकाले धेरै जसो भूभाग बाँझो हुँदै गएको पाइएको छ । अधिकांश युवाहरु कामको खोजिमा अन्यत्र जाने प्रचलने गर्दा खेति गर्नको लागि पर्याप्त जनशक्तिको अभाव हुनाले जमिन बाँझो हुँदै गरको पाइन्छ । यसरी जमिनको बाँझोपनले समग्र गाउँपालिकाको विकासलाई नै चुनौति दिएको पाइन्छ । शिवालय गाउँपालिकामा रहेका वस्तीहरुको बारेमा हेर्दा समग्र गाउँपालिका भरीनै छरिएर बस्ती रहेको देखाउँछ । धेरै जसो वस्ती वडा नं ६ र १ मा रहेको देखिन्छ ।

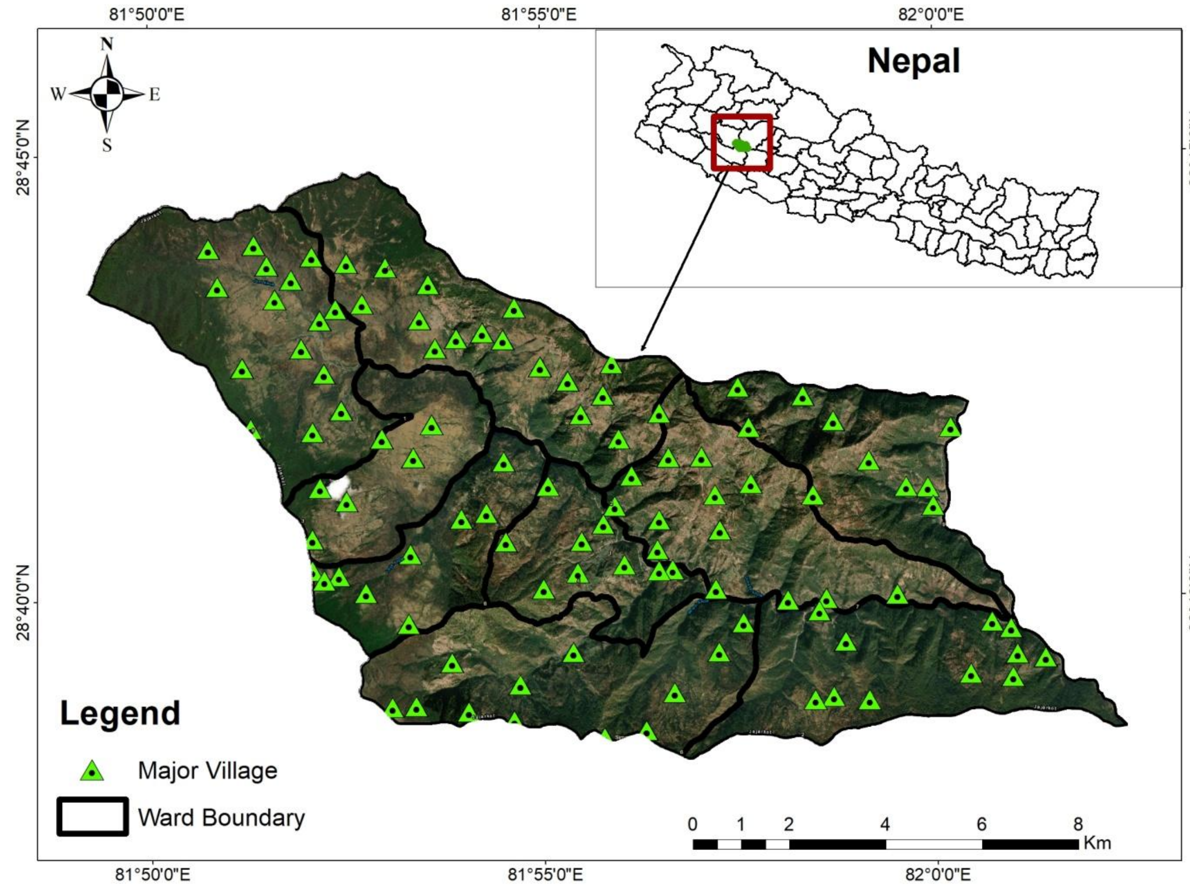

चित्र २ : शिवालय गाउँपालिकाको GIS नक्सा

२.३ सामाजिक, आर्थिक तथा मानविय अवस्था

२.३.१ सामाजिक अवस्था

यस शिवालय गाउँपालिकामा रहेका जम्मा २४९२ घरधुरीमा ८१२६ महिला र ८५०६ पुरुष गरी जम्मा १६६३२ जनसंख्या रहेको छ । यस गाउँपालिकाको मानिसहरुको प्रमुख पेशा कृषि रहेको छ । यस गाउँपलिकामा क्षेत्री (५९%), कामी (१४%), ठकुरी (११%), बाहुन (५%), मगर (४%), वादी (१%), सार्की (१%) जातजातिका मानिसहरुको वसोवास रहेको छ । यहाँको मानिसहरु स्थानिय चाडपर्व दशैं, तिहार, माघेसंक्रान्ति, शिवरात्री, तीज तथा मेला जात्राहरुमा पैसेरु, खँडो, मयुँर, सिंगारु नाचहरु नाच्ने तथा ठाडी भाका, लहरे भाका, झ्याउरे भाका र डेउडा भाकाहरु गाउने चलन छ । यस गाउँपालिकमा विभिन्न संघ संस्थाहरुले जस्तै वन समुह, बाल समुह, आमा समुह, उपभोक्ता समिति, सहकारी आदि कार्य गरीरहेका छन् । गाउँपालिकामा कुल ४२ वटा सरकारी र १ वटा नीजी विद्यालयहरु रहेका छन् जसमध्ये सरकारी विद्यलायहरुमा ३ वटा उच्च मा.वि., ४ वटा मा.वि., ६ वटा नि.मा.वि. र २९ वटा प्रा.वि. रहेका छन् ।

२.३.२ मानवीय अवस्था

शिवालय गाउँपालिकाको मानविय अवस्थालाई हेर्दा कुल १६६३२ जनसंख्या मध्य ८५०६ पुरुष र ८१२६ महिला रहेका

छन । उमेरगत जनसंख्याको अवस्था हेर्दा ५ वर्ष मुनिको जनसंख्या २३३१ रहेको छ । यस गाउँपालिकामा हाल कायम रहेको १६६३२ मध्ये ५३% अर्थात् ७८३६ जनसंख्या आर्थिक रुपमा सकृय रहेको छ भने ४७% अर्थात् ७८३६ जनसंख्या आश्रित रहेको छ जुन राष्टिय औसत भन्दा १०% वढी हो । हाल यस गाउँपालिकामा कुल जनसंख्याको २% अर्थात् ३२२ जना जेष्ट नागरिक रहेका छन् । यस गाउँपालिकाको साक्षरताको अवस्थालाई हेर्दा १९% जनसंख्या निराक्षर रहेका छन भने ३५% जनसंख्या साक्षर रहेका छन् । ४२ वटा सरकारी विद्यालय तथा बाल विकास केन्द्रहरुमा कार्यरत १४४ शिक्षक छन् र औषत शिक्षक विद्यार्थि अनुपात ३९.८७ रहेको छ ।

२.३.३ आर्थिक क्रियाकलापहरुको अवस्था

शिवालय गाउँपालिकाको वासिन्दाको आयको प्रमुख स्रोत कृषि रहेको छ । दैनिक ज्यालादारी यहाको मानिसको कृषि पश्चातको आयको प्रमुख स्रोत रहेको छ भने वैदेशिक रोजगार, नोकरी, व्यापार आदिमा पनि मानिसहरु संग्लग्न रहेका छन् । वैदेशिक रोजगारवाट प्राप्त भएको आम्दानीलाई सहित र वेगर यहाँको मानिसको जिविकोपार्जनको अवस्थालाई हेर्दा यहि देशको कमाइले यस गाउँपालिकाले अधिकतम ७.९ महिना अथात् २३८ दिनमात्र निर्वाह गर्न सक्ने देखिन्छ भने रेमिट्यान्स सहितको आमदानीले यस गाउँपालिकाको कुल खर्चलाई करिव १० महिना धान्न सक्ने देखिनछ । यो भन्दा अतिरित्त समय निर्वाह गर्नका लागि दैनिक मजदुरी वा रिण लिनुपर्ने अवस्था रहेको छ । तलको तालिकामा जीवन निर्वाहका आधारमा वडा स्तरीय जातिय विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । शिवालय गाउँपालिकामा रहेका कुल गरीब तथा धनी वर्गको विश्लेषण गर्दा वैदेशिक रोजगारको आम्दानी वाहेक र सहित विश्लेषण गर्नु आवसयक हुन्छ, यसरी विश्लेषण गर्दा २२५ घरधुरी अति गरीब वर्गमा रहेका छन भने वैदेशिक रोजगार सहित हेर्दा १४९ घरधुरी अति गरीब वर्गमा रहन्छन । आर्थिक सम्पन्नता सम्बन्धी विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालीका १ : आर्थिक सम्पन्नता सम्बन्धी विवरण

वडा नं	वैदेशिक रोजगार वाहेकको अवस्था					वैदेशिक रोजगारसहितको अवस्था				
	अति गरीब	गरीब	मध्यम	सम्पन्न	जम्मा	अति गरीब	गरीब	मध्यम	सम्पन्न	जम्मा
१	५०	६१	१०३	१२९	३४३	२८	५६	९७	१६२	३४३
२	७	१४२	९८	२५	२७२	७	१३९	९८	२८	२७२
३	४७	६९	९४	९६	३०६	३०	५६	९१	१२९	३०६
४	२	१८	२७	६३	११०	१	६	२८	७५	११०
५	३७	९९	६८	६७	२७१	३३	७५	६५	९८	२७१
६	२१	७७	११	११७	३२६	१९	५६	९५	१५६	३२६
७	२७	९८	१०४	९७	६२६	१३	८३	९९	१३१	६२६
८	३४	९५	१०२	९६	२५४	१८	७५	१००	९१	२५४
९	०	५६	१०२	९६	२५४	०	५३	१०२	९९	२५४
जम्मा	२२५	७१५	८०९	७४३	२४९२	१४९	४९९	७७५	९६९	२४९२

स्रोतः शिवालय गाउँपालिका वश्तुगत विवरण २०७५

२.४ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था (वन, जलस्रोत, जमिन)

२.४.१ वन सम्बन्धि बिवरण:

शिवालय गाउँपालिकामा प्रशस्त वन क्षेत्र रहेको छ । यस गाउँपालिकामा २४ वटा सामुदायिक वन रहेका छन् भने अन्य राष्ट्रिय वन पनि प्रशस्त रहेका छन् । यी वनभित्र करिव ८० भन्दा बढी प्रजातिका रुख तथा फलफुलहरुका

प्रजाति रहेका छन् भने करिव २० प्रजातिका जडीबुटीहरु पाइन्छ । यहाँको वनभित्र करिव १४ प्रकारका वन्य जन्तु र २९ प्रकारका चराचुरुङ्गीहरु पाइन्छ ।

सामुदायीक वन
छहरेखोलाजलुके, चुली, चुली ढडमेला, ज्यामिरे तिमिलेपाखा, पैरा, छेपारेकोट मग्राह, शिलाजु नेप्सा भुर मान्देउला, शान्ति ऐरेली, डाउके उमाउराकाल्ना बिर्खामडाँडा, मेहलटाकुरा ताँगाचुला, लालिगुराश सालघारी, कोटापानि, डिमुरेगैरी रानीपानि, शिवालय, सल्लेरी, अल्लाना रानीपानी, छहरेखोला, मृगचरी, नमुना हरीयाली, बालुवा बेसी, बासखोली भिउथापा, चिन्तेडाँडा बल्लेवन, नाहाडा, प्रगतिशील

स्रोतः शिवालय गाउँपालिका वश्तुगत विवरण २०७५

गाउँपालिका क्षेत्रमा पाइने रुख तथा जडीबुटीका प्रमुख प्रजाति सम्बन्धी विवरण तल प्रस्तुत गरिइको छ ।

वनस्पती
सल्ला, काली, धाइरो, साल, डिमुर, लामपाते, किमु, सुन्तला, साँधन, बेरुला, औलिसो, सिसै, कोइरेली, मल्यात, रैंयाज, सिउदारो, लिप्टीस, तेजपात, आँप, अमाउरो, ऐंसेलु, खिरो, टीमुर, मौवा, ओखर, निगालो, भिमल, कटुस, भोगटे, कोटिमरो, टुनी, सीमल, साज, गुराँस, लेकसल्ला, घंघारु, काउलो, जामुन, तिजु, गायो, गुएलो, उत्तीस, पैंयु, मलायागिरी, फलाँट, खस्रु, बाँझ, पाङ्गर, बेल, लाँकुरी, वर, पिपल, काफल, समी, केरा, चुत्रो, अमिलो, बइस, खमारी, औलिलोद, वेत, कागती, मेवा, दुदीला, दबदबे, सेतबौरा, टुना, बुद्दचित्र, कानचिरो, बाँस, लौठसल्ला, मेल, तुसारे, पिपिरि, बकाइनो, अमला, खयर, कौभला, भला, शीशीर

स्रोतः शिवालय गाउँपालिका वश्तुगत विवरण २०७५

शिवालय गाउँपालिकाभित्र पाइने प्रमुख जडिवुटीको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

जडिवुटी
सतुवा, पाङ्गर, बोजो, कुरिलो, चिराइतो, तेजपात, सुगन्धवाल, चुत्रो, कटुको, तितेपाती, डालेचुक, काउलो, कालोकाफल, कुट्की, अर्जन, अमिलि, पाँगर, पोगचाल्लो, सिलपाउरी, शिलाजित

स्रोतः शिवालय गाउँपालिका वस्तुगत विवरण २०७५

शिवालय गाउँपालिका भित्र पाइने प्रमुख राचुरुङ्गीको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

चराको नाम
लुइचे, ढुकुर, कालिज, तित्रा, जुरेली, रुपी, चील, काग, गिद्द, न्याउली, टकठके, धागेचरी, कालेकल्चु, स्राद्देचरा, सुगा, मैना, गौथली, भगेरा र भिगउरी, च्याखुरा, कोइली, चमेरो, लाटोकोसेरो, वाज, लामपुच्छ्रे, धोविनी, कोसेरो, काकाकलु, कोकले, महचरी

स्रोतः शिवालय गाउँपालिका वश्तुगत विवरण २०७५

शिवालय गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख वन्यजन्तुहरुको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

वन्य जन्तुको नाम
बाघ, भालु, स्याल, घोरल, मृग, फ्याउरो, रतुवा, वनढाडे, दुम्सी, बाँदर, ब्वासो, न्याउरो, खरायो, बदेल

स्रोतः शिवालय गाउँपालिका वश्तुगत विवरण २०७५

२.४.२ जमिन विवरण :

शिवालय गाउँपालिकाको भूउपयोग विवरण तलको तालीकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

तालीका २ : वर्तमान भूउपयोग सम्वन्धी विवरण

क्रं सं.	विवरण	क्षेत्रफल (वर्ग कि. मि.)	प्रतिशत
१	जलश्रोत क्षेत्र	०.२५४७	०.१८९८१३%
२	वन क्षेत्र	८१.४४११	६०.६९३१५%
३	घाँसे क्षेत्र	०.०२६२	०.०१९५२५%
४	कृषि क्षेत्र	३.१६२	२.३५६४४८%
५	बुट्यान	४८.६८८८	३६.२८४८३%
६	वस्ती	०.५३८	०.४००९३९%
७	खुल्ला क्षेत्र	०.०७४२	०.०५५२९७%
		१३४.१८५	
श्रोतः Karra, Kontgis, et al, 2021			

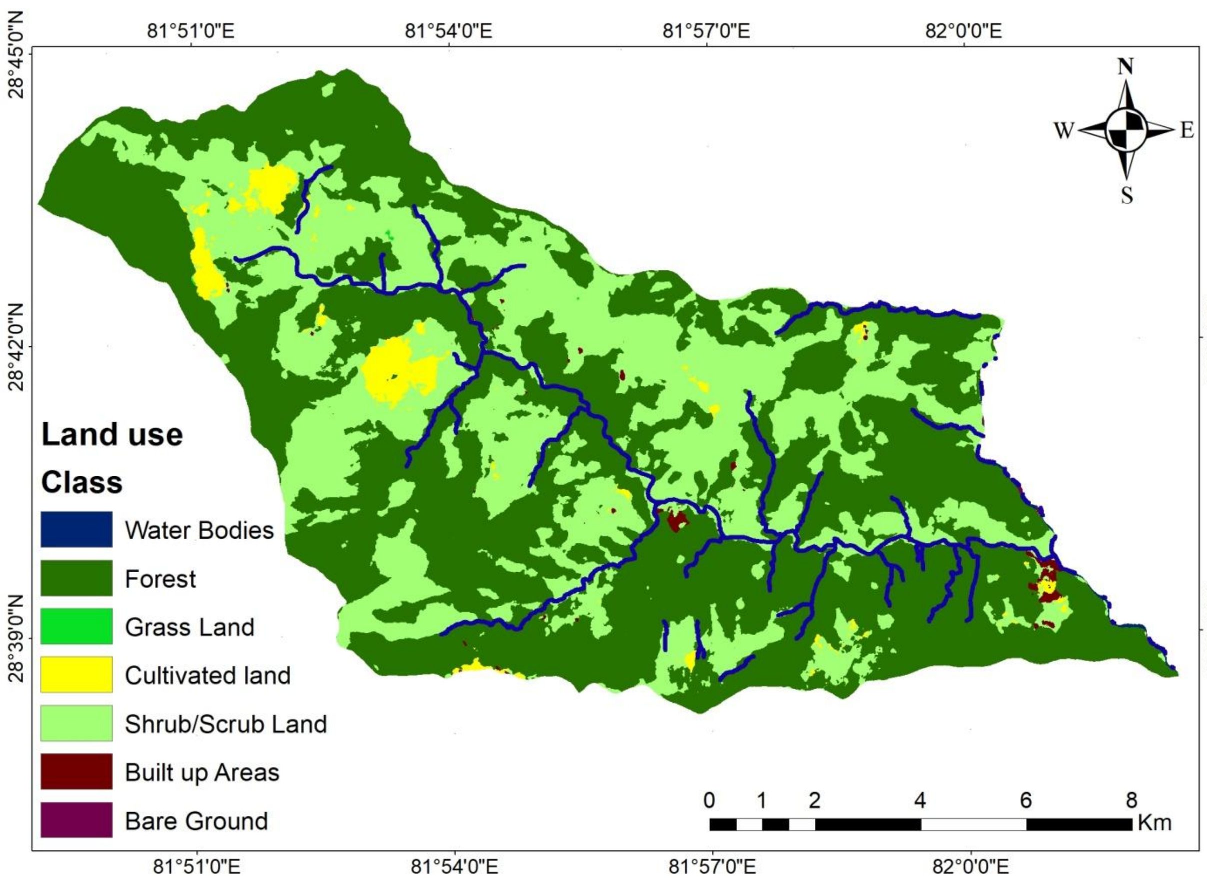

चित्र ३ : शिवालय गाउँपालिकाको भूउपयोग नकसा

शिवालय गाउँपालिकाले २०७५ सालमा गरेको एक अध्ययन अनुसारमा कुल २४९२ घरधुरी मध्ये ८०६ अर्थात् करीब

३२% घरधुरीले हाल ओगटेको जग्गा ५ रोपनी भन्दा कम रहेको छ भने १३४६ घरधुरी अर्थात् ५४% घरधुरीको मात्र ५ देखि १५ रोपनी सम्म रहेको छ । त्यसैगरी १५ रोपनी भन्दा वढी र ३० रोपनी भन्दा कम जग्गा भएको घरधुरीको संख्या ८९ अर्थात ३% रहेको छ । यो गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने ४३ परिवार अर्थात् २% घरधुरीको आफ्नो नाममा कुनै पनि जग्गा जमिन छैन ।

शिवालय गाउँपालिकामा कुल खेतियोग्य नमीन मध्य १९१११ रोपनी मात्र उपयोग गरिएको छ । जस मध्ये ३६०० रोपनी बाह्रै महिना सिंचाई सुविधा उपलब्ध छ भने ११३९४ रोपनी मौसमी सिंचाई सुविधा छ र ४११७ रोपनी जग्गा सुख्खा रहेको छ ।

२.४.३ जलश्रोत बिवरण :

शिवालय गाउँपालिकामा बाह्रै महिना वग्ने प्रमुख खोला भीउँस खोला हो । भीउँस खोलाका सहायक खोलाहरुमा नेपा खोला तथा थाला खोलाहरु रहेका छन् । यी खोलाहरु बाह्रै महिना वग्ने गर्दछन र धेरैजसो शिवालय गाउँपालिकाको तल्लो भेगमा सिंचाइको लागी पानिको आपुर्ती यीनै खोलाहरुबाट हुने गरेको छ । यसका अलावा मौसमी रुपमा वहने खोल्सीहरु पनि प्रसस्त मात्रामा रहेका छन् । यी खोल्सीहरुले सिंचाइको सुविधा दिनुका साथै वेलावेलामा यसले प्रकोपको रुप लिएर आर्थिक तथा भौतिक क्षति पुर्याउने गरेको छ ।

२.५ भौतिक पुर्वाधारको अवस्था

शिवालय गाउँपालिकाको भौतिक पुर्वाधारको अवस्थालाइ हेर्दा कम विकास भएको देखिए तापनि पछिल्ला केहि वर्षहरुमा द्रुत रुपमा विकास हुँदै गरेको देखिन्छ । केहि वर्ष अघिसम्म यहाँ केहि मात्रामा सडक संजाल रहेकोमा हाल सबै वडामा सडक संजालले जोडिएको छ । हाल सबै टोलमा पुग्ने गरी सडक विस्तार भैरहेको छ । सडकहरु बनेता पनि यी सडकहरमा १२ महिना गाडी चल्न सक्ने अवस्था भने आइसकेको छैन । वर्खायाममा पानि पर्ने क्रम सुरु भएसँगै यहाँका सडकहरुको अवस्था नाजुग हुन्छ । भिरालोपना, अव्यवस्थित सडक र नालि नभएका कारण यी सडकहरुको अवस्था वर्षेनि बिग्रने गरेको छ । यस गाउँपालिकाको वडा कार्यलयहरुको प्रायको आफ्नै पक्कि भवन छ भने कुनैको वन्ने क्रममा छ । गाउँपालिकाको आफ्नै दुइ वटा पक्कि भवन छ भने एउटा वन्ने क्रममा छ । यस गाउँपालिकामा एक वटा एम्वुलेन्स, १ वटा गाडी, १४ वटा मोटरसाइकल रहेको छ । यस गाउँपमलिकामा ६ वटा झोलुङ्गे पुल, तिनवटा ट्सब्रिज र एक वटा सडक पक्कि पुल रहेको छ भने, एक वटा सडक पुल वन्ने क्रममा छ । यस गाउँपालिकामा दुईवटा प्रहरी कार्यालयहरु रहेका छन् । शिवालय इलाका प्रहरी कार्यालयमा २३ जना र छेडाचौर प्रहरी चौकीमा १३ जना दरवन्दी रहेको छ । यस गाउँपालिकामा जम्मा ४२ वटा विद्यालयहरु रहेका छन् भने करिव ८ घरमा बिजुलिबत्तिको प्रयोग भएको छ । यस गाउँपालिकामा दुइवटा टेलिफोन टावरहरु रहेका छन् जसमध्ये एउटा प्रयोगमा आउने अन्तिम तयारीमा रहेको छ भने एउटा प्रयोगमा आएको छ । यस गाउँपालिकामा दुईवटा पक्कि प्रसुती गृह वन्ने क्रममा छ भने सबै वडामा आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र रहेको छ ।

२.६ गा.पा. मा कार्यरत संघसंस्थाहरुको अबस्था तथा उपलब्ध सेवाहरु

शिवालय गाउँपालिकामा विभिन्न सरकारी तथा गैह्र सरकारी संघसंस्थाहरु कार्यरत छन् र ति संघसंस्थकहरु यस पालिकोको विकास कार्यमा क्रियासिल रहेका छन् । यस पालिकामा कार्यरत संघसंस्थाहरु तथा उपलब्ध सेवाहरको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालीका ३ : शिवालय गाउँपालिकामा कार्यरत संघसंस्थाहरु तथा उपलब्ध सेवाहरको विवरण

क.स.	संघसंस्था	उपलब्ध सेवाहरु	सर्म्पक व्यत्ती

१	जि.स.स.को कार्यालय	आर्थिक सहयोग र सहकार्य	**प्रमुख जिल्ला अधिकारी** ०८९-४३०१३३
२	शिक्षा शाखा	विद्यालय निर्माण तथा मर्मत, छात्रवृत्ति, विद्यालयका लागि आवश्यक सामाग्रीहरु, शिक्षकहरुका लागि तालिम	९८६८२२७०३६
३	स्वास्थ्य शाखा	उपस्वास्थ्य चौकी स्थापना र स्तर वृद्धि, स्वास्थ्य शिविर, गाउँघर क्लिनिकको स्तर वृद्धि	
४	महिला तथा बालबालिका शाखा	महिला सशक्तिकरणका लागि तालिम, समूह गठन, आयआर्जन सम्बन्धी कार्यक्रमहरु	
५	पशु सेवा शाखा	पशुमा लागेको रोगको वारे जानकारी तथा प्रशिक्षण, समूह गठन र सबलीकरण, विभिन्न किसिमका घासको बिउ वितरण, औषधी वितरण	
६	कृषि शाखा	कृषि सम्बन्धी प्राविधिक सहयोग, कृषि सम्बन्धी तालिम, कृषक समूह गठन र सबलीकरण, कृषी बालमा लाग्ने रोग किराको औषधी वितरण, माटोको परिक्षण, बिउ बिजन वितरण	९८४८०८८२७६
७	सा.व.उ.स.	उपभोक्ताहरुलाई आवश्यक काठ, घाँस , दाउरा उपलब्ध गराउने तथा विपन्नहरुलाई आय आर्जनका लागि सहयोग गर्ने	
८	डिभिजन वन कार्यालय	सा.व.उ.स. गठन र दर्ता, वन व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम र प्राविधिक सहयोग, गैर काष्ठ वन पैदावार सम्बन्धी तालिम र प्राविधिक सहयोग, आयआर्जनका क्रियाकलापहरुका लागि आर्थिक सहयोग, नर्सरी स्थापना, बोट बिरुवा वितरण	डिभिजनल वन अधिकृत ९८५८०६०२७१
९	डिभिजन सिंचाई कार्यालय	कुलो, नहर निर्माण, पाईप सहयोग,	
१०	डिभिजन खानेपानी कार्यालय	खानेपानीको लागि आवश्यक प्राविधिक सहयोग, पाईप, टंकी, धारा निर्माणका सामाग्री सहयोग, चर्पी निर्माणका लागि प्यान सेट, सिमेन्ट, सरिया, पाईप सहयोग	
११	सुरक्षा निकाय	राहत तथा तथा उद्धारको सहयोग, सुरक्षा	
१२	कृषि समूह	समूहका सदस्यहरुको क्षमता विकास, सशक्तिकरण, संस्थाका सदस्यहरुको बिचमा वचत तथा ऋण लगानी	
१२	आमा समूह	समूहका सदस्यहरुको क्षमता विकास, सशक्तिकरण	
१४	जनजागरण अभियान	विकासका कार्यहरुमा सहयोग, प्रशिक्षण र सबलीकरण	
१५	पश्चिम जाजरकोट विकास समाज	वन संरक्षण, बालबालिका, महिला सशक्तीकरण, विकासका कार्यहरुमा सहयोग, प्रशिक्षण र सबलीकरण	
१६	ग्रामिण विकास केन्द्र	खानेपानी तथा सरफाई, विकासका कार्यहरुमा सहयोग, प्रशिक्षण र सबलीकरण	

१७	पहाडी क्षेत्र विकास अभियान	भौतिक पूर्बाधार बिकास तथा लक्षित बर्गलाई सहयोग, प्रशिक्षण र सबलीकरण, घुम्तीकोष स्थापना	
१८	हेलभेटास	विकासका कार्यमा सहयोग, विशेषत खानेपानि तथा सरसफाइमा सहयोग, समूह मार्फत कृषि कार्यक्रम	
१९	सहकर्मी समाज	विकाशका कार्यमा सहयोग, सहकार्य	
२०	नेपाल जलवायु परिर्वतन सहयोग कार्यक्रम २	स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजन तयारी तथा कार्यान्वयनमा आर्थिक तथा प्राबिधिक सहयोग	

२.७ गाउँपालिकाको सुशासनको अवस्था

नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहको अधिकार सम्बन्धी व्यवस्था कार्यन्वयन गर्न तथा संघ, प्रदेश र स्थानीय तह बिचको सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयलाई प्रवर्द्धन गर्दै जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी सुलभ र गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्न प्रतीबद्ध छ। लोकतन्त्रका लाभहरुको समानुपातिक समावेशी र न्यायोचित वितरण गरी कानुनी राज्य र दिगो विकासको अवधारणा अनुरुप समाजवाद उन्मुख संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन प्रणालीलाई स्थानीय तहदेखि नै सुदृढीकरण गर्न र स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न स्थानीय सरकारको सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकाले नेपालको संविधानको धारा २९६ को उपधारा (१) बमोजिमको व्यवस्थापिका ससंदले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ बनाएको छ।

शिवालय गाउँपालिकाले जनसहभागिता उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी सुलभ र गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्न, समानुपातिक समावेशी र न्यायोचित वितरण गरी कानुनी राज्य र दिगो विकासको अवधारणा अनुरुप समाजवाद उन्मुख संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन प्रणालीलाई समुदाय, वडा हुँदै पालिका स्तर सम्म नै सुदृढीकरण गर्न र स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै पालिकाको शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी गाउँपालिको विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न स्थानीय सरकारको सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न आफ्नो स्थानीय ऐन, कानुन तथा निर्देशिका तयार गरी त्यसै अनुसार निति तथा कार्यक्रममा अबलम्बन गरेको छ। यहाँको विकासको कार्य तथा सामाजिक कार्यहरुमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिता भएको देखिन्छ भने, अनुगमन मुल्याङ्कन पनि राम्ररी भएको देखिन्छ। योजना कार्यान्वयन अवधिमा सुशासनका अभ्यासहरु जस्तै सार्वजनिक सुनुवाई तथा सार्वजनिक लेखा परीक्षण हुन थालेको छ।

परिच्छेद ३ : सथानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको बिधि र प्रकिया

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्दा जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम २०६७, परीमार्जीत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६, स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका २०६८, वातावरण निति, २०७६ लाई आधार मानिएको छ । स्थानीय जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्ययोजनाको (लापा) राष्ट्रिय संरचनाका चार निर्देशक सिद्धान्तहरु (उर्ध्वगामि, तत्परता, लचकता र समावेशी) र छ चरण अन्तर्गत विभिन्न सहभागितामूलक विधि तथा औजारहरुको प्रयोग गरी यो कार्ययोजना तर्जुमा गरिएको छ ।

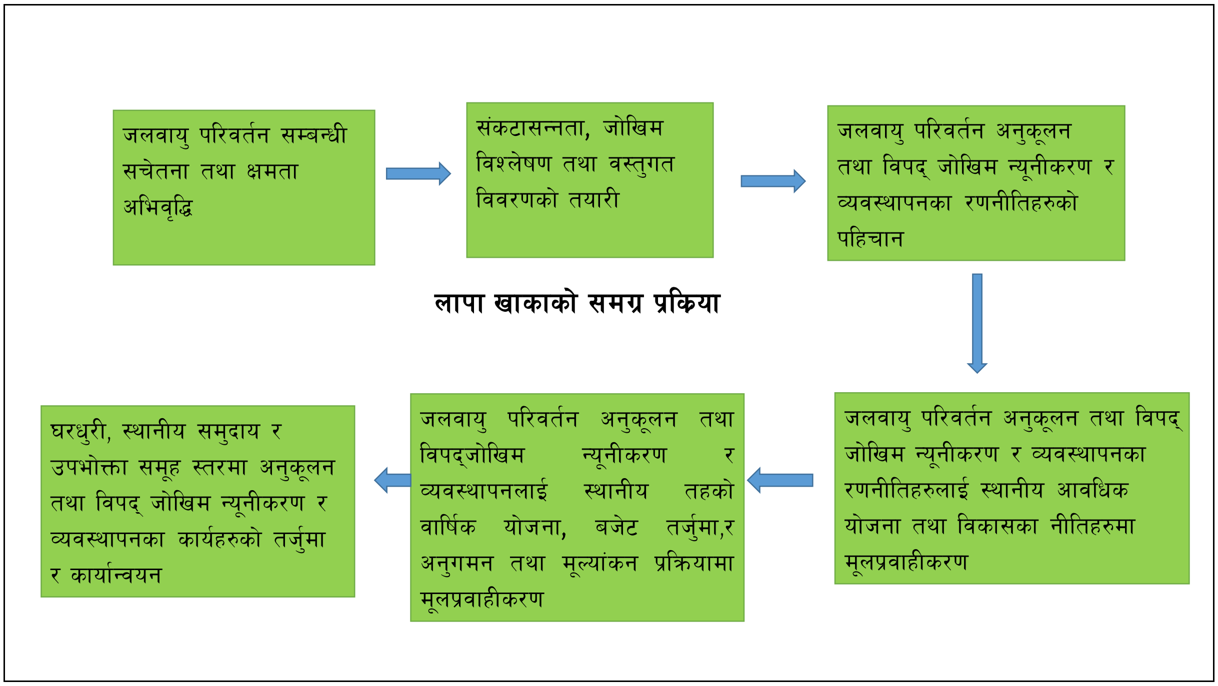

चित्र ४ : अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जुमा बिधि र प्रक्रिया

स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गोष्ठि शिवालय गाउँपालिकामा बैशाख ६, २०७८ मा जनप्रतिनिधीहरु र पालिका स्तरिय सरोकारवालाहरुलाई जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सचेतिकरण गरेर शुरुवात गरिएको थियो । सो गोष्ठिमा गाउँपालिका क्षेत्रमा मुख्य मुख्य प्रकोपहरुको पहिचान साथै जोखिमहरुको विश्लेषण गरिएको थियो । त्यसैगरी वडा स्तरमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतिकरण, प्रकोपको पहिचान र वस्तिहरु छनौट पश्चात् संकटासन्नता लेखाजोखा र अनुकूलनका क्रियाकलापहरुको पहिचान गरिएको थियो । वडामा संकटासन्न्ता लेखाजोखा, प्रकोप श्रोत नक्सांकन समेत तयार गरी अनुकूलनका क्रियकलापहरु पहिचान गरिएको थियो । प्रत्येक क्रियाकलापहरुलाई विभिन्न सुचकको आधारमा प्राथामिकिकरण गरिएको थियो । प्रत्येक वडाबाट आएका सुचनाहरुलाई पुन गाउँपालिकामा प्रस्तुत गरिएको थियो । वडाहरुको स्तरीकरण, श्रोत नक्सांकन, गाउँपालिकाको जोखिम विश्लेषण, गाउँपालिका स्तरिय अनुकूलनका क्रियाकलापहरु पहिचान साथै वर्गिकरण गरिएको थियो ।

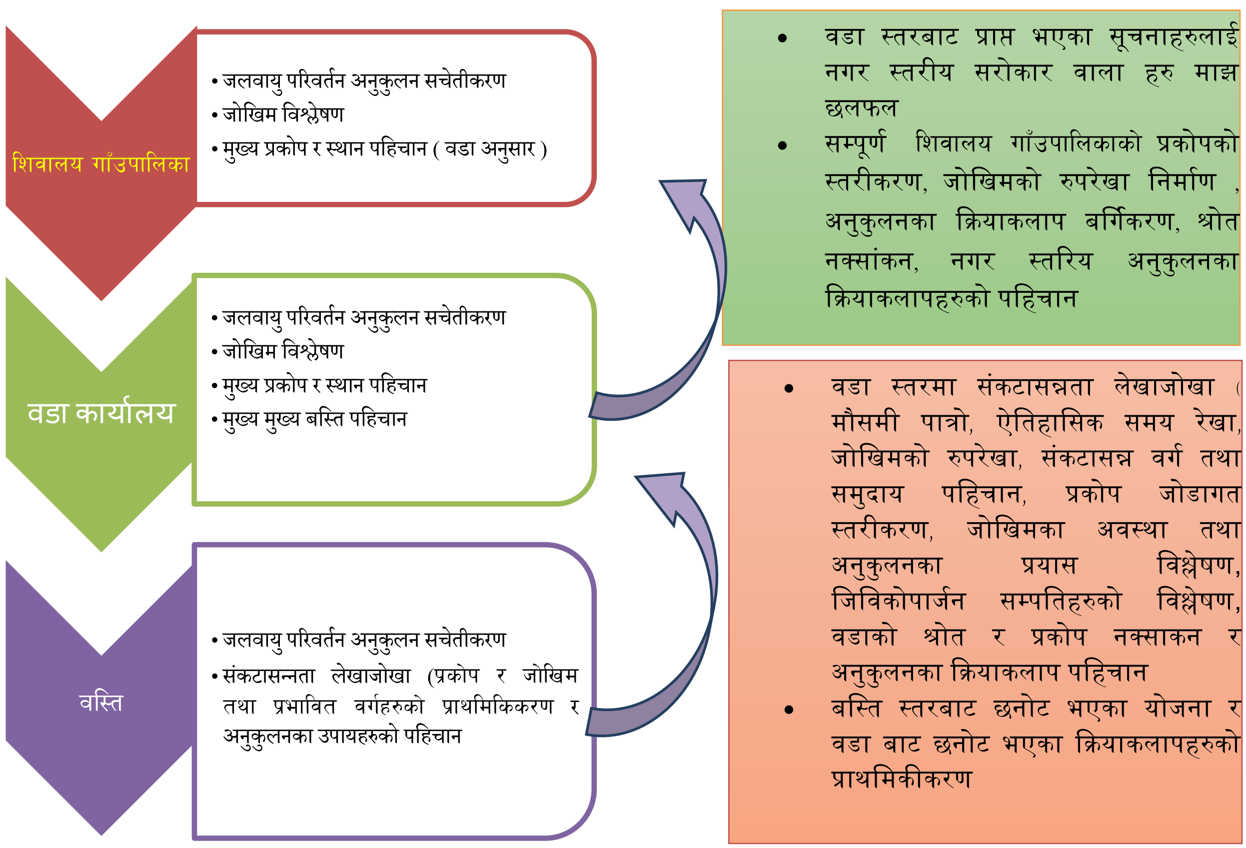

चित्र ५ : स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना प्रक्रिया

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका तयारी गर्दा अपनाईएका चरण तथा तिनका नतिजाहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

३.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि

जलवायु परिवर्तन नविनतम विषयवस्तु भएकाले जलवायु परिवर्तनले पार्ने असर तथा प्रभावलाई सम्बोधन गर्नका लागि प्रभावकारी स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्न जलवायु परिवर्तले के कस्तो असर पारेको छ, के कस्तो प्रभाव पार्न सक्दछ, अनुकूलनका विद्यमान अवसर वा चुनौती के के छन् र त्यसको सामना गर्नका लागि आवश्यक स्रोत र साधन कसरी जुटाउने आदि सूचना स्थानिय स्तरमा जानकारी गराउन समुदाय, वडा तथा बस्ती र

गाउँपालिका स्तरमा १२ वटा सचेतना तथा अभिमुखीकरण क्रियाकलाप संचालन गरिएको थियो । सो क्रियाकलाप बाट ३२४ व्यक्ति लाभांवीत भएका छन् ।
सचेतना कार्यक्रममा सङ्कटासन्न समुदाय, स्थानीय निकाय, राजनीतिक दल, शैक्षिक एवं सेवा प्रदायक संघ-संस्था, विज्ञ, दलित, जनजाति, किसान, युवा र सर्वसाधारणलाई सहभागी गरिएको थियो । सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रमको लागि जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्रस्तुति, सामुहिक छलफल, सामुहिक कार्य आदि प्रयोग गरिएको थियो ।

३.२ संकटासन्नता, जोखिम विश्लेषण तथा वस्तुगत विवरणको तयारी

यस प्रकृया मार्फत संकटासन्न व्यक्ति तथा समुदायहरु र जीविकोपार्जन तथा पर्यावरणीय प्रणालीको विवरण तयार गरी सो बमोजिम अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यक्रमहरु तयार गर्न मद्दत पुगेको छ । संकटासन्नता तथा अनुकूलन मूल्याङ्कन तथा लेखाजोखाका लागि मौसमी पात्रो, बाली पात्रो, ऐतिहासिक समय रेखा, संकटासन्नता नक्सांकन, जलवायु परिवर्तनको क्षेत्रगत प्रभाव, पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेका प्रभाव, जीविकोपार्जनका स्रोत र प्रकोप विच अन्तर सम्वन्ध, जोखिम तथा अनुकूलनको बिश्लेषण, अनुकूलनका उपायहरुको प्राथमिकिकरण, फरक प्रभाव विश्लेषण जस्ता सहभागितामूलक अभ्यास तथा विश्लेषण गरि सो बाट आएका नतिजाहरु तल उल्लेख गरिएको छ ।

३.२.१ प्रकोपको ऐतिहासिक घटनाक्रम

यस शिवालय गाउँपालिका, जाजरकोटमा विगतमा भएका विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपका घटनाक्रमहरुको प्रकृति र प्रभाव बिश्लेषण गर्न बिगत ३० बर्ष देखि हालसम्मको जलवायुजन्य प्रकोप, प्रभाव, प्रभावीत समुदाय र त्यससँग जुध्न समुहले गरेका प्रयासहरुका साथै सो प्रकोपको असरहरुको भविष्यको परिदृष्यको बारेमा शिवालय गाउँपालिकाको बस्तिहरु, वडा र पालिका स्तरमा जनप्रतिनिधिहरु, जेष्ठ नागरिक, वुद्धिजिवी तथा जानिफकारहरुको उपस्थितीमा
समग्र विश्लेषण गरी संकटासन्नताको समग्र अवस्था निम्न तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालीका ४ : प्रकोपको एतिहासिक समयरेखा

क.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरु	प्रभावित समुदाय	भविस्यमा हुन सक्ने यसका असर तथा प्रभावहरु	बचाउका प्रयास रसंस्थागत सहयोग
१	पहिरो, बाढि	२०२८	२ वटा घर बगाएको, खेती योग्य जमिन १५० रोपनी बगाएको, २ वटा घट्टमा क्षति भएको, सडकमा पहिरो गएको, अत्कनेको पहिरोले खोराबाटोलाई असर गरेका	वडा नं १	आम्दानीको स्रोत घट्ने, गरीवीको संख्या बढने, खाध्यन्न अभाव हुने पानिको समस्या, पहिरोको उच्च जोखिम रहेको, तटबन्धन, वृक्षारोपण गरेर नियन्त्रण हुन सक्ने, वनश्पतिहरुको कमि हुन सक्ने, खेतीयोग्य जमिन बगाउने सम्भावना बढ्दै जाने सम्भावना तथा घट्टहरुको जोखिम बढ्न सक्ने	आफौले पुन खेत वनाएको
		२०४३	३०० देखि ४०० रोप्नी खेती योग्य जग्गा नष्ट भएको	वडा नं ३		केहि नभएको
		२०४५	४० घरधुरी विस्थापित, खानेपानी धारा तथा मुहान, र सडक भत्काएको	वडा नं. ३		आफै गरेको, केहि सहयोग नभएको
			हाल सम्म ८० रोप्नी खेती योग्य जमिन नस्ट, साविकको थाला जाने बाटो अवरोध, जुकाने धारो कवडे काफल मुल भासेर सुक्यो	वडा नं. ४ पैरेपाखा		
			टाटा बाट तिमिले पाखा जाने बाटो पुरेको, ९० रोप्नी खेती योग्य जग्गा बगाएको, २ वटा मुल पुरेको	वडा नं. ४ वेताडा		
			पटक पटक गरी १०० रोपनी जग्गा बगाएको, जग्गा जमिनको क्षति तथा बस्ति जोखिममा परेको, १० रोपनी खेतवारमा क्षति	वडा नं. ४,८ ढाड खोला		
				ढाडखोला पहिरो वडा नं ५		
		२०४६	४ घर नष्ट, ४० रोपनी खेति योग्य जग्गा बगाएको	वडा नं. ४ को नुहारिका		केहि सहयोग नभएको
			खेतीयोग्य जमिन करिव १० रोपनी बगाएको, सल्लेरी टोलमा ७ वटा घरधुरी पहिरोको जोखिममा रहेको, ४-५ वटा बोटविरुवा पहिरोले बगाएको	वडा नं. ५, सल्लेरी		

क.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरु	प्रभावित समुदाय	भविस्यमा हुन सक्ने यसका असर तथा प्रभावहरु	बचाउका प्रयास रसंस्थागत सहयोग
		२०४७	वनजंगलको क्षति भयो, करिब १५ रोपनि जमिन क्षति हुनाको साथै १ वटा राँगो मरेको थियो ।	वडा नं. ६ को दुनि		केहि सहयोग नभएको
		२०४८	६ घर नष्ट भएको र ६० रोपनी भन्दा बढी जमिन बगाएको ।	वडा नं. ४ को सिमाना		आफैले बनाएको
		२०५०	खेतीयोग्य जमीन बगाएको, पानीको मुल दबिएको, बस्तीको केहि भाग तलतिर सऱ्यो सिंचाई कुलो बगाएको १ कीमि भन्दा बढी पहिरो गएको, सबै खेति योग्य जमिन नष्ट भएको करिव १५००-१६०० रोपनी खेतियोग्य जमिन पुरिएको, वर्षेनि बग्ने गरेको	वडा नं. १, नेपा कालिखोला, काप्रा वडा नं. ४ को भैलोहाल्ना टोल वडा नं. ५ मा वडाखेत (थालाखोला)		स्थानिय मिलेर सामना गरेको
		२०५१	किनारमा ५०-६० रोपनी खेती योग्य जमीन कटान भएको ।	वडा नं. ३ मा नेपा र भ्युस खोला		
		२०५२	ठेलाचौर वस्ति जोखिममा वनजंगलको विनाश भएको, बाटोघाटो बन्द भएको, महत्वपुर्ण रुखविरुवा जस्तै रक्तचन्दन, ओखर, मलागिरी, उतिस, गुराँस, बाँझ, ठिन्के आदिको ठूलो विनास भएको खेतवारमिा क्षति पुगेको, १ घरमा क्षति भएको	ठेलाचौर, वडा नं ५ वडा नं ६ वडा नं २ कैना		
		२०५४	लगभग २५ रोपनि जमिन क्षति जसमध्ये बारी २० रोपनि र खेत ५ रोपनि बगाएको	वडा नं. ६ को हेरुदेखि अवलतडासम्म		आफैले बनाएको
		२०५५	वनजंगलको क्षति र बाटोघाटो अवरोध हुनाको साथै खेत २५ रोपनि र बारी ५ रोपनि जति क्षति भएको	वडा नं. ६ को हेरु गल्छिनादेखि बडावल खेतसम्म		
		२०५६	५ घर पहिरोले पुरिएर भत्काएको, करिब	वडा नं. ७ को मालझुला		स्थानिय मिलेर सामना गरेको

क.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरु	प्रभावित समुदाय	भविस्यमा हुन सक्ने यसका असर तथा प्रभावहरु	बचाउका प्रयास रसंस्थागत सहयोग
			२०० रोपनी खेतीयोग्य जमिन पुरिएको, बस्ती अन्य स्थानमा सार्नु परेको	सेरीकोटका		
		२०५७	करिब २० रोपनि जति जमिनको क्षति गरेको, पानीका मुलहरुलाई असर, चरणक्षेत्र मासिएको,। उदेनाको पहिरोले करिब २५ रोपनि जति बारी क्षति गरेको र सयौंको संख्यामा सल्लाका रुखहरु क्षति गरेको	वडा नं. ६ को मुलाको पहिरो, उदेनाको पहिरो		
		२०५८	करिब २० रोपनी खेतियोग्य जमिन बगाएको, धेरै घरहरुलाई जोखिममा पारेको, निगाला, बाँस, केराका विरुवाको क्षति भएको, ५ वटा भन्दा बढि बाटाहरु अवरुद्ध भएको ठुलो भूभाग भासिएको, धेरै जंगलमा क्षति पुगेको, विउरेकुना टोलमा ५ घर जोखिममा	वडा नं. ६ को ओक्सेनीदेखि गुयलीखोलास भिउसटोल वडा नं ७		
		२०६१	धोली खोलाको ठुलधारा खेत किनारमा २०० रोपनी को जग्गाको उत्पादन वगाएर लगेको, वडानं. ८ मा खेतियोग्य जमिन कटान हुँदै, वस्तिहरु जोखिममा र सिंचाई कुलोहरु भत्किँदै गएको	वडा नं. ३ र ८		आफैले पुन खेत बनाएको
		२०६३	भौतिक संरचना, (बाटो घाटो र घरहरु) भत्केको, ४ हेक्टर जंगल विनास भएको, खेतीयोग्य जमिन भत्किएको, वस्ति जोखिममा परेको, प्रत्येक वर्ष जमिन भासिँदै गएको, सिंचाई कुलोको क्षति भएको	वडा नं. २ मा वडा नं. ८ मा		कहिँबाट केहि सहयोग नभएको
		३०६४	२ विघा खेतीयोग्य जग्गा क्षति भयो, ३ गोरु र ५ गाई बगायो, मुहान दुषित भयो	वडा नं. २		
		२०६५	झोंलुगे पुल भत्काएको, साल्ताराको १० रोपनी खेतीयोग्य जमिन बगाएको	वडा नं.१		नेपाल सरकार
		२०६६	२ घर पुरिएर भत्किएको, करिब ९० रोपनी खेतीयोग्य जमिन पुरिएको, १ वटा खानेपानी योजना र १ वटा घट्टमा क्षति पुगेको	वडा नं. ७ को जुँगाटोलको		कहिबाट केहि सहयोग नभएको

क.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरु	प्रभावित समुदाय	भविस्यमा हुन सक्ने यसका असर तथा प्रभावहरु	बचाउका प्रयास रसंस्थागत सहयोग
			३५ घरधुरीको १५ रोपनि खेति योग्य जमिन नष्ट भएको पानी मुहान, बाटो र ९ रोपनि जग्गा बगाउनुको साथै लोतपाखामा १ घर भत्काएको	वडा नं. ४ वडा नं. ६ को सुगुरखाल ढाँड पहिरो		
		२०६८	करिव ३० रोपनी खेती योग्य जमिन पुरिएको, १९ वटा घरधुरी पहिरोको जोखिममा, ३ रोपनि जग्गा बगाउनुको साथै ४ वटा बाटोलाई क्षति गरेको, १ गोरु मरेको र १ जना मान्छेलाई घाइते बनाएको ठुलोखोलाको सेरोफेरोमा भएका १५ रोपनी खेत पुरेको, १ वटा ट्रस ब्रिज बगाएको	वडा नं. ५ मा कुडिगाउँ टोल वडा नं. ६ को पाल्तमा		कहिबाट केहि सहयोग नभएको
		२०६९	१ वटा घर पुरिएको, १ जना मान्छे बगाएर मृत्यू , ३ वटा घट्ट बगाएको, २ वटा बाखा, १ वटा गोरु बगाएको करिब ४०० रोपनी खेतीयोग्य जमिन क्षति भएको, चोटपटक तथा तनावका कारण १ जनाको मानसिक असुन्तुलन भएको, केहि वन विनास हुनाको साथै खेतिपाती गर्न योग्य जमिन करिब २५ रोपनी र अन्य पाखा जग्गा ४० रोपनी र बडावल कुलो ३३ मिटर क्षतिग्रस्त भइ धान उत्पादनमा कमी आएको	वडा नं. ७ को दुवाडीपानीमुलामा वडा नं. ६ को खागलबाट उतिसेना, कुलाचौर, मुल, , बदेवन्ना, हेरु, ओर्देखोला, नलेवुया, खेतवडा, पाध्धारा, बडावल कुलो, खिरेखोला, चित्रे, ढाँड, खागलबाट उतिसेना		कहिबाट केहि सहयोग नभएको
		२०७०	१ वटा आरन बगाएको, १ चर्पी र १ बटा घरको आँगन पुरिएको, १०० रोपनी खेतीयोग्य जमिन पहिरोले बगाएको, करिव ७७ रोपनी खेतियोग्य जमिन पुरिएको, वडा नं. ८ मा वन जंगलमा क्षति, सिंचाई कुलोमा असर परेको	वडा नं. ५ मा नाहेकडेरा टोलमा बडाखोला, नाउलाखोला, थाडाढुङगा, धामिडेरा टोल		कहिबाट केहि सहयोग नभएको

क.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरु	प्रभावित समुदाय	भविस्यमा हुन सक्ने यसका असर तथा प्रभावहरु	बचाउका प्रयास रसंस्थागत सहयोग
		२०७१	१२ रोपनी जमिन र ३ वटा घरधुरी जोखिममा पारेको र कोहरेली खोलामा ५० रोपनी जमिन, ८-९ घरधुरी पहिरोको जोखिममा परेको	वडा नं. ५ अतरछाना टोलमा		कहिवबाट केहि सहयोग नभएको
		२०७२	१२ वटा वाखा वगाएको, दह वषेनी वग्ने गरेको	गाजरखोली खोलाले		
		२०७३	न्याउलिखोला पहिरो १० रोपनी खेतमा क्षति, २ घर जोखिममा खेत वारीमा क्षति, मनिस हिँडने वाटो वगाएको, ५ घरको जग्गामा क्षति भएको, मानव वस्ती विस्थापित भएको, सिँचाई कूलोमा क्षति पुगेको जसले गर्दा ५० रोपनी जग्गामा खेति गर्न बन्चित रहेको	जुँगाटोल वडा नं ७, सातथाल्ने पहिरो वटा नं ३ वडा नं ९		
		२०७४	३२ रोपनी खेतियोग्य जमिन नस्ट, गोठ जोखिममा	उतिसेना, भिरकुना, स्यातुला, उदेर्वी खोला		
		२०७६	१०-१२ रोपनी खेतियोग्य जमिन क्षति	सिमाखेत वडा नं ३		
		२०७७	भिउसखोलाले ३०० रोपनी खेतियोग्य जमिनमा क्षति गरेको, कुलो वगाएको जनता प्राविमा क्षति, घट्ट वगाएको ५०,६० रोपनी खेत तथा वनजंगलमा क्षति, १ घरमा क्षति, ५ घर जोखिममा खेतको कुलो वगाएको, खेतमा क्षति, ढाडखोला खानेपानी आयोजना प्रभावित धोलि खेत पहिरो ८०।९० रोपनी जग्गा खेत तथा जंगलमा क्षति, खानेपानीमा क्षति, १ घरमा क्षति तथा १० घर जोखिममा, ३ घट्ट वगाएको तिदु खोला देखि मडी खोला सम्म भाँसिएको, मसानघाटमा क्षति पुर्याएको, तारजालि	जुँगा खोला इन्दटोल, भैलालटोल, पानीखाल टोल, परीखोरिया टोल,माझगरा टोल पैरापाखा, ढाडपखेरा वडा नं ३ को थला खोला, मडीखोला, राजमाटोल, टाङगा टोल,		कहिबाट केहि सहयोग नभएको

क.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरु	प्रभावित समुदाय	भविस्यमा हुन सक्ने यसका असर तथा प्रभावहरु	बचाउका प्रयास रसंस्थागत सहयोग
			वगाएको खेतवारी गरी करिव १००० रोपनिमा असर गरेको, वनजंगलमा क्षति गरेको वडा कार्यलय भवन वगाएको, १०० रोपनि खेत पुरेको	नेपाखोला, पाखा कोइरालो, केटारेमारे, देउनी काँफलगैरी, डाँडागाँउ खोला पहिरो वडा नं ६, रक्ते खोला, वुरुसे खोला		
२	खडेरी	२०४३	खाध्यान्न अभाव भएको, अन्नवालि कम फलेको	गा.पा. भरी	खडेरी घटना बढेर जाने, पानिका मुहानहरु सुक्ने तथा स्रोतमा कमी आउन सक्ने, अन्नवालि लगाउन समस्या हुन सक्ने, भोकमरीको स्थीति आउन सक्ने, घाँसपातमा कमी आउने, वनजंगलमा सुख्खाखडेरीले असर गर्न सक्ने, आगलागीको समस्या वढेर जाने, खाने पानिको हाहाकार हुनसक्ने	
		२०४६	वडा नं. ३ मा पानीको मुहान सुकेको, कृषी उत्पादकत्व घटेको, भोकमरीको अवस्था सृजना भएको, १५- १६ घरधुरी विस्थापित भएको	गा.पा भरी		काम खोज्न अन्यनत्र जानु परेको
		२०५०	मकैमा दाना नलागेको, भोकमरीको समस्या भएको, उत्पादनमा ५०% ले गिरावट आएको, हिउँदे खेती ८०% ले घटेको, वर्खे बाली ५०% ले घटेको	गा.पा भरी		काम खोज्न अन्यनत्र जानु परेको
		२०५३	वडा नं. ६ मा खडेरीका कारण धान, गहुँमा ५०% ले उत्पादनमा कमी आएको	गा.पा भरी		
		२०५४	वडा नं. ७ मा करिब ५०० रोपनीमा लगाएको धान बाली र गहुँ बालीलाई नोक्सान पुर्‍याएको, करिब ५० वटा पानीको मुहानहरु सुकेको, तरकारी फलफुलखेतीलाई नोक्सान, वन डढेलो	गा.पा भरी		काम खोज्न अन्यनत्र जानु परेको
		२०५७,५८	वडा नं. ४ मा खेतमा लागाएको धान खेतमै सुकेको र अन्य बालीहरुको पनि उत्पादन राम्रो नभएको, सिंचाई कुलोहरुको तथा खानेपानीको मुलहरु सुकेको, शुद्ध	गा.पा भरी		काम खोज्न अन्यनत्र जानु परेको

क.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरु	प्रभावित समुदाय	भविस्यमा हुन सक्ने यसका असर तथा प्रभावहरु	बचाउका प्रयास रसंस्थागत सहयोग
			खानेपानीको अभाव भएको			
		२०६३	वडा नं. ६ मा धानखेतीमा असर परेको, गहुँको उत्पादनमा कमि आएको, पानीका मुलहरु सुकेको, कृषि उत्पादनमा अत्याधिक ह्रास आई भोकमरीको अवस्था सृजना भएको	गा.पा भरी		काम खोज्न अन्यनत्र जानु परेको
		२०७३, २०७४	बाली लगाउन समस्या, उब्जनीमा कमी	गा.पा भरी		
		२०७७	बाली लगाउन समस्या, उब्जनीमा कमी	गा.पा भरी		
३	आगलागी	२०४१	१ जनाको जलेर मृत्यु	कोप्चा, वडा ८	खडेरीको घटना बढेसँगै आगलागीको घटनाहरु बढन सक्ने, वनजंगलमा क्षति हुन सक्ने, वोटविरुवाहरु लोप हुन सक्ने, घाँसपातमा समस्या हुन सक्ने, विद्युतिकरण बढेसँगै घरमा आगलागीको समस्या बढ्न सक्ने, मानविय, आर्थिक तथा भौतिक क्षति हुनसक्ने	
		२०४७	१ घर पुर्ण क्षति, सरसामान सबै नस्ट	नाङना वडा नं ८		स्थानिय मिलेर निभाएको
		२०५२	१ गोठमा क्षति, १ वालक जलेको	जाङदे वडा नं ८		
		२०५३	१ जना घाइते भएको	वडा नं ७		
		२०५८	१ घर पुर्ण क्षति, सरसामान सबै नस्ट	लिस्पानी वडा नं ८		केहि नभएको
			कफी खेतीमा नोक्सान, सिंचाइ पाइप ३ क्वाइल जलेको	वडा नं ७, ठेकि पोल्ने वनमा		केहि नभएको
		२०७०	१० जना जलेर घाइते भएको	वडा नं ५		
		२०७४	खड्गा गाउँमा लागेको आगो फैलिएर सम्पूर्ण ९ नं वडा र ८ नं. वडामा पनि फैलिएको	वडा नं ८ र ९		केहि नभएको
		२०७५	१००० भन्दा धेरै रुखमा क्षति पुगेको, साना वोटविरुवा सबै नस्ट, आगो निभाउन जाँदा १ जनाको मृत्यु	जुँगाटोल, रातापाखा, टाँगाटोल		केहि नभएको
		२०७७	१ हल गोरु जलेको, लत्ताकपडा जलेको, सावमा आगलागीका कारण ठुलो क्षति भएको	नाउटोलमा वडा नं ८ जुँगाटोल, टाँगाचुला वडा नं ३		गाउँपालिकाले आर्थिक सहयोग गरेको
		हरेक एक दुइ वर्षमा	वनजंगलमा आगलागी हुने गरेको	सबै वडामा		
४	चट्याङ	२०४६	एक जना व्यक्तिको मृत्यु भएको, १ वटा घर नोक्सान भएको, ३ वटा बाखा, २ वटा गोरु	वडा नं ७	वातावरण परिवर्तन तथा विद्युतिकरणसँगै चट्याङको	केहि नभएको

क.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरु	प्रभावित समुदाय	भविस्यमा हुन सक्ने यसका असर तथा प्रभावहरु	बचाउका प्रयास रसंस्थागत सहयोग
			मरेको		घटना बढेर जान सक्ने, घर, वनजंगल, पशुचौपायहरुमा क्षति पुग्न सक्ने	
		२०६४	१ भैसि मरेको	वडा नं ४		केहि नभएको
		२०६५	१ जना मानिस घाइते भएको	वडा नं ७		केहि नभएको
		२०६९	१ जना मानिसको मृत्यु भएकों	जुँगाटोल वडा नं ७		केहि नभएको
		२०७१	२ वटा गाई, १ वटा बाखा मरेको, १ वटा सोलार सेट र १ वटा घरमा क्षति भएको	धिरपन्नामा		केहि नभएको
		२०७३	एक घरमा क्षति, ४ भैसी, १ बाखा र एक राँगो मरको, सोलारमा क्षति १ वटा घर नोक्सान भएको, १ भैसीं, १ वटा खसी, १ वटा गोरु मरेको	वडा नं ९, वडा नं ७		स्थानिय मिलेर सहयोग गरेको
		२०७४	२ गाई वाखा, गोरु मरेको	वडा नं ८ चाटामा		
		२०७५	२ वटा भैसि, १ वाखा, १ राँगा मरेको, १ घरमा सामान्य क्षति	डुमाखोला वडा नं ८		स्थनिय मिलेर सहयोग गरेको
		२०७६	२ वटा वाखा मरेको	लिस्पानी वडा नं ८ मा		
५	असिना	२०४२	धान, मकै, कोदो, गहुँ, जौ सुन्तला उत्पादनमा ७५% ले कमि	वडा नं. ६	वालिनालिमा असर गर्न सक्ने, फलफुलमा असर गर्न सक्ने, रुखविरुवामा क्षति पुऱ्याउन सक्ने	खाद्यान्न अन्यत्रबाट ल्याउनुपरेको
		२०५३	करिब ३० विगाहा भन्दा बढि जग्गाको गहुँ, तोरी, जौ लगायत अन्य फलफुलहरु काफल, स्याउ, चुत्रा टिमुर आदिमा क्षति भएको	वडा नं. ६ को लेकाली वस्तिहरुमा		
		२०५४	धन खेतीमा ५० प्रतिशत क्षति	वडा नं. ६ को सुगुरखाल, लोतपाखा, ठाकुरजात टोलमा		
		२०५६	गहुँ, जौ आदिमा क्षतिले गर्दा खाद्यान्नको अभाव	वडा नं. ६ को सुगुरखालमा		
		२०६५,६६	१८०-१९० घरधुरीको गहु, जौ, फलफुल खेती नष्ट	वडा नं १		केहि नगरेको
		२०७१	करिव ५००० रोपनीमा लगाएको गहुँ, जौ, धान, मास, भट्ट, कोदो खेती नष्ट, तरकारी तथा फलफुल खेती नष्ट	वडा नं ५, ७		केहि नगरेको

क.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरु	प्रभावित समुदाय	भविस्यमा हुन सक्ने यसका असर तथा प्रभावहरु	बचाउका प्रयास रसंस्थागत सहयोग
		२०७३	गहुँ, जौ आदिमा ४०% क्षति फलफुलमा हानी पुर्‍याएको	वडा नं ६ र ८		
		२०७४	धान, मकै, कोदो, गहुँ, जौ सुन्तला उत्पादनमा ७५% ले कमि, जंगली जनावरहरु, चराचुरुंगीलाई समेत असर गरेको, फलफूलहरु विनाश, नल समेत काट्न नपाएको	वडा नं. ६, ९		खाद्यान्न अन्यन्त्रबाट ल्याएको
		२०७७	मकै वालि क्षति गरेको	वडा नं ६, ९		
६	रोगकिरा	२०६०	मकैमा किरा लागेको, उत्पादनमा २०% कमी भएको, घैया धानमा गुवारोग लागेर ५०%, आलुमा रातो कमिलाको कारण ६०%, सुन्तला, केरा आदि फलफुलमा विभिन्न रोगका कारण ५०% उत्पादन ह्रास	वडा नं ६, ५	रोगकिरा तथा रोग महामारीको प्रकोप वढेर जान सक्ने, वालिनालि, फलफुल तथा वोटविरुवामा असर गर्न सक्ने, अन्न उब्जनिमा गिरावट हुन सक्ने, खाद्यान्न अभाव हुन सक्ने	केहि नगरेको
		२०६८	मकै, तरकारी तथा घाँसपातमा किराहरुको प्रकोप देखिएको, आलुमा प्रत्येक वर्ष रोग लाग्छ, धानमा गुभा कुहिने, गहुँमा जरा काट्ने, केराको विउँनै उपलब्ध हुन छोड्यो, सिमी , बोडी, पिडालुमा पनि रोग देखिएको	वडा नं ६, ९		स्थानिय उपाय प्रयोग गरेको
		२०७७	फौजिकिरा र सलहले अन्नवाली सखाप पारेको	सबै वडामा		सलह भगाउने प्रयास गरेको
		१० वर्ष यता	अन्न वाली तथा फलफुलमा रोगकिराको मात्रा बढेको	सबै वडामा		
७	मिचाहा प्रजाति	२०६० यता	अन्नवालि लगाउने ठाउँमा आएर अन्न उत्पादनमा कमि आएको, वनमा घाँस कम भएको, केहि स्थानमा खेति गर्न नै छोडेको	सबै वडामा	अन्नवालि, वनजंगल तथा घाँसपातमा असर गर्न सक्ने, खाद्यान्न अभाव हुन सक्ने	उखेलेर फाल्ने प्रयास गरेको
८	जंगलि जनावर आतंक	हरेक वर्ष	धान, मकै, गँहु तथा अन्य अन्नवालि तथा फलफुलमा क्षति पुऱ्याउने गरेको	सबै वडामा	अन्नवालि तथा फलफुलमा असर, किसानले अन्नवालि लगाउन छोड्न सक्ने	लखटने गरेको, पालोगरेर कुर्ने गरेको
९	हावाहुरी	२०४१	घरहरुको छाना उडाएको, रुख विरुवा करिव २०० ढालेको	वडा नं ३	अन्नवालि, फलफुल तथा वनजंगलमा असर गर्न सक्ने,	आफैले छाना बनाएको

क.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरु	प्रभावित समुदाय	भविस्यमा हुन सक्ने यसका असर तथा प्रभावहरु	बचाउका प्रयास रसंस्थागत सहयोग
		२०६२	५०० रुख ढलेको, हनुमान प्राविको छाना उडाएको	रातामाटामा वडा नं ८,३	घर तथा विद्यालयका छाना उडाउन सक्ने	सबै मिलेर छाना हालेको
		२०६८	सरस्वती मावि, चकला प्राविको छाना उडाएको, मकै वालिमा क्षति पुऱ्याएको	वडा नं ३		सबै मिलेर छाना हालेको
		२०६९	चन्द्रजोति विधालयको छानो उडाएको, रुखहरु ढालेको	वडा नं ७		सबै मिलेर छाना हालेको
		२०७६	मकै वालि तथा रुखहरुमा क्षति गरेको, स्वास्थ्य केन्द्र वडा नं ५, इन्द्रजोति मा.वि.को छाना उडाएको	वडा न ५		सबै मिलेर छाना हालेको

यस ऐतिहासिक समयरेखाको विश्लेषणबाट यहाँका बासिन्दाहरु सबैभन्दा बढि पहिरो, बाढी/खोला कटान, खडेरी, आगलागि, मिचाहा प्रजातिबाट प्रभावित भएको देखिन्छ। विगत देखि नै मध्य पहाडी भुभागका लागि प्रमुख चुनौतीको रुपमा रहको पहिरोको समस्या हाल आएर जलवायु परिवर्तनका कारण यसको मात्रा र प्रवृतिमा वृद्धि भइ प्रकोप घट्ने समय पूर्वानुमान गर्न नसकिने भइ सकेको छ। पहिरोको जोखिम गाउँपालिका स्थान विशेषमा फरक फरक हुनुका साथै कुनै कुनै स्थानमा बास स्थान नै सार्नु पर्ने अवस्था आइसकेको छ। यी प्रकोपहरु लगायत कृषिमा रोग, पशुमा रोग, जंगलि जनावर, हावाहुरी, असिनापानी र चट्याङ जस्ता प्रकोपहरु पनि पटक पटक दोहोरिरहेको छ। यी प्रकोपहरुले सबै वडाहरुमा क्षति पुऱ्याएको देखिन्छ। यी प्रकोपहरु र यिनका असर तथा प्रभावहरुसंग जुध्न स्थानीय समुदायले केही प्रयासहरु गर्ने गरेको देखिए पनि ती प्रयासहरु अपर्याप्त रहेको देखिन्छ। हरेक वर्ष जंगलि जनावरले अन्नवालिमा क्षति गर्ने गरेको छ भने केहि वर्ष यता मिचाहा प्रजातिले खेतवारी तथा जंगलमा फैलिएर अन्नवालि उब्जनिमा कमि भएको छ। वि.सं. २०६८ सालमा झाडापखाला लागेर यस गाउँपालिकामा करिव १२ जनाको मृत्यु भएको र विरामि परेको, केन्द्रिय स्तरबाट सहयोग गरेर नियन्त्रण गरीऐको थियो। २०७७ को कोरोना महामारीले पनि १५ जना संक्रमीत भएको र गाउँपालिकाले क्वारेन्टाइन बनाएर राखेर सबै ठिक भएको।

३.२.२ परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो

स्थानिय मौसम र मौसमी अवस्था, बाली तथा प्रकोपमा आएको परिवर्तन बारे जानकारी हासिल गर्न परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रौ विधिको प्रयोग गरिएको थियो । समुदायको ज्येष्ठ नागरीक, बुद्धिजीवीसंगको छलफलबाट भएको जलवायु सम्बन्धी जानकारी विवरणका आधारमा तापक्रम, वर्षाको स्वरुप, बिरुवाको व्यवहार, प्रकोपको स्वरुप आदिमा आधारित यो पात्रो तयार गरिएको थियो । मौसमी पात्रो सम्बन्धि जानकारी हासिल गर्न बिगतको करिब ३० वर्ष पहिले र हालको बारे तुलनात्मक अध्ययन गरी प्रकोप, तापक्रम, बाली आदि हुने समयमा परिवर्तन आएको वा नआएको प्रस्ट समुदायमा देखिएको थियो । शिवालय गाउँपालिकामा तयार पारिएको परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालीका ५ : परिवर्तित मौसमी तथा वालि पात्रो

सम्मुखताको क्षेत्र	सूचकहरु	समय	वैशाख	ज्येष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)
तापक्रम	गर्मीको दिन	पहिले													गर्मि हुने समये बढेको र गर्मिमा अत्याधिक गर्मि हुने गरेको
		अहिले													
	जाडोको दिन	पहिले													जाडोका दिन घटेको साथै जाडोको मात्रा वढेको, अनिश्चित भएको
		अहिले													
वर्षा तथायसको स्वरुप	मौसमी वर्षा	पहिले													बर्खे बर्षा घटेर, १ महिनाले पछाडी सरेको साथसाथै हाल छोटो समयमा अत्याधिक वर्षा हुने गरेको
		अहिले													
	हिउँदे वर्षा	पहिले													पहिले हिउँदमा वर्षा हुने तर हाल नहुने गरेको
		अहिले													
प्रकोपको स्वरुप	खडेरीको घटना	पहिले													पहिले खडेरीको समस्या थिएन तर हाल आएर हिउंदे वर्षा नहुँदा खडेरीको समस्या देखिएको
		अहिले													
	बाढी/पहिरोको घटना	पहिले													वर्षा हुने समयको परिवर्तन सँगै बाढी पहिरोको घटनाक्रम पनि पछि सरेको र बढेको
		अहिले													
जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरु	धान छर्ने	पहिले													धान छर्ने समय पछि सरेको, समयमा पानि नपर्दा, ढिलो हुने गरेको
		अहिले													
	छरेको धान भित्र्याउने	पहिले													छरेको धान पहिले भाद्र बाट काट्न सुरु हुन्थियो अहिले असोजवाट सुरु
		अहिले													

सम्मुखताको क्षेत्र	सूचकहरु	समय	वैशाख	ज्येष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)
	धान रोप्ने	पहिले													खेतमा रोप्ने धानको समय केहि मात्रामा ढिलो भएको
		अहिले													
	रोपेको धान काट्ने	पहिले													धान काट्ने समय पछि सरेको तर समयमवधि उस्तै रहेको र केहि मात्रामा स्थानिय जात कम फल्न थालेको
		अहिले													
	मकै छर्ने	पहिले													मके छर्ने समय १५ दिन देखि १ महिनाले पछि सरेको
		अहिले													
	मकै भाच्ने	पहिले													मकै भाँच्ने समय खासै परिवर्तन नभएको
		अहिले													
	कोदो छर्ने	पहिले													कोदो छर्ने समय १ महिनाले पछि सरेको
		अहिले													
	कोदो टिप्ने	पहिले													कोदो टिप्ने समय पछि सरेको
		अहिले													
भौतिकजानकारी	पानीको मूलफुट्ने	पहिले													पहिले वर्षा प्रशस्त मात्रामा पानी पर्ने भएकोले हिउँदे मुलहरु चैत्र र वैशाखमा फुट्ने र बर्खे मुलहरु असार र श्रावणमा फुट्ने गरेकोमाहाल वर्षाकम पर्ने कारणहिउँदे मुलनफुट्ने र बर्षे मुलमात्रफुट्ने गरेको
		अहिले													
	पहिले भन्नाले ३० वर्ष भन्दामाथि र अहिले भन्नाले विगत ५ देखि यताको समय सम्फनु पर्छ														

माथिको तालिकालाई विष्लेशण गर्दा शिवालय गाउँपालिकाको विगतको मौसमको अवस्था र अहिलेको अवस्थामा फेरवदल भएको पाइयो । समुदायमा गरिएको छलफलको आधारमा शिवालय गाउँपालिकामा गर्मिको दिनहरु वढेको र मात्रा पनि वढेको, जाडोको दिन समग्रमा घटेको र जाडोमा पनि विहान वेलुका पहिले भन्दा नि धेरै जाडो र दिउसो गर्मि भन्ने कुरा आएको छ । यस गाउँपालिकामा अन्नवालि लगाउने समयमानि परिवर्तन भएको पाइयो । ऋतुगत वर्षामा आएको परिवर्तन र तापक्रमको अनियमिताले कृषिजन्य क्रियाकलापमा जस्तै बाली रोप्ने, बाली भित्राउने र उत्पादनमा कमी देखिएको छ । पानि पर्ने समयको अनिश्चितता सँगै पानिका मुल फुट्ने समय पनि परिवर्तन भएको पाइयो ।

३.२.३ तापक्रम र बर्षाका तथ्यांकहरुको विश्लेषण

विगत (सन् १९७१ देखि २०१४ सम्म) को तापक्रम र वर्षाको मात्रालाई आधार मानेर नेपाल सरकार जल तथा मौसम विज्ञान विभागले २०७४ सालमा गरेको एक अध्ययन अनुसार नेपालको वार्षिक तापक्रम वृद्धि दर ०.०५६ ° सेन्टिग्रेड रहेको छ । जाजरकोट जिल्लामा वार्षिक अधिकतम तापक्रम ०.०७ देखि ०.०९° सेन्टिग्रेडले बढ्दै गइरहेको सो अध्ययनले देखाउँदछ । त्यसैगरी ताता दिनहरु एवम् रातहरु पनि बढ्दै गइरहेको साथै जाजरकोट लगायतका उत्तर पश्चिमी जिल्लाहरुमा वर्षा हुने दिनहरु बढ्दै गएको अध्ययनले देखाउँदछ । शिवालय गाउँपालिकाको नजिमा रहेको तापक्रम तथा वर्षा मापनकेन्द्रको उपलब्ध तापक्रम तथा वर्षाको अध्ययन गर्दा औषत बार्षिक तापक्रम बृद्धि ०.०३२ डिग्री सेल्सीयस तथा औषत बार्षिक बर्षा वृद्दिदर -१.०८ मिलिमिटर रहेको छ । समग्र वार्षिकवर्षादर घटेता पनि वर्षायामको वर्षादर भने केहिमात्रामा (०.३३ मिमिप्रति वर्ष) वढेको देखिन्छ । यसरी हेर्दा वर्खामा पानी पर्ने मात्रामा बढोत्तरी भएको देखिन्छ जसले गर्दा बाढी र पहिरोको घटनामा तिव्रता आउन सक्ने आँकलन गर्न सकिन्छ । जलवायु परिवर्तनको संकटासन्नताको सबालमा नेपालको राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम, २०६७ अनुसार समग्र जाजरकोट जिल्ला उच्च जोखिममा रहेको देखाउँछ । यस अर्थमा शिवालय गाउँपालिका पनि जलवायु संकटासन्नताका आधारमा जोखिममा रहेको भन्न सकिन्छ । उपलब्ध तथ्याकलाई हेर्दा वार्षिक औसत न्युनतम तापक्रम घट्दोकैममा रहेको देखिन्छ भने वार्षिक औसत अधिकतम तापक्रम भने उच्च दरले (०.०७°) सेन्टिग्रेडले वढेको देखिन्छ ।

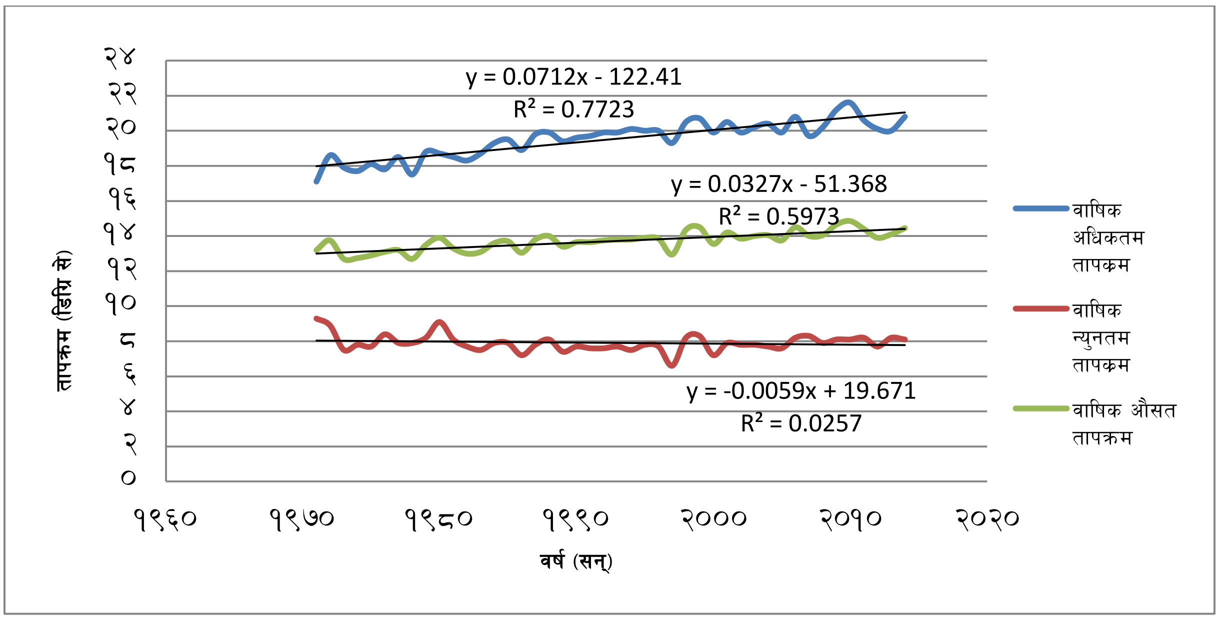

चित्र ६ : अधिकतम, न्युनतम र औसत तापक्रमको अवस्था

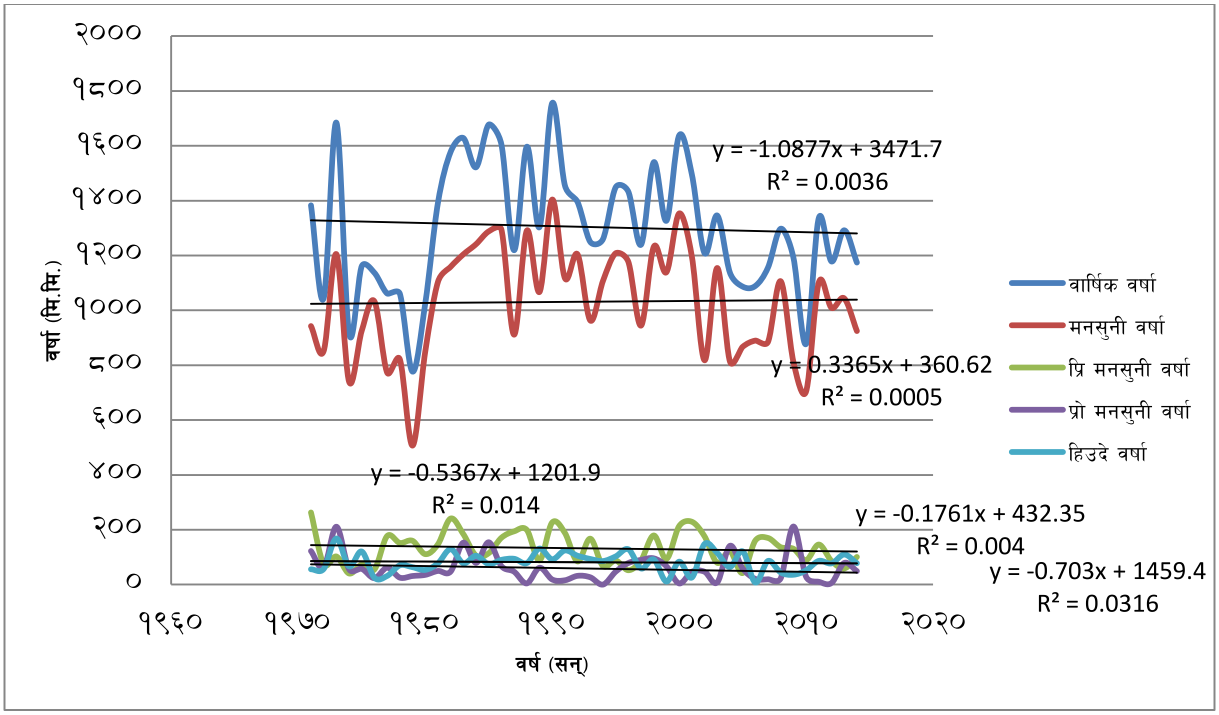

चित्र ७ : वार्षिक वर्षा र रितुअनुसार वर्षाको विवरण

३.२.४ सामाजिक स्रोत तथा संकटासन्नता नक्सांकन

माथि उल्लेखित मौसमी पात्रो, ऐतिहासिक घटनाक्रमको समय रेखा विश्लेषणको माध्यमबाट एकिन गरिएका प्रमुख प्रकोपले प्रभावित पारेका क्षेत्रलाई शिवालय गाउँपालिकाको नक्सामा चित्रित गर्न यो विधिको प्रयोग गरिएको छ । सहभागितामूलक तरिकाले तयार गरिएको तल उल्लेखित नक्सामा जलवायुजन्य प्रमुख प्रकोप दोहोरिन सक्ने स्थान र प्रभावित हुनसक्ने वस्ती तथा समुदाय देखाइएको छ ।

चित्र ८ : शिवालय गाउँपालिकाको स्रोत नक्सा

पहिरो

भिरालो जमिनको भाग गुरुत्वाकर्षण र अन्य बाह्य कारक तत्वबाट (वर्षा, भूकम्प, आदि) तल खस्ने वा चिप्लने प्रक्रियालाई पहिरो भनिन्छ । अत्याधिक वर्षाको समयमा वर्षाको कारण जमिनको शक्ति क्षयीकरण हुन्छ र पहिरो जाने सम्भावना रहन्छ । गत २० वर्षमा शिवालय गाँउपालिकामा कूल ४३ वटा पहिरो गएको पाईन्छन् । यि पहिरोहरु ०.१३ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफलमा फैलिएका छन् । शिवालय गाँउपालिकाका ९ वडाहरु मध्ये वडा नं. ६ मा सबैभन्दा धेरै र वडा नं. ४, ५ र ९ मा सबैभन्दा कम रहेका छन् । (बाढी तथा जोखिम चित्रावली, शिवालय गाउँपालिका, २०२१)

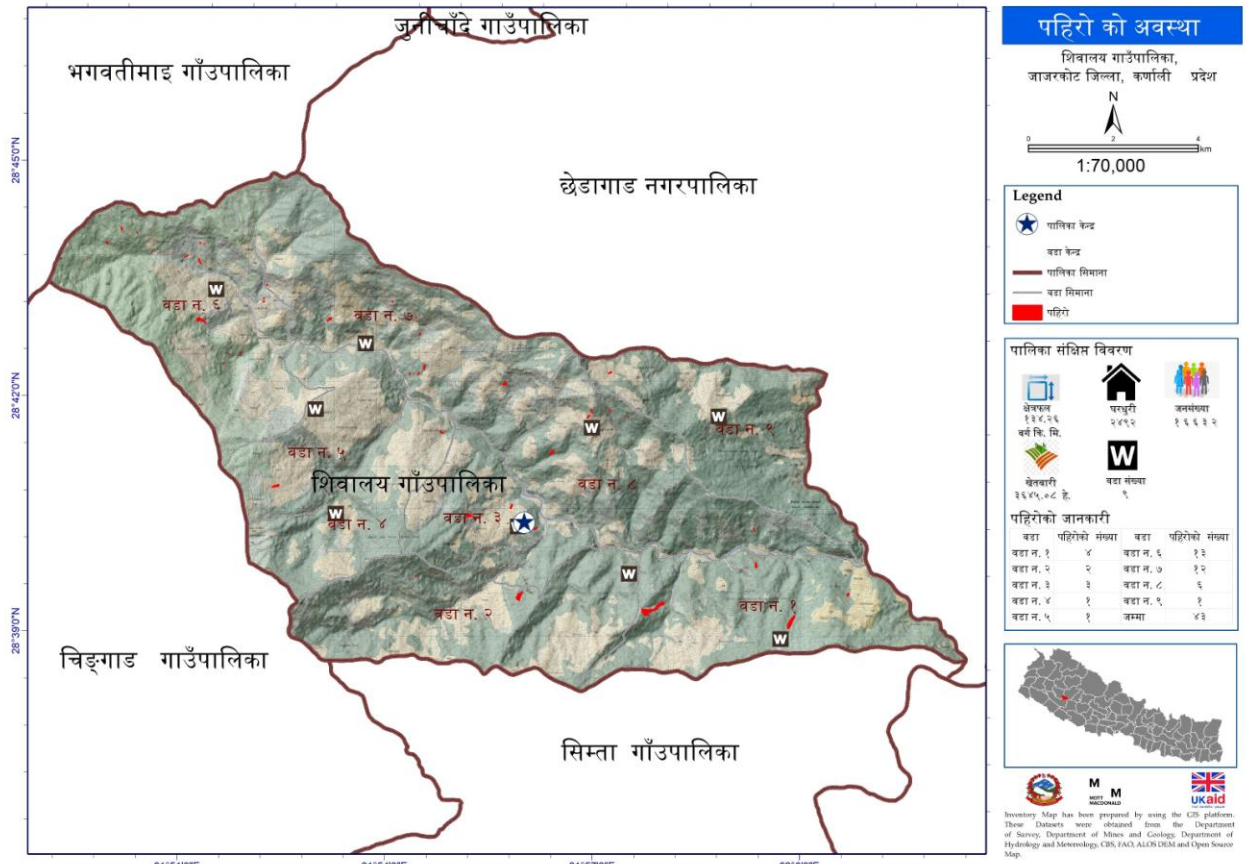

वडा	पहिरोको संख्या	वडा	पहिरोको संख्या
वडा न. १	४	वडा न. ६	१३
वडा न. २	२	वडा न. ७	१२
वडा न. ३	३	वडा न. ८	६
वडा न. ४	१	वडा न. ९	१
वडा न. ५	१	जम्मा	४३

चित्र ९ : शिवालय गाउँपालिकामा पहिरोको अवस्था

शिवालय गाउँपालिका पहाडी भूभागमा अवस्थित भएको हुनाले तथा यहाँको भूगर्भ कमजोर भएको कारण पहिरोको उच्च जोखिममा रहेको छ। यस गाउँपालिकाको कूल क्षेत्रफलको १८.७८% कम जोखिम, ४१.७५% मध्या जोखिम र ३९.४७% उच्च जोखिम क्षेत्रमा पर्दछन्।

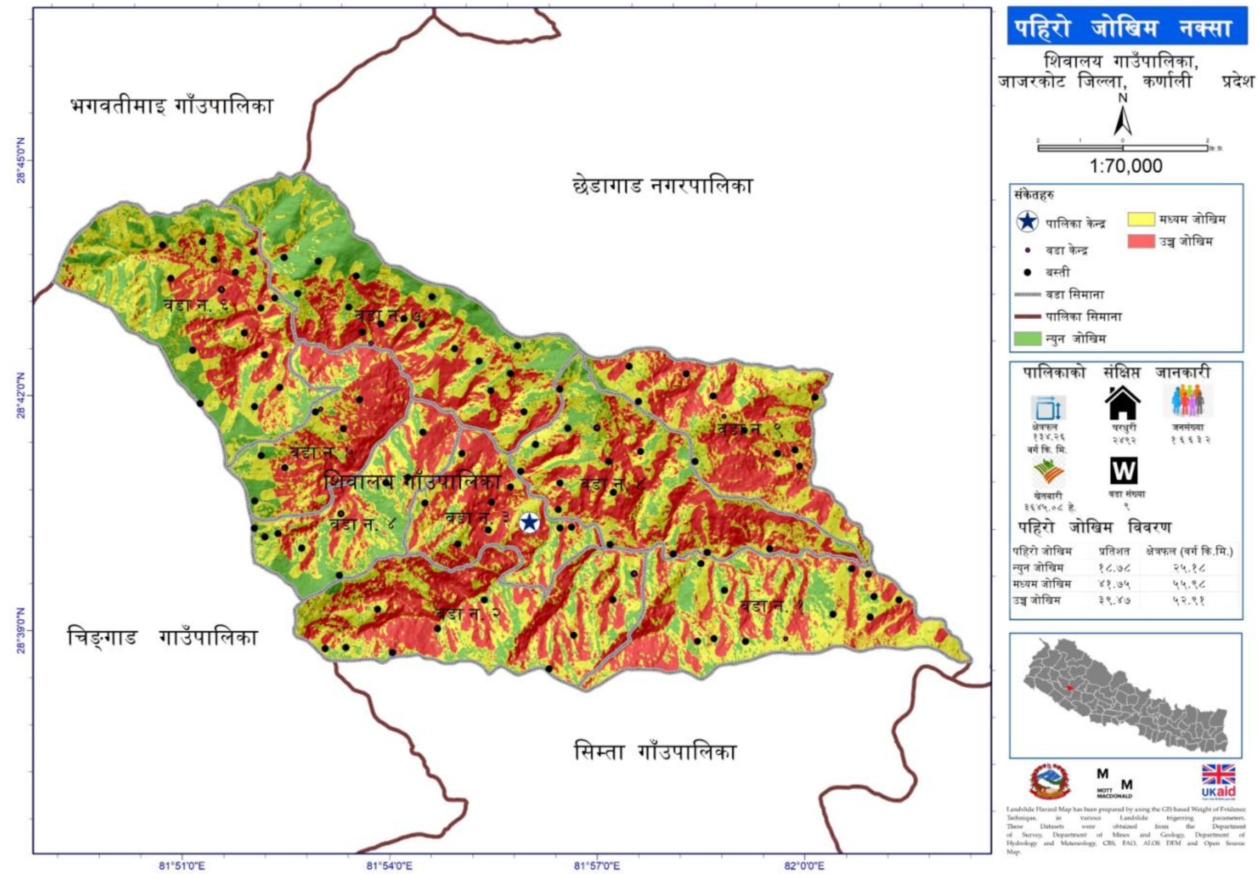

चित्र १० : शिवालय गाउँपालिकाको पहिरो जोखिम नक्सा

बाढी

कुनैपनि नदी वा खोलाको जलस्तर सामान्य भन्दा बढी हुँदाको अवस्थालाई बाढीको रुपमा लिइन्छ । शिवालय गाउँपालिकाको लागी बाढी प्रकोप नक्साङकन तयार गरिएको छ । यस गाउँपालिकाका नदी तथा खोला क्षेत्र वरपर ३.५% कम जोखिम, ३.८% मध्यम जोखिम र ९२.६% उच्च जोखिममा रहेका छन् । छेरा खोला तथा यसका सहायक खोला वरपर र यसको जलाधार क्षेत्रमा रहेका खहरे खोलाहरुमा बाढीको ठूलो समस्या छ । छेरा वरपर ठूलो भू-भागमा जस्तै वडा नं. १, २, ३, ४, ५, ६, ७, ८ र ९ मा बाढीको मुख्य समस्याका रुपमा रहेको छ ।

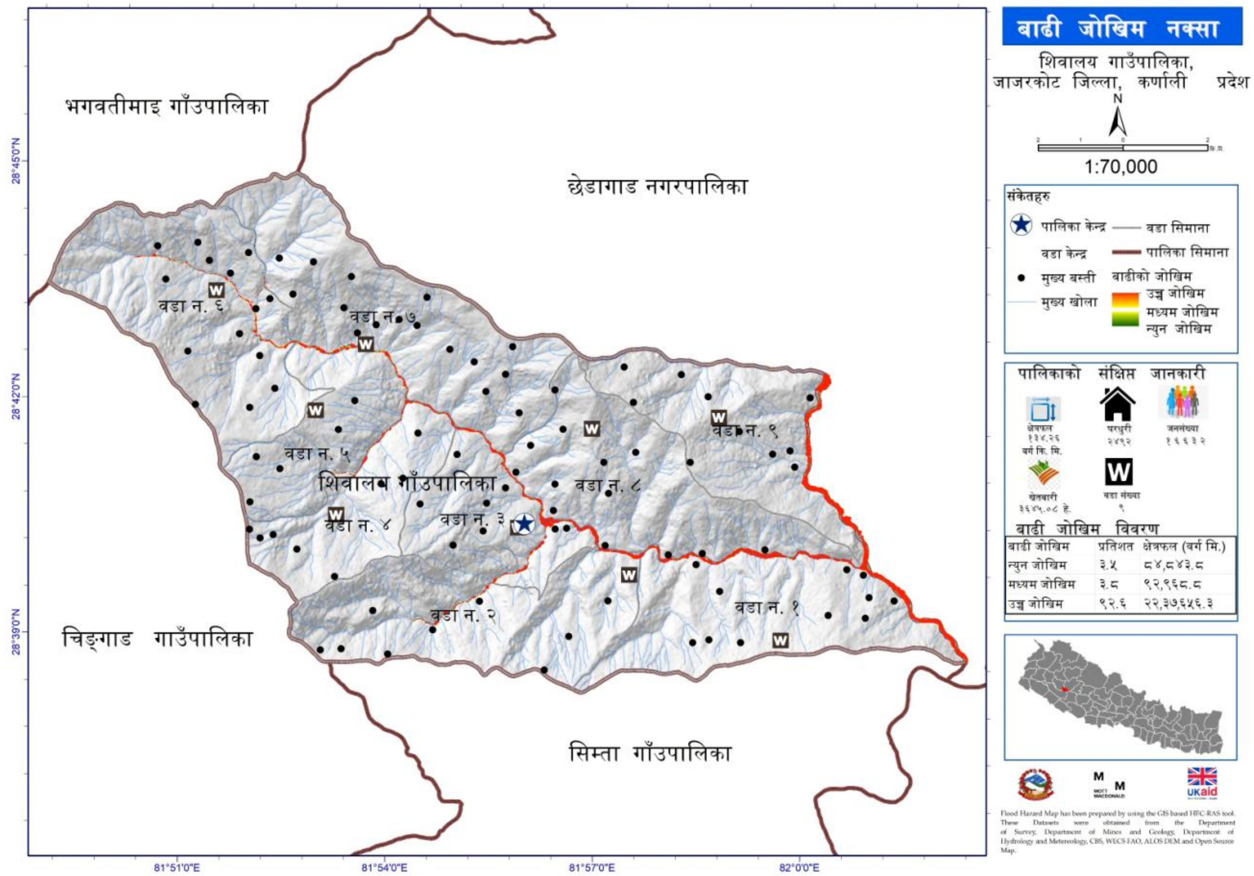

चित्र ११ : शिवालय गाउँपालिकको बाढी जोखिम नक्सा

तालीका ६ : शिवालय गाउँपालिकाको संकटासन्न बस्तीको विवरण

प्रकोप	संकटासन्न बस्ती
खडेरी	सिमा बस्ती, शिवालय ऐलानी, राक्म बस्ती, टागा, नान्ने, पोखरा, बस्नेवडा, दह, मान्टुरा, लयाँटा, लिस्पानी, झुसेमारा, पाखा, दलित टोल, टाटेडाँडा, नाउ, बस्ने वडा
पहिरो	दमाई टोल (हिमे दमाई को), सुनार टोल, शिवालय बजार, सिमा बस्ती, रावत टोल, निमनीपातल, राक्म खोला, डोलिखोरिया, भैला हाल्ने बुढा टोल (३० घर), इनजा औल टोल (१७ घर), पिप्से परखोरिया टोल (१२ घर), धोला (दलित र अन्य), सीमा (सातेपाखा कृषकहरु), नायक डेराटोल (दलित र अन्य घर बस्ती जोखिम), बडाखोला (बा/क्षे बस्ती), काउला (बाह्रपोखराका सबै समुदाय), साहुखोला (क्षेत्री, ठकुरीका जग्गा र घर), काउला (धामी डेरा), दलित टोल, अत्तर दाला टोल, कोइरेली खोला (दलित र अन्य), मालुमेला, तिडुखोला, सेरीकोट, र्खिका, भिउस, जुंगा र बुर्दा बस्ती, लिस्पानी टोल, दह टोल, लयाँटा, उखाते, निकाल खोली, नान्ने, जामुना टोल ढाड खोला, जुकाने
हावाहुरी	राक्म, टागा, सिम, वडा ४ र ७ का सबै बस्ती
बाढी	लहेटा टोटासिमल, बहिगढी टाड्के, नेपा खोला खेत, वडा नं. ४ भैला हाल्ने बुढा टोल (३० घर), इनजा औल टोल (१७ घर), पिप्से परखोरिया टोल (१२ घर), बडाखेत (सबै समुदाय), कल्याण (दलित र अन्य), अलैंचीबारी (घाक्स खोला)- ठकुरी समुदाय, मन्टुरा सेरा देखि बडा खेत सम्मका नदि किनार क्षेत्र, मिलबजार आसपासका समुदायहरु
असिना	घोडेछान, काँडा टोल, राक्म, सिम, काउला, लिस्पानी, डुमाखोला, मौरीवाजकाँडा, दुनि खनि खर्क, पोखरा, नान्ने, लयाँटा, मान्टुरा, झुसेमारा, पाखा, बस्ने वडा क्षेत्रका समुदाय/कृषक परिवारहरु

३.२.५ जोखिमको रुपरेखा

यस विधिको प्रयोगबाट शिवालय गाउँपालिका क्षेत्रमा हाल विद्यमान प्रकोपहरु, ती प्रकोपहरुबाट भईरहेका र भविष्यमा हुन सक्ने समस्याको अवस्था तथा प्रकोप बाट प्रभावित र प्रभावित हुन सक्ने संकटासन्न समुदायहरुको विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालीका ७ : जोखिमको रुपरेखा

प्रकोप	संकटासन्नता तथा जोखिम	अहिलेको अवस्था	भविष्यमा हुन सक्ने
आगलागी	संकटासन्न	युवा, वयस्क, पशु पंक्षी तथा वन्यजन्तुहरु, वनजंगल	महिला, बालबालिकातथा वृद्धवृद्धा, युवा, वयस्क, पशु पंक्षी तथा वन्यजन्तुहरु, जैविक प्रणाली, वन पैदावर
	जोखिम	वन जंगल विनास, पशु पंक्षी तथा वन्यजन्तुको मृत्यु, घाँसपातमा कमि	वन जंगल विनास, पशु पंक्षी तथा वन्यजन्तुको मृत्यु तथा लोप, घाँसपातमा कमि, काठ पैदावरको समस्या
खडेरी	संकटासन्न	महिला, बालबालिका तथा वृद्धवृद्धा, पशु पंक्षी तथा वन्य जन्तुहरु, कृषकहरु, विपन्न समुदाय	महिला, बालबालिका तथा वृद्धवृद्धा, पशु पंक्षी तथा वन्यजन्तुहरु, कृषकहरु, जैविक प्रणाली, विपन्न समुदाय
	जोखिम	उत्पादनमा कमी, खाद्य असुरक्षा, वन जंगल विनास, पानीका मुलहरु सुकेको खानेपानी तथा खेतबारीमा सिंचाईको अभाव, आगलागिका घटनामा वृद्धि, रोगहरुको संक्रमण वृद्धि, महिलाहरुलाई घरयासी काम गर्न समय कम हुने, व्यक्तिगत सरसफाई कम हुने, सरसफाईको अभावले गर्दा झडापखालाको महामारी, बसाई सराई तथा विदेशिने प्रक्रिया बढेको, लामखुट्टेको प्रकोप, वनस्पती तथा जंगली जनाबरलाई पानीको अभाव भएको, भोकमरी तथा कुपोषण बढेको, पानीको अभावले पशु चौपायाहरुलाई पानी खुवाउन गाह्रो भएको साथै घाँस उत्पादनमा कमी भई पशुपालन व्यवसायमा असर, कतिपय रुखहरु सुक्दै गएका, फलफुलका आकार साना हुंदै गएको, जडीबुटी उत्पादनमा कमी हुँदै गएको	उत्पादनमा कमी, खाद्यन्न संकट, भोकमरी, महामारी, जैविक विविधतामा ह्रास, मरुभुमिकरण हुन सक्ने, कुनै पनी अनुकूलनका उपायहरु नअपनाईएकाले भविष्यमा जोखिम बढ्ने संभावना रहेको छ, पशुपालन व्यवसाय संकटमा पर्न सक्ने, जडीबुटीहरु लोप हुन सक्ने तथा फलफुल उत्पादनमा कमी हुने
पहिरो	संकटासन्न	महिला, बालबालिका तथा वृद्धवृद्धा, मजदुर, दलित, विपन्न, एकल महिला, अपाङ्ग, पशु पंक्षी तथा वन्यजन्तुहरु, कृषकहरु, वनजंगल	महिला, बालबालिका तथा वृद्धवृद्धा, पशु पंक्षी तथा वन्यजन्तुहरु, मजदुर, दलित, विपन्न, एकल महिला, अपाङ्ग, कृषकहरु, वनजंगल
	जोखिम	मानवीय क्षति, आर्थिक क्षति, पशु चौपायहरुको मृत्यु, घर तथा वस्ति जोखिममा, वनजंगलको क्षति, विद्यालय जोखिममा, खेतवारी क्षति, खानेपानी मुहान तथा बाटो बगाउने /पुर्ने, आरन, शौचालय, घट्ट जोखिममा, जमिन भासिने	मानवीयक्षती, आर्थिक क्षति, पशु चौपायहरुको मृत्यु, घर तथा वस्ति जोखिममा, वनजंगलको क्षति, विद्यालय जोखिममा, स्थानिय सडकले पहिरोको जोखिम वढेको, बस्ती विस्थापित हुने सम्भावना, अनुकूलनका उपायहरु तत्काल नभएकोले भविश्यमा पहिरोको प्रकोप अझ बढ्न सक्ने
बाढि	संकटासन्न	युवा, वयस्क, किसान, घट्वारे, विपन्न, एकल महिला, खोला किनारमा बसोबास भएका समूह, महिला, बालबालिका, रुखविरुवा	युवा, वयस्क, किसान, घट्वारे, खोलाकिनारका वस्ति, विपन्न, एकल महिला, खोला किनारमा बसोबास भएका समूह, महिला, बालबालिका, रुखविरुवा तथा यि

प्रकोप	संकटासन्नता तथा जोखिम	अहिलेको अवस्था	भविष्यमा हुन सक्ने
			प्रभावीत समूहबाहेक अन्य समूहहरु पनि प्रभावित हुनसक्ने
	जोखिम	वोटविरुवाहरु नष्ट, घरमा क्षति, खेतवारीमा क्षति, घट्ट बगाएको, घाँसदाउरा, पानी, घट्ट जान आउन समस्या हुने, निरन्तर विद्यालय जान आउन नपाउने, खानेपानी मुहान, बाटो, विद्यालय, काठे पुल, सिंचाई कुलो, पोखरी बगाउने/पुर्ने, मानवीय क्षती, झाडा पखाला लगायतका विभिन्न किसिमका रोग व्याधीहरुको प्रकोप बढ्ने, घर विस्थापित हुने	बाढी घट्ने सम्भावना रहेको, गैवियन वालहरु निर्माण लगायतका केही अनुकूलनका उपायहरु अपनाइएकोले संकटासन्न क्षेत्र भविष्यमा कम हुने संभावना, खेतीयोग्य जमिन बगरमा परिणत हुन सक्ने, तटबन्ध नभएमा अझै क्षति बढ्ने संभावना, वस्ती नै विस्थापित हुनसक्ने, वोटविरुवाहरु नष्ट, घरमा क्षति, खेतवारीमा क्षति, घट्टहरु बगाउन सक्ने, खोलाकिनारका वस्तिकरु बगाउन सक्ने,
रोगकिरा	संकटासन्न	बालबालिका, वृद्धवृद्धा, पशु पंक्षीहरु, पशु धनीहरु	बालबालिका, वृद्धवृद्धा, पशु पंक्षीहरु, पशु धनीहरु
	जोखिम	आर्थिक क्षती, पशु चौपायहरुको मृत्यु, पशुहरुमा अज्ञात रोगहरुको संक्रमण, खेतिवालिमा रोगकिरा	पशुहरुमा तथा खेतिवालिमा नयाँनयाँ अज्ञात रोग, किराहरु देखा पर्न सक्ने
जंगलिजनावर आतंक	संकटासन्न	जंगलछेउको वस्ति तथा खेतवारी, किसान, महिला, बालबालीका	जंगल छेउको वस्ति तथा खेतवारी, किसान, महिला, बालबालीका
	जोखिम	अन्नवालि तथा फलफुलमा क्षति	अन्नवालि तथा फलफुल, पशुचौपायमा क्षति
असिना	संकटासन्न	किसान, वालवालिका तथा वृद्धवृद्धा, पशुचौपाय	किसान, वालवालिका तथा वृद्धवृद्धा, पशुचौपाय
	जोखिम	अन्नवालि तथा फलफुलमा क्षति, साना वोटविरुवामा क्षति, घाँसपातमा क्षति, हिँउदे खेती, फलफुल खेती तथा तरकारी खेतीमा क्षति, खाद्यान्न संकटलाइ बढावा दिएको	अन्नवालि तथा फलफुलमा क्षति, वोटविरुवामा क्षति, घाँसपातमा क्षति
मिचाहाप्रजाति	संकटासन्न	किसान, वालवालिका तथा वृद्धवृद्धा, पशुचौपाय	किसान, बालबालिका तथा वृद्धवृद्धा, पशुचौपाय,वनजंगल
	जोखिम	अन्नवालि तथा फलफुलमा क्षति, साना वोटविरुवामा क्षति, घाँसपातमा क्षति,	अन्नवालि तथा फलफुलमा क्षति, साना वोटविरुवामा क्षति, घाँसपातमा क्षति, रैथाने घाँसपात तथा वोटविरुवा लोपभएरजान सक्ने
चट्याङ	संकटासन्न	मानिस, पशुचौपाय, रुखविरुवा, घर तथा विद्यालय	मानिस, पशुचौपाय, रुखविरुवा, घर, विद्यालय तथा सामुदायक भवन
	जोखिम	मानिस तथा पशुचौपायको मृत्यु, वनजंगलमा आगलागी, भवनहरुमा क्षति	मानिस तथा पशुचौपायको मृत्यु, वनजंगलमा आगलागी हुन सक्ने, भवनहरुमा क्षति पुग्न सक्ने,

३.२.६ संकटासन्न वर्ग तथा समुदाय पहिचान

प्रकोपले सिर्जना गरेका असरहरु विश्लेषण गरी उमेर समुह, लिंग, सामाजिक स्तर, वर्ग र जातजाती अनुसार पर्ने र पारेको प्रभावहरुमा छलफल गरियो । प्रकोपका असरहरुले समुदायका वर्ग, जातजातिमा कस्ता कस्ता प्रभाव पारेका छन् र ति प्रभावहरु कुन समुहमा बढि असर गर्दछन् भन्ने सवालहरुमा छलफल गरि सबै भन्दा उच्च असर पार्ने लाई ३, मध्यमलाई २ र न्युन असर गर्नेलाइ १ अंक दिएको थियो ।

तालीका ८ : संकटासन्न वर्ग तथा सामाजिक समुहहरुको पहिचान

प्रकोप	प्रकोपका असरहरु	संकटासन्नता वर्ग														जम्मा
		उमेर समूह				लिंग		वर्ग			सामाजिक स्तर		जातजाती			
		बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	विपन्न	मध्यम	सम्पन्न	अपांगता भएका व्यक्ति	एकल महिला	दलित	जनजाति	ब्राह्मण क्षेत्री	
आगलागी	वोटविरुवाहरु नष्ट, वन्य जन्तुमा क्षति, वन्यजन्तु बिस्थापित, घरमा क्षति	३	२	२	२	२	२	२	२	२	३	२	२	२	२	३०
खडेरी	पानीका मुहान सुकेको तथा पानीको मात्रा घटेको, कृषि उत्पादनमा कमी, वन तथा जैविक विविधतामा क्षति तथा असर, मानव रोगमा वृद्धि	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	२	२	२	२८
पहिरो	खेती योग्य जमिनमा क्षति, घरगोठ तथा चौपायामा क्षति, वालीनाली नष्ट, पानीको मुहानमा क्षति, बाटोघाटोमा क्षति	३	२	२	३	२	१	३	२	१	३	२	२	१	१	२८
वाढी	खेती योग्य जमिन कटान, वाली नाली नष्ट, पानी घट्टमा क्षति, पानीका मुहानमा क्षति, बाटोघाटोमा क्षति	३	१	१	२	२	१	३	२	१	३	१	२	१	१	२४
रोगकिरा	मकै, सिमी, स्याउ लगायतका कृषि बाली तथा फलफूलमा बिभिन्न रोगहरुको बृद्धि, कृषि उत्पादनमा कमी	२	१	१	२	१	१	३	२	१	२	१	२	१	१	२१

प्रकोप	प्रकोपका असरहरु	संकटासन्नता वर्ग														जम्मा
		उमेर समूह				लिंग		वर्ग			सामाजिक स्तर		जातजाती			
		बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	विपन्न	मध्यम	सम्पन्न	अपांगता भएका व्यक्ति	एकल महिला	दलित	जनजाति	ब्राह्मण क्षेत्री	
जंगलिजनावर आतंक	लगाएको वालिमा क्षति, खाध्यान्न अभाव	२	१	१	२	२	१	२	२	१	१	२	१	१	१	२०
असिना	मकै लगायतका कृषि बालीमा क्षती, फलफुलमा क्षति	२	१	१	२	१	१	२	२	१	१	२	१	१	१	१९
मिचाहा प्रजाति	रैथाने घासहरु हराएको, बारीका काल्ना तथा वारीमा भएका कारण उत्पादनमा कमी, चरण क्षेत्रको अभाव	२	१	१	२	२	१	२	२	१	१	२	१	१	१	२०
चट्याङ	पशुवस्तुमा क्षाति, घरगोठमा क्षति, वनजंगलमा नोक्सानि	१	१	१	१	१	१	२	२	१	२	२	१	१	१	१८
	जम्मा	१८	९	९	१७	१३	८	२०	१६	८	१६	१४	१२	९	९	

प्रकोपका असरहरुले समुदायका वर्ग, लिंग, उमेर समुह, जातजातिमा परेको प्रभाव विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा वढि प्रभाव विपन्न वर्गमा परेको पाइयो, त्यसैगरि बालबालिका तथा वृद्धवृद्धामा प्रभाव परेको पाइयो । विपन्न वर्गमा कुनै प्रभाव परेमा त्यसलाइ सामना गर्ने क्षमता विशेषत आर्थिक पक्ष कमजोर हुँदा प्रभाव वढि परेको पाइयो । खडेरीका कारण पानिको कमि हुँदा महिलाहरुले टाढाटाढा पुगेर पानि ल्याउनु पर्ने जसका कारण उनिहरुले घरको तथा बालबालिकाको स्याहार तथा सरसफाइमा समय कम दिने हुँदा बालबालिकामा समस्या देखापर्ने साथै महिलाहरुमा पनि टाढाबाट पानि बोकेर ल्याउनुपर्दा स्वास्थ्यमा समस्याहरु देखा पर्ने । दलित समुदायलाइ उनिहरुको काम वापद् कुनै निश्चित रकम नतोकिएको र दिनेले आफ्नो इच्छाले दिएको तथा अन्नवालिमा चित्त बुझाउन पर्ने हुँदा प्रकोपको समयमा कम पाइने र झन् समस्यामा पर्ने हुँदा जोखिममा परेको । समग्रमा हेर्दा प्रकोप र त्यसले पार्ने प्रभाव आर्थिक अवस्था, उमेर समुह, शारिरिक क्षमता र लिंग अनुसार फरक फरक हुने देखियो ।

३.२.७ प्रकोपको प्राथमिकिकरण

यस विधिको प्रयोगबाट ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा प्रकोप नंक्शाकनबाट पहिचान गरिएका शिवालय गाउँपालिका

अर्न्तगतका ९ वडामा रहेका विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपहरु मध्ये सबैभन्दा बढी असर तथा प्रभाव पारेको प्रकोप कुन हो भनी विश्लेषण गर्दै स्तरीकरण गरिएको थियो । समुहगत छलफल तथा जोडागत स्तरीकरणका आधारमा आगलागी प्रमुख प्रकोपको रुपमा देखापरेको छ । खडेरी, पहिरो, वाढि, रोगकिरा, जंगलिजनावर आतंक, असिना, मिचाहाप्रजाति र चट्याङ यस गाउँपालिकाको प्रमुख प्रकोपहरुका रुपमा रहेका छन् । हरेक वर्ष सबै वडाहरुमा आगलागी हुने गरेको र क्षति पुर्याउने गरेकोले आगलागी प्रमुख प्रकोप भएको हो ।

तालीका ९ : प्रकोपको जोडागत स्तरीकरण

प्रकोप	पहिरो	वाढि	आगलागी	असिना	रोगकिरा	मिचाहाप्रजाति	जंगलिजनावर आतंक	चट्याङ	खडेरी
पहिरो	पहिरो	पहिरो	आगलागी	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	खडेरी
वाढि	X	वाढि	आगलागी	वाढि	वाढि	वाढि	वाढि	वाढि	खडेरी
आगलागी	X	X	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
असिना	X	X	X	असिना	रोगकिरा	असिना	जंगलिजनावर आतंक	असिना	खडेरी
रोगकिरा	X	X	X	X	रोगकिरा	रोगकिरा	रोगकिरा	रोगकिरा	खडेरी
मिचाहाप्रजाति	X	X	X	X	X	मिचाहाप्रजाति	जंगलिजनावर आतंक	मिचाहाप्रजाति	खडेरी
जंगलिजनावर आतंक	X	X	X	X	X	X	जंगलिजनावर आतंक	जंगलिजनावर आतंक	खडेरी
चट्याङ	X	X	X	X	X	X	X	चट्याङ	खडेरी
खडेरी	X	X	X	X	X	X	X	X	खडेरी
जम्मा	७	६	९	३	५	२	४	१	८
स्तर	३	४	१	७	५	८	६	९	२

३.२.८ वडाको प्राथमिकिकरण

शिवालय गाउँपालिकाको समुहगत भेलामा विपद ब्यवस्थापन, क्षमता विश्लेषण र जलवायुजन्य जोखिमसंग सम्बन्धित सुचना संकलनका लागि स्रोतसाधनको वितरण प्रणाली र त्यसमा समुदायको पहुँच विश्लेषण, जोखिम, संकटासन्नता तथा स्रोत नक्साङ्कन, जोखिम तथा प्रभाव लेखाजोखा, संकटासन्नता, जलवायु अनुकुलन क्षमता लेखाजोखा, उच्च अनुकुलन क्षमताको अनुमान, सेवा प्रदायक संघ संस्था, विश्लेषण र मौसमी पात्रोजस्ता विधिहरुको सहायता मार्फत समुदायको स्तरीकरण गरिएको थियो । यो विधि अनुसार जोखिमका असरहरुको सम्वेदनशीलता, सम्मुखता र अनुकुलन क्षमतामा आधारित भई विभिन्न जोखिम र अनुकूलित हुने क्षमताको सहभागितात्मक रुपमा लेखाजोखा गर्दै स्तरीकरण गरिएको छ ।

तालीका १० : वडा प्राथीमीकिकरण

वडा	**१**	**२**	**३**	**४**	**५**	**६**	**७**	**८**	**९**
१	१	१	१	१	१	६	७	८	९
२	X	२	२	४	५	६	७	८	९
३	X	X	३	३	३	६	७	८	९
४	X	X	X	४	५	६	७	८	९

५	X	X	X	X	५	६	७	८	९
६	X	X	X	X	X	६	६	६	६
७	X	X	X	X	X	X	७	७	७
८	X	X	X	X	X	X	X	८	८
९	X	X	X	X	X	X	X	X	९
जम्मा	५	२	४	१	३	९	८	७	६
स्तर	५	८	६	९	७	१	२	३	४

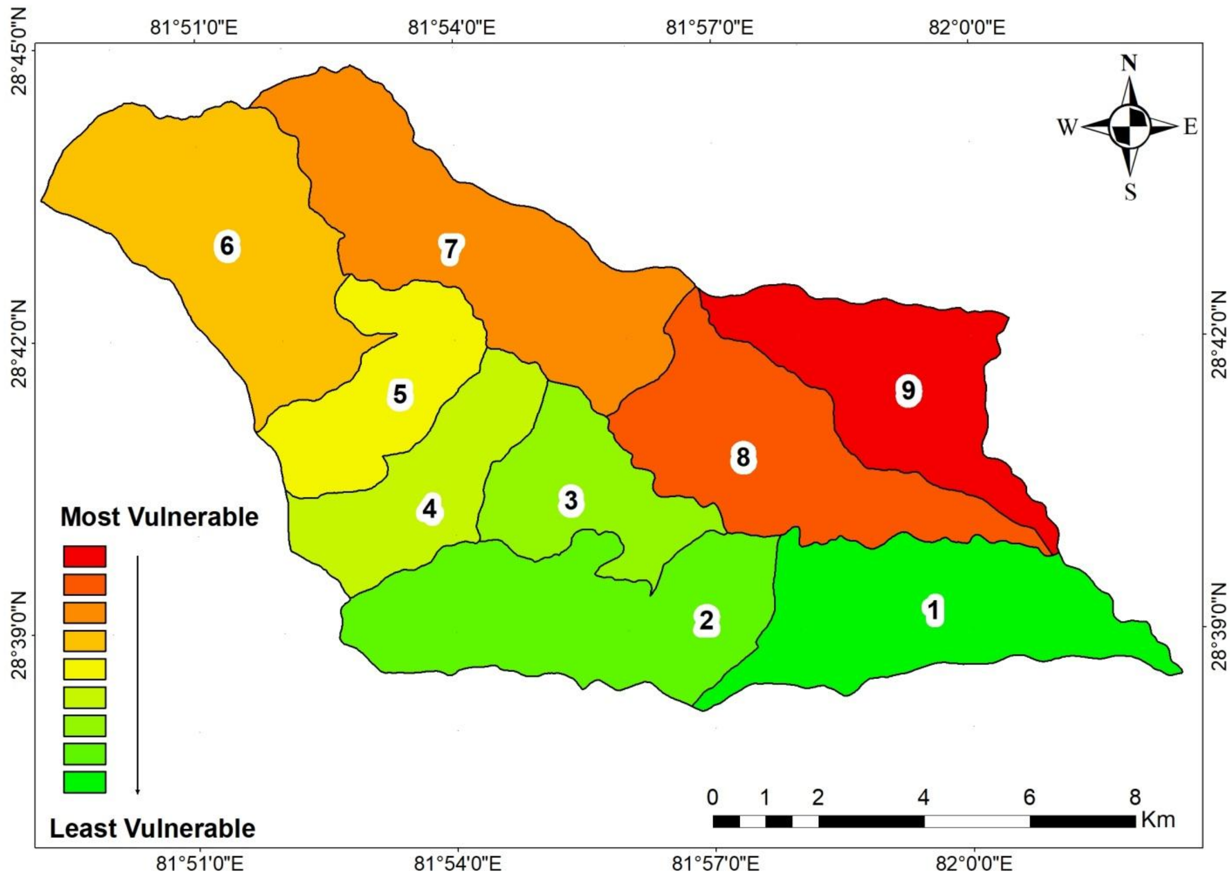

चित्र १२ : वडागत संकटासन्न नक्सा

यस गाउँपालिकाको वडा स्तरीय जोडागत विश्लेषण तथा वडागत छलफल र प्रकोपहरुकको क्षतिको विश्लेषणबाट वडा नं. ६, ७, ८ र ९ सबैभन्दा जोखिममा रहेको देखिन्छ । हरेक वर्षजसो यी वडाहरुमा प्रकोपका घटनाहरु घट्ने गरेको र सो घटनाले क्षति पुग्ने गरेकोले यी वडाहरु जोखिममा रहेका हुन । त्यसपछि क्रमशः १, ३, ५, २ र ४ नम्बरका वडाहरु जोखिममा रहेका देखिन्छ । समुदायमा छलफल तथा संकटासन्नता विश्लेषणको आधारमा पनि सोहि वडाहरु जोखिममा रहेको देखिन्छ ।

३.२.९ प्रकोप तथा जोखिम विश्लेषण

समग्र गाँउपालीकाको प्रकोपको प्रथमिकिकरण भन्दा वडाहरुमा भिन्न किसिमको प्राथमिकता तथा प्रभाव समेत हुन सक्छ भन्ने मान्यताका आधारमा निम्न तालिकाहरुमा ९ वटा वडाहरुमा रहेको प्रकोपको प्रभाव, प्रकोपको प्रभावित क्षेत्रहरु विश्लेषण गर्नुका साथै भविष्यमा प्रकोप हुन सक्ने जोखिम र प्रकोपले पार्न सक्ने जोखिमको विश्लेषण गरिएको थियो । यो विधि प्रयोग गर्दा प्रभावको स्तर, प्रकोप हुन सक्ने जोखिम र प्रभाव पार्न सक्ने जोखिमहरुको स्तर लाई १ देखी ४ अंक भार दिई विश्लेषण गरिएको थियो जसमा १ भन्नाले न्यून प्रभाव तथा प्रयास र ४ भन्नाले सबैभन्दा उच्च प्रभाव तथा प्रयास भन्ने बुझिन्छ । यसरी प्रभावको स्तर, प्रकोप हुन सक्ने जोखिम र प्रभाव पार्न सक्ने जोखिमहरुको अंक भारलाई गुणाकं गरी प्रकोपको जोखिमको स्तर तय गरिएको थियो ।

तालीका ११ : वडागत प्रकोप तथा जोखिम विश्लेषण

वडा नं १:

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भिरता	प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
आगलागी	वनजंगल विनास	४	४	४	६४
	पशु चौपायाको लागि चरण तथा घाँसको कमी	३		४	४८
	घर तथा गोठमा आगलागी	४		३	४८
	मानिसको मृत्यु	४		३	४८
	पशु चौपायाको मृत्यु	३		३	३६
पहिरो	खेतवारी वगाएको	४	४	४	६४
	बाटो पुरेको, बगाएको	४		४	६४
	घर वगाएको, भत्काएको	३		३	३६
	वनजंगलमा असर	३		४	४६
खडेरी	अन्नवालीको उब्जनीमा कमि	४	४	४	३६
	पशु चौपायाको लागि चरण तथा घाँसको कमी	३		३	४८
	पानिको मुहान सुकेको	४		४	६४
	पानिको स्रोतमा कमि	३		४	४८
	आर्थिक अवस्था कमजोर	३		३	३६
असिना	अन्नवालिमा असर	३	३	३	२७
	फलफुलमा क्षति	२		३	१८
मिचाहा प्रजाति	अन्नवालिमा असर	४	४	४	६४
	घाँसको कमि	२		३	२४
	वन विस्तारमा असर	३		३	३६
	फलफुलमा क्षति	३		२	२४
रोगकिरा	अन्नवालिमा क्षति	३	३	३	२७
	खाद्यन्न अभाव	३		३	२७

वडा नं २

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भिरता	प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
पहिरो	खेतवारी बगाएको	४	४	४	६४
	वाटो पुरेको, बगाएको	४		४	६४
	घरमा क्षति	२		४	३२
	वनजंगलमा असर	३		४	४८
आगलागी	वनजंगल विनास	४	४	४	६४
	पशु चौपायाको लागि चरण तथा घाँसको कमी	३		४	४८
	मानिसको मृत्यु	४		३	४८
खडेरी	अन्नवीको उब्जनीमा कमि	४	४	४	६४
	पशु चौपायाको लागि चरण तथा घाँसको कमी	३		३	३६
	पानिको मुहान सुकेको	४		४	६४
	पानिको स्रोतमा कमि	३		४	४८
	आर्थिक अवस्था कमजोर	३		३	३६
असिना	अन्नवालिमा असर	३	३	३	२७
	फलफुलमा क्षति	२		३	१८
मिचाहा प्रजाति	अन्नवालिमा असर	४	४	४	६४
	घाँसको कमि	२		३	२४
	वन विस्तारमा असर	३		३	३६
	फलफुलमा क्षति	३		२	२४
रोगकिरा	अन्नवालिमा क्षति	३	३	३	२७
	खाद्यन्न अभाव	३		३	२७
जंगली जनावर आतंक	अन्नवालि क्षति	३	३	४	४८
	फलफुलमा क्षति	२		३	१८

वडा नं ३

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भिरता	प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
पहिरो	खेतवारी बगाएको	४	४	४	६४
	घट्ट बगाएको	३		४	४८
	घरमा क्षति	३		३	३६
	वनजंगलमा असर	३		४	४८
आगलागी	वनजंगल विनास	४	४	४	६४

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भिरता	प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
	पशु चौपायाको लागि चरण तथा घाँसको कमी	३		४	४८
	मानिसको मृत्यु	४		३	४८
खडेरी	अन्नवीको उब्जनीमा कमि	४	४	४	६४
	पशु चौपायाको लागि चरण तथा घाँसको कमी	३		३	३६
	पानिको मुहान सुकेको	४		४	६४
	पानिको स्रोतमा कमि	३		४	४८
	आर्थिक अवस्था कमजोर	३		३	३६
हावाहुरी	घर तथा विद्यालयको छाना उडाएको	३	४	२	२४
	वालि तथा फलफुलमा क्षति	३		४	४८
जंगलि जनावर आतंक	अन्नवालिमा असर	३	४	३	३६
	फलफुलमा क्षति	२		३	२४
ीमिचाहा प्रजाति	अन्नवालिमा असर	४	४	४	६४
	घाँसको कमि	२		३	२४
	वन विस्तारमा असर	३		४	४८
असिना	अन्नवालिमा असर	३	३	३	२७
	फलफुलमा क्षति	२		३	१८
रोगकिरा	अन्नवालिमा क्षति	३	४	३	३६
	खाद्यान्न अभाव	३		३	३६

वडा नं ४

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भिरता	प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
आगलागी	वनजंगल विनास	४	४	४	६४
	पशु चौपायाको लागि चरण तथा घाँसको कमी	३		४	४८
पहिरो	खेतवारी वगाएको	४	४	४	६४
	वाटो पुरेको, बगाएको	४		४	६४
	घर भत्काएको, जोखिममा	३		४	४८
	कुलो वगाएको	४		४	६४
	वनजंगलमा असर	३		४	४८
खडेरी	अन्नवालीको उब्जनीमा कमि	४	४	४	६४
	पशु चौपायाको लागि चरण तथा घाँसको कमी	३		३	३६

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भिरता	प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
	पानिको मुहान सुकेको	४		४	६४
	आर्थिक अवस्था कमजोर	३		३	३६
मिचाहा प्रजाति	अन्नवालिमा असर	४	४	४	६४
	घाँसको कमि	२		३	२४
	वन विस्तारमा असर	३		३	३६
	फलफुलमा क्षति	३		२	२४
रोगकिरा	अन्नवालिमा क्षति	३	४	४	४८
	खाद्ययान्न अभाव	३		४	४८
जंगलि जनावर आतंक	अन्नवालिमा असर	३	४	४	४८
	फलफुलमा क्षति	२		३	२४
चट्याङ	पशुचौपाया क्षती	३	३	३	२७
	गोठमा क्षति	२		३	१८

वडा नं ५

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भिरता	प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
आगलागी	वनजंगल विनास	४	४	४	६४
	पशु चौपायाको लागि चरण तथा घाँसको कमी	३		४	४८
	घरमा सामाय क्षति	२		३	२४
पहिरो	खेतवारी वगाएको	४	४	४	६४
	घर जोखिममा	३		३	३६
	वनजंगलमा असर	४		४	६४
खडेरी	अन्नवीको उब्जनीमा कमि	४	४	४	६४
	पशु चौपायाको लागि चरण तथा घाँसको कमी	३		३	३६
	पानिको स्रोतमा कमि	३		४	४८
रोगमहामारी	अन्नवालिमा क्षति	३	४	३	३६
	पशुचैपाय मरेको	३		४	४८
	मानिसको मृत्यु	३		२	२४
	खाद्यान्न अभाव	३		४	४८
हावाहुरी	अन्नवालिमा असर	३	३	३	२७

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भिरता	प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
	फलफुलमा क्षति	२		२	१२
मिचाहाप्रजाति	अन्नवालिमा असर	४	४	४	६४
	घाँसको कमि	२		३	२४
	वन विस्तारमा असर	३		३	३६

वडा नं ६

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भिरता	प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
बाढी, पहिरो	खेतबारी वगाएको	४	४	४	६४
	बाटो पुरेको, बगाएको	४		४	६४
	घर वगाएको, भत्काएको, जोखिममा	३		४	४८
	पशुचौपाया वगाएको	३		३	३६
	खानेपानि ट्याङकी वगाएको	४		४	६४
	वनजंगलमा असर	३		४	४८
आगलागी	वनजंगल विनास	४	४	४	६४
	पशु चौपायाको लागि चरण तथा घाँसको कमी	३		४	४८
	घर तथा गोठमा आगलागी	४		३	४८
	मानिसको मृत्यु	४		३	४८
	पशु चौपायाको मृत्यु	३		३	३६
खडेरी	अन्नवीको उब्जनीमा कमि	४	४	४	६४
	पशु चौपायाको लागि चरण तथा घाँसको कमी	३		३	३६
	पानिको स्रोतमा कमि	३		४	४८
	आर्थिक अवस्था कमजोर	३		३	३६
चट्याङ	मानिस घाइते	३	३	४	३६
	पशुचौपाय मरेको	३		४	३६
	घरमा क्षति	२		४	२४
मिचाहा प्रजाति	अन्नवालिमा असर	४	४	४	६४
	घाँसको कमि	२		३	२४
	वन विस्तारमा असर	३		३	३६
	फलफुलमा क्षति	३		२	२४
असिना	अन्नवालिमा असर	३	३	३	२७

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भिरता	प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
	फलफुलमा क्षति	२		३	१८
जंगलि जनावर आतंक	अन्नवालिमा क्षति	३	३	३	२७
	फलफुलमा क्षति	३		३	२७
रोगकिरा	अन्नवालिमा क्षति	३	३	३	२७
	खाद्यान्न अभाव	३		३	२७

वडा नं ७

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भिरता	प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
बाढि, पहिरो	खेतवारी वगाएको, पुरेको	४	४	४	६४
	वाटो पुरेको, बगाएको	४		४	६४
	घर वगाएको, भत्काएको, जोखिममा	४		४	६४
	घट्ट वगाएको	३		३	३६
	मान्छे वगाएको	४		४	६४
	वनजंगलमा असर	३		४	४८
आगलागी	वनजंगल विनास	४	४	४	६४
	पशु चौपायाको लागि चरण तथा घाँसको कमी	३		४	४८
	घर तथा गोठमा आगलागी	४		३	४८
	मानिस घाइते	२		३	२४
खडेरी	अन्नवीको उब्जनीमा कमि	४	४	४	६४
	पशु चौपायाको लागि चरण तथा घाँसको कमी	३		३	३६
	पानिको स्रोतमा कमि	३		४	४८
	आर्थिक अवस्था कमजोर	३		३	३६
असिना	अन्नवालिमा असर	३	३	३	२७
	फलफुलमा क्षति	२		३	१८
मिचाहा प्रजाति	अन्नवालिमा असर	४	४	४	६४
	घाँसको कमि	२		३	२४
	वन विस्तारमा असर	३		३	३६
	फलफुलमा क्षति	३		२	२४
हावाहुरी	अन्नवालिमा असर	३	३	३	२७
	फलफुलमा क्षति	२		३	१८

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भिरता	प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
चट्याङ	मानिसको मृत्यु	४	४	३	४८
	घरमा क्षति	२		३	२४
जंगलि जनावर आतंक	अन्नवालिमा क्षति	३	३	३	२७
	फलफुलमा क्षति	३		३	२७
रोगकिरा	अन्नवालिमा क्षति	३	३	३	२७
	खाद्यान्न अभाव	३		३	२७

वडा नं ८

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भिरता	प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
आगलागी	वनजंगल विनास	४	४	४	६४
	पशु चौपायाको लागि चरण तथा घाँसको कमी	३		४	४८
	घर तथा गोठमा आगलागी भएको	४		३	४८
	पशु चौपायाको मृत्यु	३		३	३६
बाढी, पहिरो	खेतवारी वगाएको	४	४	४	६४
	बाटो पुरेको, बगाएको	४		४	६४
	घर तथा विद्यालय जोखिममा रहेको	३		३	३६
	पशुचौपाय मरेको	३		४	४८
	वनजंगलमा असर	३		४	४८
खडेरी	अन्नवीको उब्जनीमा कमि	४	४	४	६४
	पशु चौपायाको लागि चरण तथा घाँसको कमी	३		३	३६
	पानिको स्रोतमा कमि	३		४	४८
	आर्थिक अवस्था कमजोर	३		३	३६
रोगकिरा, महामारी	अन्नवालिमा क्षति	३	३	३	२७
	मानिसको मृत्यु	४		४	४८
	खाद्यान्न अभाव	३		३	२७
जंगलि जनावर आतंक	अन्नवालिमा क्षति	३	३	३	२७
	फलफुलमा क्षति	३		३	२७
असिना	अन्नवालिमा असर	३	३	३	२७
	फलफुलमा क्षति	२		३	१८
हावाहुरी	अन्नवालिमा असर	३	३	३	२७

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भिरता	प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
	फलफुलमा क्षति	२		३	१८
मिचाहा प्रजाति	अन्नवालिमा असर	४	४	४	६४
	घाँसको कमि	२		३	२४
	वन विस्तारमा असर	३		३	३६

वडा नं ९

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भिरता	प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
आगलागी	वनजंगल विनास	४	४	४	६४
	पशु चौपायाको लागि चरण तथा घाँसको कमी	३		४	४८
	घर तथा गोठमा आगलागी	४		३	४८
पहिरो	खेतवारी वगाएको	४	४	४	६४
	वाटो पुरेको, बगाएको	४		४	६४
	घर वगाएको, भतकाएको	३		३	३६
	वनजंगलमा असर गरेको	३		४	४८
खडेरी	अन्नवीको उब्जनीमा कमि	४	४	४	६४
	पशु चौपायाको लागि चरण तथा घाँसको कमी	३		३	३६
	पानिको स्रोतमा कमि	३		४	४८
	आर्थिक अवस्था कमजोर	३		३	३६
जंगलि जनावर आतंक	अन्नवालिमा क्षति	३	३	३	२७
	फलफुलमा क्षति	३		३	२७
असिना	अन्नवालिमा असर	३	३	३	२७
	फलफुलमा क्षति	२		३	१८
मिचाहा प्रजाति	अन्नवालिमा असर	४	४	४	६४
	घाँसको कमि	२		३	२४
	वन विस्तारमा असर	३		३	३६
	फलफुलमा क्षति	३		२	२४
रोगकिरा	अन्नवालिमा क्षति	३	३	३	२७
	खाद्यान्न अभाव	३		३	२७

३.२.१० जीविकोपार्जनका स्रोतहरु माथिको प्रभाव विश्लेषण

गाउँपालिकाको जीविकोपार्जनका स्रोतहरु माथि प्रकोपको प्रभाव विश्लेषण गर्दा सर्व प्रथम पालिका क्षेत्र भित्र रहेका जीविकोपार्जनका स्रोतहरुको लेखाजोख गर्नु पर्ने हुन्छ । यसरि हेर्दा गाउँपालिकाको प्रकोपसँग सामना गर्न सक्ने साधन, स्रोत तथा क्षमता प्रयाप्त मात्रामा भएको पाइँदैन । यस पालिकामा प्रकोपको सामान गर्नको लागि दक्ष मानव शक्तिको कमी भएको देखिन्छ । यस पालिकाभित्र रहेका जीविकोपार्जनका स्रोतहरु माथि यस पालिकाको प्रमुख प्रकोपहरुको प्रभाव विश्लेषण तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालीका १२ : जीविकोपार्जनका स्रोतहरुमा प्रभाव विश्लेषण

क.सं.	प्रकोप / जीविकोपार्जनका स्रोतहरू	आगलागी	खडेरी	पहिरो	वाढी	रोगकिरा	जंगलिजनावर आतंक	असिना	मिचाहा प्रजाति	चट्याङ	कुल अङ्क
१	प्राकृतीक श्रोतहरु										
१.१	खेत	१	३	२	२	३	३	२	३	०	१९
१.२	वारी	१	३	२	२	२	३	२	३	०	१८
१.३	वन जङ्गल	३	३	२	२	२	१	२	२	२	१९
१.४	वन्यजन्तु र पँक्षीहरु	३	३	२	२	१	१	१	१	१	१५
१.५	जडीबुटी	२	३	२	२	१	०	१	२	०	१३
१.६	खोला तथा खोल्सीहरु	०	३	२	३	०	०	१	०	०	९
१.७	पानीका मुहानहरु	०	३	३	३	०	०	१	१	०	११
१.८	गुफा	१	१	२	१	०	१	१	१	०	८
१.९	रमणिय स्थल/धार्मिक स्थल	२	१	२	१	०	०	१	१	१	९
१.१०	पानीको स्रोत	०	३	२	२	०	०	१	१	०	९
२	भौतीक श्रोतहरु										
२.१	बाटो	१	१	३	३	०	०	१	१	०	१०
२.२	मोटरवाटो	०	१	३	३	०	०	१	१	०	९
२.३	सोलार वत्ति	१	१	२	२	०	१	१	०	१	९
२.४	विद्युत	१	२	३	३	०	१	१	१	१	१३
२.५	सिँचाइ	०	३	३	३	०	०	१	१	०	११
२.६	झोलुंगे पुल	१	०	२	२	०	०	०	०	१	६
२.७	पक्की पुल	१	०	२	१	०	०	०	०	१	५
२.८	मिल	१	१	३	३	१	१	१	१	१	१३
२.९	पानीघट्ट	१	२	३	३	१	१	१	१	१	१४
२.१०	सामुदायिक भवनहरु	२	०	२	२	०	१	१	०	१	११
२.११	विद्यालय	१	०	३	१	०	०	१	१	१	८

क.सं.	प्रकोप / जीविकोपार्जनका स्रोतहरू	आगलागी	खडेरी	पहिरो	वाढी	रोगकिरा	जंगलिज नावर आतंक	असिना	मिचाहा प्रजाति	चट्याङ	कुल अङ्क
	भवनहरु										
२.१२	सुचना तथा संचार	२	०	२	२	०	१	१	०	१	९
२.१३	खानेपानी टंकी तथा धाराहरु	२	२	३	३	०	१	१	१	१	१४
२.१४	सिंचाई कुलो	०	२	२	३	०	०	१	१	०	९
२.१५	मठ मन्दिरहरु	२	०	१	२	०	०	१	१	२	९
३	**आर्थिक सम्पत्ती**										
३.१	कृषि	१	३	३	२	३	३	२	३	०	२०
३.२	पशु पालन	१	२	२	२	२	१	१	२	१	१४
३.३	रोजगार	०	१	१	१	०	०	०	०	१	४
३.४	व्यापार तथा उद्यम	१	१	१	१	०	१	०	०	१	६
३.५	बजार	१	१	२	१	१	०	०	१	१	८
३.६	सहकारी संस्थाहरु	१	०	१	१	१	१	०	१	१	७
४	**सामाजिक स्रोतहरू**										
४.१	सामुदायिक वनउपभोत्ता समुह	३	२	२	२	१	१	१	३	१	१६
४.२	स्वास्थ्य चौकी	१	०	२	२	२	०	०	०	१	८
४.३	आमा समुह	१	२	१	१	१	१	१	१	१	१०
४.४	कृषि समुहहरु	१	३	२	२	२	२	१	१	१	१५
४.५	कार्यरत गेरसरकारी संस्था वा परियोजनाहरु	१	०	१	१	०	०	०	०	१	४
४.६	बाल क्लब	१	०	१	१	०	१	१	१	१	७
५	**मानविय सम्पत्ती**										
५.१	शिक्षा सेवामा संलग्न	१	०	१	१	०	०	०	०	१	४
५.२	सैनिक प्रहरिमा संलग्न	१	०	१	१	०	०	०	०	१	४
५.३	निजामति सेवामा संलग्न	१	०	१	१	०	०	०	०	१	४
५.४	वैदेशिक रोजगार	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५.५	जे.टि.ए. उतिण	१	०	१	१	२	०	०	०	०	५
५.६	अ.न.मि/अ.हे.व./सि.एम.ए. उतिण	१	०	१	१	२	०	०	०	१	६

क.सं.	प्रकोप जीविकोपार्जनका स्रोतहरू	आगलागी	खडेरी	पहिरो	वाढी	रोगकिरा	जंगलिजनावर आतंक	असिना	मिचाहा प्रजाति	चट्याङ	कुल अङ्क
५.७	महिला स्वयमसेविका	१	०	१	१	१	०	०	०	१	५
५.८	डकर्मि सिकर्मि	१	०	१	१	०	०	०	०	१	४
५.९	सिलाई कटाई तालिम प्राप्त	१	०	१	१	०	०	०	०	१	४
५.१०	अगुवा कृषक	१	२	२	२	२	२	१	२	१	१५
	जम्मा	**५०**	**५६**	**८७**	**८३**	**३१**	**२९**	**३४**	**४०**	**३४**	

माथिको तालिकालाई हेर्दा यस शिवालय गाउँपालिकामा कृषि कार्य र कृषक बढि मात्रामा प्रभावित भएको पाइयो । कम प्रभाभित हुने स्रोतमा वैदेशिक रोजगार र केहि मात्रामा प्रभाभित हुनेमा रोजगारीका अन्य स्रोतहरु जस्तै शिक्षक, डकर्मि, सिकर्मि, सिलाई कटाई, निजामति सेवामा संलग्न, सामाजिक स्रोतहरु आदि रहेको पाइयो ।

३.२.११ विषयगत क्षेत्रमा पारेको प्रभाव

परीमार्जीत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको खाका २०७६ ले दस वटा विषयगत क्षेत्र निधारण गरेको छ । यस विधिबाट शिवालय गाउँपालिकामा विगत ३० वर्षमा जलवायुमा देखिएको परिवर्तनले विभिन्न क्षेत्रगत प्रभाव तथा हालको अवस्था र भविष्यको अनुमान प्रस्तुत गरिएको छ । पहिलेको अवस्थाबाट वर्तमान अवस्थामा भएको परिवर्तन र भविष्यमा पार्न सक्ने नकारात्मक असरको चित्रण गरिएको छ । जसले जलवायु परिवर्तनको असरबाट अनुकूलन हुन गर्नुपर्ने कामहरूको प्राथमिकीकरण र लेखाजोखा गर्न मद्दत भएको छ ।

तालीका १३ : विषयगत क्षेत्रमा पारेको प्रभाव

३० वर्ष अगाडीको अवस्था	हाल सम्म महसुस गरेको प्रभाव	भविष्यको अनुमान	महिला तथा बालबालिकामा पर्नसक्ने प्रभाव
	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा		
अर्गानिक खेती गरिन्थ्यो; पशुपालन राम्रो थियो; खेती गर्ने समयमा पानी पर्दथ्यो; माटोको उर्वराशक्ति राम्रो थियो; रोगकिरा लाग्ने समस्या थिएन; रैथाने बिउ प्रयोग गरिन्थ्यो	रासायनिक मल प्रयोग; उन्नत जातको बीउ विजनले गर्दा अनेक प्रकारका रोग किराको प्रकोप बढेको; हाल समयमा पानी नपरी उत्पादन घटेको र रैथाने बीउ समेत मासिएको; पशुपालनमा कमी र पशुपंक्षी बिरामी हुने गरेको; माटोका उर्वराशक्ति कम हुँदै गएको छ, विभिन्न नया झारहरुले अन्न वालि कम फलेकको, कामको खोजीमा अन्यत्र जानु परेको छ भने, उत्पादनमा आएको कमिले गर्दा खाद्य सुरक्षाको स्थितीमा पनि खासै सुधार हुन सकेको छैन	समय सापेक्ष खेती गर्न नसकेमा खाद्य संकट पर्ने अनुमान गरिन्छ; स्थानीय प्रजाती लोप हुँदै जाने; रैथाने बीउको व्यवस्था गर्न नसके झन बिकराल अवस्था सृजना हुने अनुमान गरिन्छ; हाइब्रेड बीउको बढी प्रयोग; कम्पोष्ट मल जैविक विषादीलाई प्रोत्साहित गरिएन भने अझै माटोको उर्वराशक्ति घट्ने अनुमान गरिन्छ	पौष्टिक आहारमा कमि, विषाधिको प्रयोगले स्वास्थ्यमा असर तथा सुनौला हजार दिनका आमाहरु कमजोर हुने, गर्भमै बच्चा मर्ने, रक्तअल्पता हुने जस्ता समस्याबाट ग्रसित हुनेछन्, बच्चाहरु कुपोषित हुन सक्नेछन्

३० वर्ष अगाडीको अवस्था	हाल सम्म महसुस गरेको प्रभाव	भविष्यको अनुमान	महिला तथा बालबालिकामा पर्नसक्ने प्रभाव
		वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण	
३० वर्ष अगाडि वन हराभरा थियो; जीवजन्तुहरु प्रसस्त देख्न पाइन्थ्यो वनस्पति र जडिबुटी प्रसस्त पाइन्थ्यो, जंगल अतिक्रमण हुदैनथ्यो; आगलागी हुन्नथ्यो, पानिका मुलहरु प्रसस्त थिए	जंगल अतिक्रमण हुने गरेको; सा.व.उ.स. मा परिणत भयो; बीचमा वन विनासको अवस्था आएको र हाल समुदायले जिम्मा लिई केहि कम भएको र खोरिया फडानी कम भएको, वन पैदावरको राम्रो संरक्षण हुन नसकेको, खडेरीले गर्दा घाँसपात र साना साना बुट्यानहरु सुकेका, जंगलमा वर्षेनी आगालागी	जनसंख्या तिव्र वृद्धिले गर्दा वन संरक्षण तथा वृक्षारोपणको कमिले गर्दा वन विनास र अतिक्रमण बढ्ने छ; वन्यजन्तु देख्न नपाइने, खडेरी र आगलागीले वन वीनासलाई तिव्रता दिनेछ ।	घाँस दाउरा गर्न समस्या, रोजगारीका सिलसिलाका पुरुषहरु घरमा नहुँदा दाउरा संकलनमा गर्न जाने महिलाहरु वन्यजन्तुसँगको द्वन्द्वको जोखिम रहेको हुन्छ ।
		जल तथा उर्जा	
पानीका मुल तथा मुहानहरु प्रशस्त थिए; ठिक समयमा वर्षा हुन्थ्यो; ; खोलामा प्रशस्त माछा पाइन्थे; वैकल्पिक उर्जामा दाउरा, मट्टीतेलको मात्र प्रयोग थियो; जंगलमा दाउरा पर्याप्त मात्रामा पाइन्थ्यो; टुकि र दियालो बालिन्थ्यो, आकाशे खेती गरिन्थियो; हिउँदामा पनि पानी पाइन्थ्यो; नियमित वर्षा हुन्थ्यो; इलेक्ट्रोनिक्स सामानहरु नभएको	खोलाहरुमा पानिको मात्रामा कमि भएको, हाल पानीको मूल मुहान तथा मात्रामा कमि भएको, प्राकृतिक पोखरीहरु पनि सुक्न थालेका छन् । सिंचाईको लागि पनि पानीको अभाव हुन थालेको छ । छिटफुट वजारमा एल.पी. ग्याँसको प्रयोग; अलि अलि इलेक्ट्रोनिक्स सामानहरु भएको; अनियमित वर्षा हुन्छ, सोलार वत्तिको प्रयोग	यस्तै अवस्था रहिरहने हो भने पानीको हाहाकार हुन्छ, मुहानहरु सुक्ने; शुद्ध खानेपानीको अभाव, बिजुलि वत्ति सबै घरमा पुगेका हुने, इलेक्ट्रोनिक्स सामानहरु प्रसस्त हुन सक्ने; खाना पकाउन बैकल्पिक उर्जाको प्रयोग हुने	पानीको कमीले महिलाहरुलाई टाढा लिन जानु पर्ने, सरसफाईमा कमी, महिलाहरुलाइ खाना बनाउन सजिलो हुने, वालवालिकाहरुले बिजुलिको उज्यालोमा पढन पाउने
		स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई	
पहिला पहिला बिरामी कम हुन्थे, भइहाले पनि जडीबुटी र धामी झाक्रीको प्रयोग गरिन्थ्यो; रोगको पहिचान हुँदैन्थ्यो; अस्पताल, स्वास्थ्य चौकि टाढा थियो, खानेपानि प्रशस्त थियो, समुदायमा सरसफाइको कमि थियो, खुल्ला स्थानमा दिसा गर्ने गरेको थियो	नयाँ-नयाँ रोग किरा औषधीको तथा एन्टीबायोटिकको अत्याधिक प्रयोग, बिरामीको वृद्धि; इन्सफ्लाईटिस, टाईफाईड, हैजा जस्ता रोगहरु बढ्न थाले, रोगको पहिचान गर्न सजिलो, रोग लाग्न साथ अस्पाताल जाने; गाउँघर क्लिनिक तथा स्वयमसेविकाको व्यवस्था, खानेपानिको समस्या बढेको, सरसफाइमा सुधार भएको	गाउँ गाउँमा स्वास्थ्य चौकी र औषधीको सुविधा हुने; नयाँ-नयाँ प्रविधि विकास हुन सक्ने, नयाँ रोग किराको वृद्धि हुन सक्ने; वैज्ञानिक परीक्षणको विकास हुने, खानेपानिको समस्या वढन सक्ने, सरसफाइमा सुधार हुने	स्वास्थ्य तथा सरसफाईमा सुधार हुने, खानेपानीको लागि समय खर्च हुने, किशोरी मैत्री शौचालय नभएका विद्यालयमा महिनावारीको समयमा अप्ठेरो पर्ने गरेको छ, शौचालयमा प्रयाप्त पानी नहुँदा समस्या
		स्थानीय ग्रामिण तथा शहरी बस्ती	
बस्ती पातलो रहेको; माटोको घर र छाप्रा थिए; शौचालय नभएको; व्यवस्थित खोनेपानीको सुविधा नभएको	बस्ती बाक्ला भएको; पक्की घर भएको; खेतीयोग्य जमिन घडेरीमा प्रयोग; घरहरुमा शौचालय भएको;	घना वस्ती हुन्छ; वातावरणीय प्रदुषणको समस्या निम्तिन सक्ने; वासस्थानमा कमी हुने; सबै वार्डमा बाटो पुग्ने; ठाउँ ठाउँमा पुल पुलेसा बन्ने;	विद्यालय जानआउन वसको सुविधा, घर व्यवस्तित हुदा सरसफाइकम समय वचत हुने, हाल वस्ती पातलो र पुरुषहरु विदेशमा रहेको हुदा महिलाहरु

३० वर्ष अगाडीको अवस्था	हाल सम्म महसुस गरेको प्रभाव	भविष्यको अनुमान	महिला तथा बालबालिकामा पर्नसक्ने प्रभाव
		शहरीकरण हुने; विद्यालयको संख्यामा वृद्धि; सबै घरमा व्यवस्तित शौचालय हुने; धार्मीक संरचनाको वृद्धि	विरामिहुदा धेरै समस्यामा पर्ने गरेको
जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन			
पहिले प्रकोप कम हुन्थ्यो, क्षति पनि कम हुन्थ्यो विपद पर्दा समुदायमाा मिलेर समाधान गरिन्थिो	खोलाको कटान र पटानमा वृद्धि; बाढीले गाउँघरका बाटो, घरबास विस्थापित भएको; बेमौसमी बाढि आउने गरेको, अतिवृष्टि, अनावृष्टि, खण्डवृष्टिको खतरा वढेको, समुदायमा अनुकूलनका प्रयासहरु हुन थालेको	अत्याधिक डुबान, कटान र पटान बढ्ने; वस्ती विस्थापित हुने, अव्यवस्थित वस्तीमा बृद्धि; मानिस, जीवजन्तु बोटविरुवा प्रभावित हुने; खेतीयोग्य जमिन कटान भई मानव वस्ती प्रभावित हुन सक्ने अतिवृष्टि, अनावृष्टि, खण्डवृष्टिको खतरा; विपद व्यवस्थापन तथा अनुकूलनका कार्यहरु भएको हुने	अनुकूलनका कार्य भएको हुँदा क्षति कम हुने, समाजका सीमान्तकृत समूह, महिला, अपाङ्ग, बाल-बालिका तथा वृद्ध-वृद्धाहरू जस्ता अति संकटउन्मुख समूहहरूका लागि प्राथमिकताका आधारमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा अनुकूलन सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरूको विकास गरी संचालन गर्नुपर्ने देखिन्छ
उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार			
गोरेटो बाटो; पुल पुलेसा, विद्यालय, स्वास्थय चौकी थिएन;	कच्ची बाटो बन्दै गरेको; विद्यालय भएको; पुल बनेको; केही घरमा मात्र शौचालय; स्वास्थ्य चौकी र प्रसुती गृह; जनसंख्यामा वृद्धि	सबै वार्डमा बाटो पुग्ने; ठाउँ ठाउँमा पुल पुलेसा बन्ने; शहरीकरण हुने; विद्यालयको संख्यामा वृद्धि; धार्मीक संरचनाको वृद्धि	विद्यालय जान टाढा हिडेर जान नपर्ने, रोजगारीको सृजना हुने, महिलाहरु सकृय हुनेछन्
पर्यटन एंव प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा			
पर्यटन भनेर थिएन तर वल्लो गाँउ पल्लो गाँउ वाट जात्रा, पर्वहरुमा मानिसहरु आउने, प्राकृतिक सम्पदाहरु स्वच्छ हराभरा थिए, सांस्कृतिक सम्पदाहरु प्रसस्त थिए र यसको संरक्षण तथा मर्मत संहार स्थानिय मिलेर गर्थे	जात्रा, पर्वमा नजिकका गाँउवाट आउने घटेको, विभिन्न संघ संस्थावाट कर्मचारीहरु आउजाउ वढेको छ, प्राकृतिक सम्पदाहरु पहिले भन्दा गुणस्तरमा कम भएको, सांस्कृतिक सम्पदाहरु जिर्ण भएको, केहिले मात्र संरक्षण पाएका छन्, सम्पदाहरु जोगाउन वाहिय स्रोतको भर पर्ने गरेको	पर्यटनको प्रचार प्रसार गर्न सक्ने सम्भावना रहेको, प्राकृतिक सम्पदाहरुको स्थिति झन विग्रन सक्ने, सांस्कृतिक सम्पदाहरु हराएर जान सक्ने	वालवालिकाहरुले सांस्कृतिक सम्पदाहरु देख्न नपाउने, स्थानिय मेला, चाडमा महिला तथा किशोरीमाथिको सम्भावित यौनजन्य आक्रमण जस्ता अपराध कर्मको जोखिम
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिता, जीविकोपार्जन र सुशासन			
लैङिक समानताको कुरा थाहा नै थिएन, समान कामको पनि महिला र पुरुषको ज्याला दर फरक थियो, महिलाहरुको सामाजिक कामका खासै समावेशिता थिएन, महिलाहरु घरको काममा व्यस्त हुन्थे र पुरुषहरु वाहिरको काममा व्यस्त हुन्थे, कृषि तथा पशु पालन	लैङिक समानताको कुरा समाजमा सुनिन थालेको, विकासका तथा सामाजिक काममा महिलाको पनि सहभागिता हुन थालेको, जीविकोपार्जनको स्रोतहरुमा वैदेशिक रोजगारी, व्यापार, रोजगारी आदी थपिएको छ, समाजमा भ्रष्टाचार देखिन	लैङिक समानताको कुरा सामान्य हुने, विकास निर्माण तथा सामाजिक कार्यमा समान सहभागिता देखिने, जीविकोपार्जनका स्रोतहरु अझ वृहत हुदै जाने, समाजमा सुशासन देख्न पाइने	महिलाहरुको सामाजिक सहभागिता बढ्ने, व्यस्तता वढने, व्यापार, उद्योगमा आधारित जीविकोपार्जनका स्रोतहरुमा महिला, दलितको पहुँच कम हुन सक्नेछ

३० वर्ष अगाडीको अवस्था	हाल सम्म महसुस गरेको प्रभाव	भविष्यको अनुमान	महिला तथा बालबालिकामा पर्नसक्ने प्रभाव
जीविकोपार्जनको प्रमुख स्रोत थियो, समाज अनुशासनमा थियो, भ्रष्टाचार भन्ने कुरा थाहा थिएन	थालेको		
जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास तथा अनुगमन			
जनचेतनाको स्तर सिमित थियो, गाँउ समाजका कुराहरु मात्र सुन्न पाइन्थियो, क्षमता विकास सिमित थियो, अनुगमन खासै हुँदैन थियो,	रेडियो, टेलिभिजन र सिमित इन्टरनेटको पहुँचले जनचेता अभिवृद्धि भएको, क्षमता विकास विभिन्न संघ संस्थाको साहायताले बढेको, विकासा निमार्ण कार्यमा अनुगमन हुन थालेको	इन्टरनेटको पहुचसँगै जनचेतना अझ वढेर जानेछ, विभिन्न क्षेत्रमा क्षमता विकास वढेर जाने छ, विकासा निमार्ण कार्यमा अनुगमन हुने छ	जनचेतना अभिवृद्धि सँगै महिला वालवालिकालाइ जिवनयापन गर्न सहज हुनेछ, पुर्ण शिक्षा प्राप्त गर्ने छन्, दलित, महिलाहरुले जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास कार्यक्रममा प्रतिनिधित्व गर्ने अवसर कम पाउने सक्ने संभावना हुन्छ

३.२.१२ पारिस्थितिकीय प्रणालीको संकटासन्नता चित्रण तथा विश्लेषण

शिवालय गाउँपालिकामा जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरु तथा संभावित जोखिम र तिनहरुले वन जङ्गल/जैविक विविधतामा, कृषि र जल पारिस्थितिकिय प्रणालीमा कस्तो असर पारिरहेको छ भनी पत्ता लगाउनु यस विश्लेषणको उद्देश्य रहेको छ ।

३.२.१२.१ वन जङ्गल पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

यस गाउँपालिकामा जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरु तथा संभावित जोखिमहरुले वनको अवस्थामा तथा जैविक विविधतामा के कस्तो असर पारिरहेको छ भनी पत्ता लगाउन यस विधिको प्रयोग गरीएको थियो । समुहमा छलफल र अर्न्तक्रियाबाट जानकारी संकलन गरिएको थियो । पत्ता लगाईएका जोखिमहरुलाई उच्च-३, मध्यम-२ तथा न्युन-१ वर्गमा विभाजन गरी वन प्रजातीमा परिवर्तन, जीवजन्तु प्रजातीमा परिवर्तन, वनको अवस्था, यसका संयोजन तथा पारिस्थितिकिय प्रणलीको सेवामा कस्तो परिवर्तन आएको छ भनी विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालीका १४ : वन जङ्गल पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

क.सं.	जोखिमहरु	वन प्रजातीमा परिवर्तन	जिवजन्तु प्रजातीमा परिवर्तन	वनको अवस्था/गुणस्तर	संयोजन	वनको पारिस्थितिकिय प्रणाली सेवामा परिवर्तन	जम्मा
१	आगलागी	३	२	३	२	३	१३
२	खडेरी	२	१	२	१	२	८
३	पहिरो	२	२	३	२	३	१२
४	वाढी	१	१	१	२	१	६
५	रोगकिरा	१	१	२	१	२	७
६	जंगलिजनावर आतंक	१	१	१	१	१	५
७	असिना	१	१	२	१	१	६

८	मिचाहा प्रजाति	१	१	३	१	३	९
९	चट्याङ	१	१	२	१	२	७
	औसत	१.४४	१.२२	२.११	१.३३	२	

यस गाउँपालिकाको वन पारिस्थितिकिय प्रणालीको विश्लेषण गरि हेर्दा सवै भन्दा बढी असर आगलागि र पहिरोले पारेको छ त्यसैगरि खडेरी र मिचाहा प्रजाति परेको छ । त्यसपछि चट्याङ, रोगकिरा र असिना आदि लगातार असर परेको छ । वर्षेनी हुने आगलागीले गर्दा वन तथा जैविक विविधतामा ह्रास आएको साथै वनले ढाकेको क्षेत्रफल घट्ने र हैसियत विग्रने गरेको छ । त्यसैगरि पहिरोले पनि वनजंगलमा क्षति गरेको हुँदा वनको क्षेत्रफल घटेको देखिन्छ ।

३.२.१२.२ कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

जलवायु परिवर्तनका प्रकोपहरुले कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीमा पारेको प्रभाव विश्लेषण गर्नलाई यो विधि प्रयोग गरिएको थियो । समुहमा छलफल र अर्न्तक्रियाबाट जानकारी संकलन गरिएको थियो । पत्ता लगाईएका जोखिमहरुलाई उच्च-३, मध्यम-२ तथा न्युन-१ वर्गमा विभाजन गरी प्रमुख बालीहरुलाई आधारमानि विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालीका १५ : कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

क.सं.	जोखिमहरु	खेती प्रणालीमा परिवर्तन	कृषि भूमिमा बसोबास गर्ने जिवजन्तु प्रजातीमा परिवर्तन	कृषिजन्य उत्पादन गुणस्तर	कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीको सेवामा परिवर्तन	जम्मा
१	आगलागी	१	२	२	२	७
२	खडेरी	२	३	३	३	११
३	पहिरो	२	२	२	३	९
४	वाढी	२	२	३	३	१०
५	रोगकिरा	२	२	३	३	१०
६	जंगलिजनावर आतंक	३	२	३	२	१०
७	असिना	१	१	२	२	**६**
८	मिचाहा प्रजाति	२	२	३	३	१०
९	चट्याङ	१	१	१	१	४
	औसत	१.७८	१.८९	२.४४	२.४४	

कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिम विश्लेषण गर्दा समग्रमा सबैभन्दा बढी जोखिम खडेरी देखिएको छ । त्यसैगरि वन्यजन्तु, बाढि, रोगकिरा, मिचाहा प्रजाति र जंगलिजनावर आतंक देखिएको छ । यस अर्न्तगत कृषिजन्य उत्पादन र गुणस्तरमा ह्रास आएको देखिएको छ । प्रकोपको हिसावले आगलागि प्रथम जोखिमको रुपमा देखिन्छ तर यसले कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालिमा भने कम असर पारेको देखिन्छ यस्तो हुनुमा आगलागिले विशेषत वनजंगलमा क्षति गरेको हुन्छ र खडेरीले खेतिवालिमा असर गरेको हुन्छ ।

३.२.१२.३ जल (खोला, ताल, नदी) पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

यस गाउँपालिकामा भएका खोलानाला, पानीका मुहानमा जलवायु परिवर्तनले पारेको असर विश्लेषण गर्न यो विधिको प्रयोग गरिएको थियो । एकातिर जोखिमहरु राखेर र अर्कोतिर पानीका स्रोतहरुमा रहेका वनस्पति र जीवजन्तुमा परिवर्तन, पानीको गुणस्तरमा परिवर्तन, पारिस्थितिकिय प्रणालीको संयोजन तथा तिनका सेवामा परिवर्तन राखी

जोखिमको अवस्था विश्लेषण गरिएको थियो । समुहमा छलफल र अर्न्तक्रियाबाट जानकारी संकलन गरिएको थियो । पत्ता लगाईएका जोखिमहरुलाई उच्च-३, मध्यम-२ तथा न्युन-१ वर्गमा विभाजन गरी विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालीका १६ : जल (खोला, ताल, नदी) पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

क.सं.	जोखिमहरु	वनस्पती जल प्रजातीमा परिवर्तन	जिवजन्तु प्रजातीमा परिवर्तन	पानीको अवस्था गुणस्तर	संयोजन	जल पारिस्थितिकिय प्रणालीको सेवामा परिवर्तन	जम्मा
१	आगलागी	१	१	१	१	१	५
२	खडेरी	२	२	३	२	२	११
३	पहिरो	२	२	३	२	२	११
४	बाढी	३	२	३	२	३	१३
५	रोगकिरा	१	१	१	१	१	५
६	जंगलि जनावर आतंक	१	१	१	१	१	५
७	असिना	१	१	१	१	१	५
८	मिचाहा प्रजाति	१	१	१	१	१	५
९	चट्याङ	१	१	१	१	१	५
	औसत	१.४४	१.३३	१.७८	१.३३	१.४४	

जल पारिस्थितिकिय प्रणालीको विश्लेषण गर्दा बढि बाढिले असर गरेको देखिनछ त्यपछि खडेरी र पहिरो जस्ता प्रकोपहरुले असर गरेको देखिन्छ । यी प्रकोपहरुका कारणले पानी सतह घट्नु, पानीको शुद्धतामा कमी आउनु जस्ता असरहरु देखिएका छन् ।

३.२.१२.४ पारिस्थितिकय प्रणालीमा परेको तुलनात्मक रुपमा जोखिम विश्लेषण

विभिन्न पारिस्थितिकिय प्रणालीहरुको विश्लेषण गरे पश्चात निम्न बमोजिमको तालिकामा राखी तुलनात्मक जोखिम विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालीका १७ : पारिस्थितिकिय प्रणालीहरुको तुलनात्मक जोखिम विश्लेषण

क्र. सं	पारिस्थितिकिय प्रणाली	विविधता	अवस्था/ गुणस्तर	संयोजन	पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परिवर्तन	जम्मा	औसत
१	वन	१.३३	२.११	१.३३	२	६.७७	१.६९
२	कृषि	१.८३	२.४४		२.४४	६.७१	२.२४
३	जल	१.३८	१.७८	१.३३	१.४४	५.९३	१.४८

माथि उल्लेखित प्रमुख ३ वटा पारिस्थितिकिय प्रणालीहरु वन, कृषि तथा जल क्षेत्रहरुलाई जलवायु परिवर्तनका जोखिमहरुको प्रभाव विश्लेषण गर्दा कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीमा तुलनात्मक बढी भएको देखिन्छ । यसको साथै वन र जल क्षेत्रमा पनि क्रमशः जोखिमहरुले प्रभाव पारेको देखिन्छ ।

परिच्छेद ४: जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका रणनीतिहरुको पहिचान

४.१ अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना

विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तनका असरहरूको सामना गरी परिवर्तित सहज जीवनयापन गर्न सक्ने अवस्थाको सृजना गर्ने प्रक्रिया, स्थानीय परिस्थिति अनुसार अल्पकालीन र दीर्घकालीन अनुकूलनका रणनीतिहरूको अवलम्बन गर्न सकिन्छ । यस रणनीति तथा उपायहरु अवलम्बन गरी गाउँपालिकाले तयार गरेको जलवायु परिवर्तन अनुकूलन योजना कार्यान्वयनमा सबै सरोकारवालाहरुको सहयोगमा सम्पन्न गरिने छ ।

तालीका १८ : अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना

जलवायु उत्पन्न प्रकोपहरू	प्रभावित जीविकोपार्जनका स्रोतहरू	प्रकोपका असरहरू	समुदायले अपनाएका जुध्ने उपायहरू	के ती उपायहरूले काम गरेको छन् ?	के ती उपायहरू दिगो छन् ?	वैकल्पिक अनुकूलनका उपायहरू तथा विपद जोखिम न्यूनिकरण
खडेरी	कृषि तथा वन	अन्नवालि कम फल्ने, पानिका मुहान सुक्ने रुख विरुवा सुक्ने	पानिको वचत गरेको	केहि काम गरेको	केहि भएपनि पुर्ण छैन	सिँचाइ कुलो, सिँचाइ बोरिङ, पानीको मुहान संरक्षण
बाढि पहिरो	कृषि तथा वन, आर्थिक स्रोत, भौतिक	खेत, बारि बगाएको, बाटो, कुलो बगाएको पशुचौपाय मरेको, वनजंगल क्षति	समुदायको सक्रियतामा जैविक तटबन्धन, जिविसको सहयोगमा तार जालीबाट	केहि काम गरेपनि पुर्ण छैन	गरेको केहि स्थानमा दिगो भएता पनि धेरै कम स्थानमा मात्र भएको	वृक्षारोपण, तारजाली तटबन्धन निर्माण, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना गोष्ठी, विद्यालय स्तर अतिरिक्त क्रियाकलाप, सूचना बोर्डहरू राख्ने
आगलागि	वन	बोटबिरुवाहरु जलेको, पशुवस्तु मरेको	स्थानिय मिलेर निभाउने प्रयास गरेको	सानोतिनामा गरेको, ठुलो लाग्दा काम नगरेको	दिगो नभएको	अग्निरेखा सरसफाइ/निर्माण, अग्नि नियन्त्रण सामग्री वितरण, आगलागी सम्बन्धी सचेतना गोष्ठी, होर्डिङ बोर्डहरू राख्ने, सुधारिएको चुलो, बिरुवा गोडमेल
रोगकिरा	कृषि तथा वन, मानव	तरकारी बाली, मकै र धानको बिउ नष्ट	धपाउने, मार्ने गरेको, सरसफाइ गर्ने गरेको	केहि मात्रामा मात्र गरेको	दिगो नभएको	जैविक मल, आइ.पी.एम, तरकारी खेती तालिम र बिउ सहयोग
मिचाहा प्रजाति	कृषि तथा वन	उत्पादन कमी, सा.व. मा भुइँघाँस नाश भएको	उखेलेर फालेको	केहि काम गरेको	दिगो नभएको	मिचाहा प्रजाति हटाउने, वायोब्रिकेट तथा वायोचार वनाउने
चट्याङ	प्राकृतिक तथा मानविय	मानिस तथा पशुवस्तुको मृत्यु, विद्युतीय उपकरणहरुको	घरभित्र वस्ने गरेको, चट्याङ पश्चात् घाईते पशु चौपायाको	छैन्	छैन्	अर्थिङ्ग गर्ने, चट्याङ्ग सम्बन्धी जनचेतनामुलक काम गर्ने, रेडियो जिङल बेल बजाउने, ठाउँठाउँमा

		नाश, वन जंगल विनास	घरेलु उपचार			होडिङ बोर्ड तथा पोस्टर टाँस्ने चट्याङ सम्वन्धी

४.२ अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्युनीकरणका कार्यहरूको प्राथमिकीकरण

पहिचान भएका जोखिम तथा प्रकोपहरूको प्रभावहरू तथा त्यसको लाभ लागत अनुपात लाभान्वित वर्ग आदिलाई मध्यनजर गरी अनुकूलनका उपायहरुको प्राथमिकिकरण तय गरिएको छ। प्राथमिकीकरण गर्ने क्रममा प्रभावकारिता, खर्चको मितव्ययीता, सम्भावना, महिलाप्रति संवेदनशिलता जस्ता उल्लेखित विषय वस्तुहरूलाई अङ्क १ देखि ३ निर्धारण गरिएको थियो जसमा अङ्क १ ले आधार राम्ररी पुरा गर्न नसक्ने तथा अङ्क ३ ले राम्ररी पुऱ्याउन सक्ने जनाउँछ। यस विधिमा खर्चको मितव्ययिता भने कम खर्चिलोलाई अङ्क ३ र धेरै खर्चिलोलाई अङ्क १ मानिएको छ। सबै विश्लेषणको नतिजालाई जोडेर आएको कुल अङ्कहरूलाई ३ भागमा विभाजन गरिएको थियो जसमध्ये १४-१५ अङ्क आएका उपायहरूलाई तत्काल र अत्यावश्यक अवलम्बन गर्नुपर्ने १२-१३ अङ्कलाई उच्च आवश्यक र ११ भन्दा कमका अङ्क आएकाहरूलाई आवश्यक भनी वर्गीकरण गरिएको थियो। सोअनुसार प्राथमिकीकरण क्रमशः प्रथम, द्धितिय र तृतिय गरी क्रमश श्रेणीबद्ध गरिएको छ।

तालीका १९ : अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्युनीकरण उपायहरुको प्राथमिकिकरण

प्रकोप	अनुकूलनका उपायहरु	उपयोगिता, दिगोपन तथा सान्दर्भिकता (१ -३) (क)	प्रभावकारिता (१ -३)(ख)	खर्चको प्रभावकारिता (१ -३) (ग)	सम्भाव्यता (१-३) (घ)	लैङ्गिक सवेदनशीलता (ङ)	कुल (क+ख+ग+घ+ङ)	कैफियत (प्राथमिकिकरण)
आगलागि	अग्नि नियण्त्रण तालिम र सामाग्रि वितरण	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	अग्निरेखा निर्माण र सरसफाई	३	३	३	२	२	१३	प्रथम
	होडिंग वोर्ड निर्माण	३	३	३	२	२	१३	प्रथम
	वन व्यवस्थापन (हाँगा काटछाट)	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	जैविक अग्निरेखा निमार्ण	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	वहुउदेद्दिय पोखरी निमार्ण	३	३	२	३	३	१४	प्रथम
खडेरी	थोपा सिँचाई प्रणालि	२	३	२	३	३	१३	द्धितिय
	प्लाष्टिक पोखरी निर्माण	३	२	२	२	३	१२	द्धितिय
	सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तरउन्नती	३	३	२	२	२	१२	द्धितिय
	फिरफिरे सिंचाई	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	मुल संरक्षण	३	३	२	३	३	१४	प्रथम
	माहुरी पालन तालिम तथा	३	३	३	३	३	१५	प्रथम

प्रकोप	अनुकूलनका उपायहरु	उपयोगिता, दिगोपन तथा सान्दर्भिकता (१ -३) (क)	प्रभावकारीता (१ -३)(ख)	खर्चको प्रभावकारिता (१ -३) (ग)	सम्भाव्यता (१-३) (घ)	लैङ्गिक संवेदनशीलता (ङ)	कूल (क+ख+ग+घ+ङ)	कैफियत (प्राथमिकिकरण)
	घार वितरण							
	गह्रा सुधार	३	२	२	२	२	११	तृतिय
	टनेल खेति	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	जुठेल्ना सुधार तथा घरबगैचा निमार्ण	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	फलफुल तथा अन्य वालि प्रत्साहन	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	कृषि उपज संकलन केन्द्रको स्थापना	३	३	२	३	३	१४	प्रथम
वाढि,पहिरो	तारजालि तटबन्ध	३	२	३	३	२	१३	प्रथम
	वृक्षारोपण	२	३	३	२	२	१२	प्रथम
	तारजालि तटवन्ध	३	२	३	३	२	१३	प्रथम
	गैह्काष्ठ प्रजाति रोपण	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	चरिचरण रोकथाम	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	माटो परिक्षण शिविर	३	३	२	३	३	१४	प्रथम
	खानेपानी मुहान संरक्षण (तारवार, वृक्षारोपण, टंकि निर्माण) तथा खानेपानी योजना निर्माण	३	३	२	२	३	१३	द्धितिय
	खोज तथा उद्धार सम्वन्धि तालिम तथा सामाग्रि वितरण	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	प्राथमिक उपचार तथा सामाग्रि वितरण	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	स्टेचर वितरण	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	आकस्मिक कोषको स्थापना	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	चेतनामूलक कार्यक्रम	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
रोगकिरा	जैविक विसादि संवन्धि जनचेतना	३	२	३	३	३	१४	प्रथम
	सुपर ग्रेन ब्याग खरिद	३	२	३	३	३	१४	प्रथम
	जैविक विसादि तयारी सम्बन्धि तालिम	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	पशु स्वास्थ्य शिविर	३	२	२	२	३	१२	द्धितिय
	नश्ल सुधारका लागि बोका खरिद	३	३	३	३	३	१५	प्रथम

प्रकोप	अनुकूलनका उपायहरु	उपयोगिता, दिगोपन तथा सान्दर्भिकता (१ -३) (क)	प्रभावकारीता (१ -३)(ख)	खर्चको प्रभावकारीता (१ -३) (ग)	सम्भाव्यता (१-३) (घ)	लैङ्गिक सवेदनशीलता (ङ)	कूल (क+ख+ग+घ+ङ)	कैफियत (प्राथमिकिकरण)
	गोठसुधार कार्यक्रम	३	२	३	३	३	१४	प्रथम
	एग्रोभेट क्षमता अभिवृद्दि तालिम	३	२	२	२	२	११	तृतिय
	वाली, पशु विमा वारे जनचेतना	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
वन्यजन्तु	बाँदरले नखाने खेती गर्ने	३	२	३	३	३	१४	प्रथम
	विउ वितरण	३	२	३	३	३	१४	प्रथम
	वन्यजन्तुले असर नगर्ने खेती सम्बन्धि तालिम	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	वाली, पशु विमा वारे जनचेतना	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
मिचाहाप्रजाति	मिचाहा प्रजातिहरु जस्तै वनमारा उखेलेर फाल्ने र त्यस्ता प्रजातिहरुको प्रयोग गरी वायोब्रिकेट तथा वायोचार उत्पादन	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
चट्याङ	अर्थिंग तालिम	३	२	२	३	२	१२	प्रथम
	जनचेतनामूलक कार्यक्रम	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
असिना	असिना छेक्ने जालि सहयोग	२	२	१	२	२	९	तृतिय

४.३ अनुकूलन कार्ययोजनाको निमाण

अघिल्ला खण्डहरुमा भएका प्राथमिकता अनुसार सहभागितामूलक खुल्ला छलफलको आधारमा र हालसम्म भएको प्रगति तथा बाँकी क्रियाकलापहरु समेतलाई ध्यानमा राखी निम्नानुसार योजना समेटेर (२०७८/०७९ देखि २०८२/०८३ सम्म)शिवालय गाउँपालिकाको स्थानिय जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्ययोजना, तयार गरिएको छ। यस योजनामा बजेट अनुमान गर्दा सहभागितामूलक छलफलबाट स्थानीय अनुभव तथा वर्तमान दररेटका आधारमा गरिएको छ।

तालीका २० : स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
१. कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																				
१	सुख्खा सहन सक्ने वालि (धान, मकै, गँहु) वीउ परिक्षण तथा वितरण	किलो	५०००	०.१५	५००	५००	१०००	१००	१०००	१००	१०००	१००	१०००	१००	१०००	१००	५००	गाउँपालिकाको सबै वडामा वाढने	गाउँपालिका, वडा कार्यालय कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	
२	टिम्मुर खेति प्रोत्साहन तथा बिरुवा वितरण	वटा	१००००	०.०७	२०	१००	२०००	१००	२०००	१००	२०००	१००	२०००	१००	२०००	१००	५००	गाउँपालिकाको सबै वडामा, विशेषत माथिल्लो भेग	गाउँपालिका, वडा कार्यालय कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	
३	कागति तथा ओख्खर खेति प्रोत्साहान तथा विरुवा वितरण	वटा	१००००	०.०५	२५	१००	१०००	१५०	१०००	१५०	१०००	१५०	१०००	१५०	१०००	१५०	७५०	गाउँपालिकाको सबै वडामा, विशेषत माथिल्लो भेग	गाउँपालिका, वडा कार्यालय कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	
४	सुन्तला खेति प्रोत्साहान तथा विरुवा वितरण	वटा	५०००	०.०६	१०	५०	२०००	१४०	२०००	१४०	२०००	१४०	२०००	१४०	२०००	१४०	७००	गाउँपालिकाको सबै वडामा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय कृषि सेवा कार्यालय,	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
																			NCCSP 2	
५	फलफुल (आँप, केरा, अंगुर, उखु, अलैचि) खेति प्रोत्साहन तथा विउ वितरण	वटा	१००००	०.०५	२०	१००	२०००	१००	२०००	१००	२०००	१००	२०००	१००	२०००	१००	५००	गाउँपालिकाको सबै वडामा,	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
६	गोठ सुधार कार्यक्रम	वटा	५००	१५	१०	१००	१०००	६०	१०००	६०	१०००	६०	१०००	६०	१०००	६०	३००	गाउँपालिकाको सबै वडामा,	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	इच्छुक किसानलाई
७	भिरालो जमिनमा खेती गर्ने तरीका बारे तालीम	वटा	५	८०	१०	२००	२०००	१००	२०००	१००	२०००	१००	२०००	१००	२०००	१००	५००	गाउँपालिकाको सबै वडा समेट्ने गरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	
८	वाँदरले नखाने वाली जस्तै खुर्सानी, अदुवा, अलैचि, बेसार आदी लगाउन प्रोत्साहन तथा चेतना वृदि	पटक	५	१००	५०	५००	१००	१५००	१००	१५००	१००	१५००	१००	१५००	१००	१५००	७५००	गाउँपालिकाको सबै वडा समेट्नेगरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	सकृय कृषक छानेर
९	थोपा सिँचाई सामाग्री सहयोग	सेट	१००	२५	५	५०	१	८०	२	१६०	२	१६०	०	०	०	०	४००	गाउँपालिकाको सबै वडा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
१०	फिरफिरे सिंचाई सामाग्रि सहयोग	सेट	२००	१	१०	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	गाउँपालिकाको सबै वडा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	
११	व्यवसायिक कुखुरा पालन सामाग्री सहयोग	सेट	१००	२०	२	२५	५०	१२५०	५०	१२५०	०	०	०	०	०	०	२५००	गाउँपालिका, सबै वडा समेट्ने गरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	सकृय र इच्छुक कृषक छानेर
१२	व्यवसायिक बाख्रा पालन तालिम तथा सहयोग	घ.धु	२०	१५		२०	०	०	२००	२००	०	०	०	०	०	०	२००	गाउँपालिका, सबै वडा समेट्ने गरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	सकृय र इच्छुक कृषक छानेर
१३	व्यवसायिक भैंसि पालन तालिम तथा सहयोग	घ.धु	४५	३०	१	१०	५०	१०००	५०	१०००	०	०	०	०	०	०	२०००	गाउँपालिका, सबै वडा समेट्ने गरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	सकृय र इच्छुक कृषक छानेर
१४	व्यवसायिक वंगुर पालन तालिम तथा सहयोग	घ.धु	२५	१५	७	१०	०	०	२०	३००	०	०	०	०	०	०	३००	गाउँपालिका, सबै वडा समेट्ने गरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	सकृय र इच्छुक कृषक छानेर
१५	बाखपालनको लागि खोर सुधार	वटा	५०	१५	१०	५०	५	१५०	१०	३००	१०	३००	१०	३००	१०	३००	१३५०	गाउँपालिका, सबै वडा समेट्ने गरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	सकृय र इच्छुक कृषक छानेर

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम				
१६	मौरी पालनका लागी घार वितरण	वटा	५००	१५		२५	१०	१५०	०	०	०	०	१५	२२५	०	०	३७५	गाउँपालिका, सबै वडा समेट्ने गरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	सकृय र इच्छुक कृषक छानेर
१७	एग्रोभेट क्षमता अभिवृद्दि तालिम	वटा	२	८०		२००	१०	१५०	१०	१५०	१०	१५०	१०	१५०	१०	१५०	७५०	गाउँपालिका, सबै वडा समेट्ने गरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	
१८	पशु नश्ल सुधार कार्यक्रम तथा उन्नत जातको बोका वितरण	वटा	९	७०	५०	५००	१००	१५००	१००	१५००	१००	१५००	१००	१५००	१००	१५००	७५००	गाउँपालिका, सबै वडा समेट्ने गरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	सकृय र इच्छुक कृषक छानेर
१९	जैविक मल र विषाधि तयारी तालिम	पटक	९	६०	५०	२७०	०	०	१	८०	०	०	१	८०	१	८०	२४०	गाउँपालिका, सबै वडा समेट्ने गरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	
२०	मकै छोडाउने मेसिन	वटा	२०	५	१	२०	१	७०	१	७०	३	२१०	२	१४०	२	१४०	६३०	गाउँपालिका, सबै वडा समेट्ने गरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	
२१	घाँस वितरण (भुइ घाँस तथा डाले)	किलो	१६००	०.२	५	५०	०	०	४	२४०	५	३००	०	०	०	०	५४०	गाउँपालिका, सबै वडा समेट्ने गरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/ वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
२२	हाते ट्याक्टर वितरण	वटा	२६	१००		३००	०	०	०	०	१०	५०	१०	५०	१०	५०	१५०	गाउँपालिका, सबै वडा समेट्ने गरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	
२३	हाते धान झार्ने थ्रेसर पेडल	वटा	२०	३०		३००	५००	१००	५००	१००	२००	४०	३००	६०	१००	२०	३२०	गाउँपालिका, सबै वडा समेट्ने गरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	
२४	पशु स्वास्थ्य शिविर	पटक	५	५००		५००	१०	१०००	५	५००	५	५००	३	३००	३	३००	२६००	गाउँपालिका,	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	
२५	विउ भण्डारण गर्ने प्लाष्टिक थैलि (सुपर ग्रेन व्याग) सहयोग	वटा	२५००	०.३	२०	४००	०	०	०	०	१०	३००	०	०	१०	३००	६००	गाउँपालिका, सबै वडा समेट्ने गरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	
२६	प्लाष्टिक टनेल खेतीमा सहयोग	वटा	५०	५०	१	१५	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	गाउँपालिका, सबै वडा समेट्ने गरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	
२७	जुठेल्ना व्यवस्थापन गरी घरबगैचा प्रर्बद्धन सहयोग	घ.धु.	१६००	५	२००	५०००	५००	१५०	५००	१५०	५००	१५०	५००	१५०	५००	१५०	७५०	गाउँपालिका, सबै वडा समेट्ने गरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
२८	कृषि उपज संकलन केन्द्र स्थापना	वटा	९	५००	६०	४६०	१०	५००	१०	५००	१०	५००	१०	५००	१०	५००	२५००	गाउँपालिका, सबै वडामा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	
२९	स्थानिय प्रजातिका विउको संरक्षण तथा प्रवर्धन गर्न विउ बैकको स्थापना	वटा	२	४००		२०००	५००	२५००	५००	२५००	२००	१०००	२००	१०००	२००	१०००	८०००	गाउँपालिकामा	गाउँपालिका, कृषि सेवा कार्यालय, NCCSP 2	
३०	असिना छेक्ने जालि सहयोग	वटा	२०	५			२०	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००			
							०	११७५०		१२६५०		९२१०		८१०५		८६४०	५०३५५			
२. वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																				
१	वृक्षारोपण (बहुआयामीक बिरुवा)	रोपान	५००	१०			५०	५००	१००	१०००	१००	१०००	१५०	१५००	१००	१०००	५०००	गाउँपालिकाको सबै सामुदायिक वनमा रहेको खालि स्थानमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, वन कार्यालय, NCCSP 2, सा.व.उ.स.	काठ, घाँस तथा फलफुलका विरुवा
२	सरसफाई तथा अग्नीरेखा निर्माण	किमि	१५००	५	५०	२००	५००	२५००	५०	२५०	५०	२५०	५००	२५००	४००	२०००	७५००	गाउँपालिकाको सबै सामुदायिक वनमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, वन कार्यालय, NCCSP 2, सा.व.उ.स.	हाल कायम भएका सडकलाई जोडेर

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
																				सम्भव हुने स्थानमा
३	सामुदायक वन क्षेत्र भित्र वहुउपयोगी पोखरी र्निमाण (वन्यजन्तुको लागी हुने, आगलागी भएमा नियन्त्रण गर्न र रिचार्ज पोखरीको काम पनि हुने गरी)	वटा	२४	५०	५०	५००	४	२००	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	१२००	गाउँपालिकाको सबै सामुदायिक वनमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, वन कार्यालय, NCCSP 2, सा.व.उ.स.	
४	डढेलो नियण्त्रण सामाग्री वितरण	सेट	२४	५०	२०	३००	४	२००	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	१२००	गाउँपालिकाको प्रत्येक वडामा १ सेट		
५	जैविक विविधता संरक्षण सचेतना तालीम	वटा	५	५०	२५	३५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	गाउँपालिका	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, वन कार्यालय, NCCSP 2, सा.व.उ.स.	
६	वन व्यवस्थापन तालीम	वटा	१	८०	२	२७	०	०	१	८०	०	०	०	०	०	०	८०	गाउँपालिका	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, वन कार्यालय, NCCSP 2, सा.व.उ.स.	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
७	जैविक विविधता संरक्षण होडिंग वोर्ड स्थापना	वटा	३०	१०		२००	३०	३००	०	०	०	०	०	०	०	०	३००	गाउँपालिकाको प्रमुख वस्तिहरुमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, वन कार्यालय, NCCSP 2, सा.व.उ.स.	
८	वहुउदेश्यि नर्सरी निर्माण	वटा	२	४००			१	४००	०	०	१	४००	०	०	०	०	८००	गाउँपालिका	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, वन कार्यालय, NCCSP 2, सा.व.उ.स.	
९	सामुदायक वन भित्र घाँस रोपण	रोपनी	२४०	१.५			४०	६०	१००	१५०	५०	७५	५०	७५	०	०	३६०	गाउँपालिकाको सा.व भित्र	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, वन कार्यालय, NCCSP 2, सा.व.उ.स.	
१०	मिचाहा प्रजाती नियन्त्रणका लागि वायोब्रिकेट तथा वायोचार तयारी तालिम तथा सामाग्री सहयोग	पटक	२	८०	८	७०	१	८०	०	०	०	०	१	८०	०	०	१६०	गाउँपालिका	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, वन कार्यालय, NCCSP 2, सा.व.उ.स.	
११	खुल्ला चरिचरण नित्रन्त्रणका लागि होर्डिङ वोर्ड निर्माण	वटा	२०	१५	१०	१००	२०	३००	०	०	०	०	०	०	०	०	३००	गाउँपालिकाको प्रमुख वस्तिहरुमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, वन कार्यालय, NCCSP 2,	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/ वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
																			सा.व.उ.स.	
१२	आगलागि नियन्त्रणका लागि होर्डिङ वोर्ड निर्माण	वटा	२०	१०	१०	२००	२०	२००	०	०	०	०	०	०	०	०	२००	गाउँपालिकाको प्रमुख वस्तिहरुमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, वन कार्यालय, NCCSP 2, सा.व.उ.स.	
१३	जैविक अग्निरेखा निमाण (केतुके जस्ता वनस्पति रोप्ने)	किमि	२००	५			५०	२५०	५०	२५०	५०	२५०	२०	१००	५०	२५०	११००	गाउँपालिकाको सबै सामुदायिक वनमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, वन कार्यालय, NCCSP 2, सा.व.उ.स.	
१४	दिगो वन व्यवस्थापन कार्यक्रम	पटक	५	५०			१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	गाउँपालिकाको सबै सामुदायिक वनमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, वन कार्यालय, NCCSP 2, सा.व.उ.स.	
								५०९०		२३३०		२५७५		४८५५		३८५०	१८७००			

३.जल तथा उर्जा

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/ वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
१	गोवर ग्यास निर्माण सहयोग	वटा	२००	५०	४	५०	२०	१०००	५०	२५००	३०	१५००	५०	२५००	५०	२५००	१००००	गाउँपालिकाको वडाहरुको तल्लो भेगमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2, अन्य सहयोगी निकाय	
२	सोलार प्यानल वितरण	वटा	५०	२५	१५	५०	२५	६२५	२५	६२५	०	०	०	०	०	०	१२५०	गाउँपालिका (सोलार नभएका घरहरुमा)	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2, अन्य सहयोगी निकाय	
३	सुधारिएको चुलो वितरण	वटा	१५००	१	५०	२००	२००	२००	५००	५००	२००	२००	२००	२००	४००	४००	१५००	गाउँपालिकाको सबै वडामा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2, अन्य सहयोगी निकाय	परिक्षणको रुपमा, प्रयोग गरेमा पछि थप्ने
४	भिउसखोला साना जलविधुत निर्माण	वटा	१	४०००	७	६०	१	४०००	०	०	०	०	०	०	०	०	४०००	भिउसखोला	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2, अन्य सहयोगी निकाय	
५	छाराखोला मुल संरक्षण	वटा	१	४००		१७	१	४००	०	०	०	०	०	०	०	०	४००	वडा नं ७, छाराखोला	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2, अन्य सहयोगी	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम				
																			निकाय	
६	खारा धारा चौरटोल मुल संरक्षण	वटा	१	३५०		२३	०	०	१	३५०	०	०	०	०	०	०	३५०	वडा नं ७ खाराधारा, चौरटोल	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2, अन्य सहयोगी निकाय	
७	गोरापानि माथिगाँउ टोल मुल संरक्षण	वटा	१	५००		२१	०	०	०	०	१	५००	०	०	०	०	५००	वडा नं ७, गोरापानि, माथिगाँउ	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2, अन्य सहयोगी निकाय	
८	चिनेकाम्द पुरन्दिप मुल संरक्षण	वटा	१	५००		२५	०	०	०	०	०	०	१	५००	०	०	५००	वडा नं ७, चिनेकाम्दा पुरन्दिप	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2, अन्य सहयोगी निकाय	
९	भम्कि मुल संरक्षण	वटा	१	४५०		२३	०	०	०	०	०	०	०	०	१	४५०	४५०	वडा नं ७, भम्कि	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2, अन्य सहयोगी निकाय	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/ वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
१०	धाराखोला मुल संरक्षण	वटा	१	५००			०	०	१	५००	०	०	०	०	०	०	५००	वडा नं ४, धाराखोला	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
११	जामुना मुल संरक्षण	वटा	१	४५०			०	०	०	०	१	४५०	०	०	०	०	४५०	वडा नं ४, जामुना	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१२	जुकेना मुल संरक्षण	वटा	१	५००			०	०	०	०	०	०	१	५००	०	०	५००	वडा नं ४, जुकेना	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१३	ढाँडपधेरा मुल संरक्षण	वटा	१	३५०			०	०	०	०	०	०	०	०	१	३५०	३५०	वडा नं ४, ढाँडपधेरा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१४	कुलकोट बुदबुदे मुल संरक्षण	वटा	१	४००			१	४००	०	०	०	०	०	०	०	०	४००	वडा नं ४, कुलकोट बुदबुदे	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१५	मेहतरा धारा मुहान संरक्षण	वटा	१	३००			०	०	१	३००	०	०	०	०	०	०	३००	वडा नं ५, मेहतरा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१६	वाहुन धारा मुल संरक्षण	वटा	१	४००			०	०	०	०	१	४००	०	०	०	०	४००	वडा नं ५,	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१७	कोठगैरा कोसेनि नाउला मुल संरक्षण	वटा	१	४००			०	०	०	०	०	०	१	४००	०	०	४००	वडा नं ५, काठगैरा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय,	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
																		कोसेनि	NCCSP 2	
१८	नाउला खोला मुल संरक्षण	वटा	१	३८०			०	०	०	०	०	०	०	०	१	३८०	३८०	वडा नं ५, नाउला	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१९	वाइ पधेरा मुल संरक्षण	वटा	१	४५०			०	०	१	४५०	०	०	०	०	०	०	४५०	वडा नं ५, वाइपधेरा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२०	तल्लो जामुने खोला साल्काडा मुहान मर्मत	वटा	१	५००			०	०	०	०	१	५००	०	०	०	०	५००	वडा नं १, जामुने, साल्काडा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2, अन्य सहयोगी निकाय	
२१	सिंचाइ पोखरी निमार्ण	वटा	५	४५०			१	४५०	१	४५०	१	४५०	१	४५०	१	४५०	२२५०	वडा नं १, भरन पोखन, खेल्नेचैर, धनघले लेख,आलेडाँडा, वनबुदे	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2, अन्य सहयोगी निकाय	
२२	सिंचाइ तथा रिचार्ज पोखरी निमार्ण	वटा	८	४५०			१	४५०	१	४५०	२	९००	२	९००	२	९००	३६००	वडा नं ८, पोखा, पाखा लिसपानि, नाँउ,	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/ वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
																		वास्खोला,डोमा खोला		
२३	सिंचाइ पोखरी निमार्ण	वटा	२	३८०		१२	०	०	०	०	१	३८०	१	३८०	०	०	७६०	वडा नं ७, थानमाडा टोल, लाठखोला	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२४	गुर्जावारी आहाल स्तरउन्नती	वटा	१	२००		१८	०	०	१	२००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा नं ४	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२५	सिंचाइ पोखरी निमार्ण	वटा	६	२५०		१२	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	२	५००	१५००	वडा नं ४, टोलहरुमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२६	सिंचाइ पोखरी निमार्ण	वटा	४	२५०		२५	०	०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१०००	वडा नं ३	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२७	प्लास्टिक पोखरी निमार्ण	वटा	५०	५०		२०	१०	५००	१०	५००	१०	५००	१०	५००	१०	५००	२५००	वडा नं ३ मा ५, अन्य ओडामा १५	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	किसानको इच्छा र आवस्यकताका आधारमा
२८	सिंचाइ पोखरी निमार्ण	वटा	३	२५०		१५	०	०	०	०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	७५०	वडा नं ५, कोठीगैरा। वाउलाखोला, वुडाथोकी टोल	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/ वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
२९	हेरु स्याल्तुना पोखरी	वटा	१	२५०		८	१	२५०	०	०	०	०	०	०	०	०	२५०	वडा नं ६	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2, अन्य सहयोगी निकाय	
	जम्मा							८५२५		७३२५		६५३०		७०८०		६९३०	३६३९०			
४. स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई																				
१	स्टेचर वितरण	वटा	२५	१५	२००	१०००	१०	१५०	०	०	१५	२२५	०	०	०	०	३७५	सबै वडामा विशेष गरी माथिल्लो भेगमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य साखा, NCCSP 2	
२	आपतकालिन अवस्थामा स्थानिय सामाग्रीबाट स्टेचर वनाउने तालीम	पटक	१	६०			१	६०	०	०	०	०	०	०	०	०	६०	गाउँपालिका	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य साखा, NCCSP 2	
३	स्वास्थ्य शिविर	पटक	५	१००००	२५०	५००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	५००००	गाउँपालिका	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य साखा, NCCSP 2	
४	प्राथमिक उपचार सम्बन्धी तालिम	पटक	२	७५	२५	१२५	१	७५	०	०	०	०	१	७५	०	०	१५०	गाउँपालिका	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
																			साखा, NCCSP 2	
५	प्राथमिक उपचार औषधी सहितको बाकस बितरण	पटक	१८	५०	२५	१२५	२	१००	५	२५०	५	२५०	२	१००	४	२००	९००	सबै पडामा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य साखा, NCCSP 2	
६	स्वास्थ्य तथा सरसफाइ सम्वन्धि कार्यक्रम	पटक	२	५०	५०	२००	०	०	१	५०	०	०	०	०	१	५०	१००	गाउँपालिकाभर	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य साखा, NCCSP 2	
७	स्वयमसेविकाहरुलाई तालिम	पटक	३	८०	३	१८	१	८०	०	०	१	८०	०	०	१	८०	२४०	गाउँपालिकाभर	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य साखा, NCCSP 2	
८	ढारमेला बाट काफलगैरी हुदै उपल्लो स्यापी हुदै तल्लो स्यापी हरलापानि खानेपानि आयोजना	वटा	१	२०००		२५	०	०	१	२०००	०	०	०	०	०	०	२०००	वडा नं १ को, काफलगैरी, स्यापी, ढारमेला	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
९	वाडापार्ला स्वास्थ्य चौकी ढारमेला धारा थप	वटा	१	१५००		१६	०	०	०	०	१	१५००	०	०	०	०	१५००	वडा नं १, वाडापार्ला, ढारमेला	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/ वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
१०	साइन्यारी चौर हुदै सिलारी खानेपानि आयोजना	वटा	१	१२००		२१	०	०	०	०	०	०	१	१२००	०	०	१२००	वडा नं १, साइन्यारी, सिलारी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
११	साइन्यारी वाट हरलापानि डाप्के पुरदिप खानेपानि आयोजना	वटा	१	१४००		१६	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१४००	१४००	वडा नं १, साइन्यारी, हरलापानि	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
१२	जमुनेखोला सरस्वती प्रावि खानेपानि आयोजना मर्मत	वटा	१	१६००		१२५	१	१६००	०	०	०	०	०	०	०	०	१६००	वडा नं १, जमुनेखोला	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
१३	पाखा खानेपानि मर्मत (पाइप फेर्न पर्ने)	वटा	१	१२००		२१	०	०	०	०	१	१२००	०	०	०	०	१२००	वडा नं ८, पाखा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
१४	सिमाना पोखा खानेपानि मर्मत	वटा	१	१०००		१८	०	०	१	१०००	०	०	०	०	०	०	१०००	वडा नं ८, सिमाना,पोखा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
१५	पामिला खनियाखर्क खानेपानि मर्मत	वटा	१	१८००		२४	०	०	०	०	१	१८००	०	०	०	०	१८००	वडा नं ८, पामिला, खनियाखर्क	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
१६	वडा कार्यलय सिलुङ्गे खानेपानि निमार्ण	वटा	१	१२००		१८	०	०	०	०	०	०	१	१२००	०	०	१२००	वडा नं ८, सिलुङ्गे	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
१७	दलितटोल खानेपानि मर्मत (इन्टेक वनाउनु पर्ने)	वटा	१	१४००	२२		०	०	०	०	०	०	०	०	१	१४००	१४००	वडा नं ८, दलितटोल	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
१८	घारा खोला लयटा खानेपानि विस्तार	वटा	१	१६००		१६	०	०	०	०	१	१६००	०	०	०	०	१६००	वडा नं ८, लयटा,धाराखोला	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
१९	मुलकाला देखि वडा कार्यलय खानेपानि आयोजना	वटा	१	१२००		२१	०	०	१	१२००	०	०	०	०	०	०	१२००	वडा नं ७, मुलकाला	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
२०	वडरखोला देखि विविरे खानेपानि आयोजना	वटा	१	१५००		२५	०	०	०	०	१	१५००	०	०	०	०	१५००	वडा नं ७, वडरखोला, विविरे	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
२१	घट्टखोला तिदु खोला गोसाइटोल खानेपानि आयोजना	वटा	१	१४००		१००	०	०	१	१४००	०	०	०	०	०	०	१४००	वडा नं ७, घट्टखोला, तिदु, गोसाइटोल	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम				
२२	वडा सिमेना खानेपानि आयोजना	वटा	१	१२००		४०	१	१२००	०	०	०	०	०	०	०	०	१२००	वडा नं ४, वडा सिमेना	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
२३	सुपालसैना खानेपानि	वटा	१	१६००		१८	०	०	०	०	१	१६००	०	०	०	०	१६००	वडा नं ४,सुपालसैना	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
२४	सिमेना खानेपानि	वटा	१	१६००		२२	०	०	०	०	०	०	१	१६००	०	०	१६००	वडा नं ४, सिमेना	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
२५	नाइकाधारा खानेपानि	वटा	१	१६००		२६	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१६००	१६००	वडा नं ४, नाइकाधारा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
२६	तिमिरेखोली मुहान खानेपानि आयोजना (८०० मि)	वटा	१	१५००		२२	०	०	१	१५००	०	०	०	०	०	०	१५००	वडा नं ३ तिमिरे	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
२७	पान्धुरे दलितटोल खानेपानि आयोजना	वटा	१	१२००	२८	२८	०	०	०	०	१	१२००	०	०	०	०	१२००	वडा नं २, दलित टोल	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम				
२८	दलित टोल खानेपानि आयोजना काउला	वटा	१	१२००	५०	५०	१	१२००	०	०	०	०	०	०	०	०	१२००	वडा नं ५, काउला	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
२९	पितरपुज्ना डाँडाताडा खानेपानि आयोजना	वटा	१	१४००		२५	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१४००	१४००	वडा नं ५, डाँडाताडा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
३०	काउला खेत मान्डेरा खानेपानि मर्मत	वटा	१	१४००		२४	०	०	०	०	०	०	१	१४००	०	०	१४००	वडा नं ५, काउला,मान्डेरा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	ट्याकि मर्मत
३१	रोकाया खानेपानि आयोजनामा मुल थप गर्ने	वटा	१	१४००			१	१४००	०	०	०	०	०	०	०	०	१४००	वडा नं ६, रोकायम टोल	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
३२	काफलगैरी खानेपानि आयोजना	वटा	१	१४००		१५	०	०	०	०	१	१४००	०	०	०	०	१४००	वढा नं ९, काफलगैरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
३३	काप्रे ओरालपाटा खानेपानि	वटा	१	१५००		४०	०	०	१	१५००	०	०	०	०	०	०	१५००	वडा नं ९, लेखटोल	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम				
३४	सहदोर खानेपानि	वटा	१	१२००		२१	०	०	०	०	०	०	१	१२००	०	०	१२००	वढा नं ९, खारागाँउ	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
३५	हरिपाल्न खानेपानि आयोजना	वटा	१	१२००		२५	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१२००	१२००	वडा नं ९, दफालवन	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
३६	आकाशे पानि संकलन	वटा	५५	१२५	१२	५५	५	६२५	१०	१२५०	१०	१२५०	१०	१२५०	२०	२५००	६८७५	वडा नं ८, डुमखोला २५ घरधुरी, वडा नं ५, लेकवस्ति, ३० घरधुरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
३७	पानि सुदिकरण यन्त्र (फिल्टर) जडान	वटा	२	१५०			१	१५०	०	०	१	१५०	०	०	०	०	३००	हनुमान विद्यालय र वडा नं ५ स्वास्थ्यचौकी तथा वथिङ केन्द्र	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
३८	कैना नेपाकाँडा लिफ्ट खानेपानि आयोजना	वटा	१	३५००		२०	०	०	०	०	०	०	१	३५००	०	०	३५००	वडा नं २, कैना, नेपाकाँडा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/ वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
३९	पानिको गुणस्तर जाँच गर्ने	पटक	१	८००	२००	१०००	०	०	१	८००	०	०	०	०	०	०	८००	सबै वडाका मुहान तथा धाराहरुको	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
४०	समुदाय सरसफाइ सम्वन्धि जनचेतनामुलक कायक्रम	वटा	२	१००		२००	१	१००	०	०	०	०	१	१००	०	०	२००	गाउँपालिका स्तरमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, खा. पा. कार्यलय, NCCSP 2	
४१	सार्वजनिक शौचालय निर्माण	वटा	१०	२५०			२	५००	२	५००	२	५००	२	५००	२	५००	२५००	वजार तथा वडाहरुमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
४२	आयुर्वेद गाउँघर क्लिनिक संचालन	वटा	९	५०			१	५०	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	४५०	वबै वडामा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
४३	विश्वव्यापि रुपमा फैलिरहेको कोरोना तथा अन्य सरुवा रोगका लागि आवश्यकता अनुसारको व्यवस्था गर्ने तथा जनचेतना कार्यक्रम	**आवश्यकता अनुसार बजेट विनियोजन गर्ने**																सबै वडामा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
	जम्मा							८२६५		१२५५०		१५४३०		१३२००		११५०५	६०९५०			

५.स्थानीय ग्रामिण तथा शहरी बस्ती

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष २०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/ वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम				
१	सुरक्षित वसोवास सम्वन्धि कार्यक्रम (एकिकृत वस्ति निर्माण)	वटा	२	३०००		५०	१	३०००	१	३०००	०	०	०	०	०	०	६०००	गाउँपालिका स्तरमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२	एक घर एक फलफुल वगैचा कार्यक्रम	घ.धु	२४९२	५		२४९२	५००	२५००	५००	२५००	५००	२५००	५००	२५००	४९२	२४६०	१२४६०	गाउँपालिकाको सबै घरधुरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2, अन्य सहयोगी निकाय	
३	व्यवस्थित सडक निंमाणका लागि चेतनामुलक कार्यक्रम	वटा	१	१००		६०	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	गाउँपालिका स्तरमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
४	अव्यवस्थित बढ्दो वस्ति विस्तार सम्वन्थि चेतनामुलक कार्यक्रम	वटा	१	१००		३०	०	०	१	१००	०	०	०	०	०	०	१००	गाउँपालिका स्तरमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
५	नया बनेका सडक छेउ वृक्षारोपण	वटा	१००००	०.१			२०००	२००	२०००	२००	२०००	२००	२०००	२००	२०००	२००	१०००	गाउँपालिका स्तरमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
६	बजार क्षेत्रमा फोहोर व्यवस्थापन तथा डम्पिङ साइड निमार्ण	वटा	५	२००			१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	गाउँपालिकाको बजार क्षेत्र	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
								६०००		६०००		२९००		२९००		२८६०	२०६६०			
६. जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन																				

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम				
१	जनता प्रा.वि. पहिरो नियन्त्रण तारजालि	घ.मि.	१००	५			१००	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	वडा नं ८	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२	दह पहिरो नियन्त्रण का लागि तारजालि तथा पानि कटान	घ.मि	५००	५			०	०	५००	२५००	०	०	०	०	०	०	२५००	वडा नं ८,दह	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
३	भिउस खोला तटवन्ध	घ.मि	३००	५			०	०	०	०	३००	१५००	०	०	०	०	१५००	वडा नं ८, भिउस	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
४	विउरेकुना पहिरो नियन्त्रणका लागि तारजालि (५० मि)	घ.मि	२५०	५			०	०	०	०	०	०	२५०	१२५०	०	०	१२५०	वडा नं ७, विउरेकुना	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
५	न्याउलेखोला पहिरो नियन्त्रण	घ.मि	३००	५			०	०	०	०	३००	१५००	०	०	०	०	१५००	वडा नं ७, न्याउलेखाृला	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
६	सरस्वती प्रा.वि. पहिरो नियन्त्रण (५० मि)	घ.मि	२५०	५			०	०	२५०	१२५०	०	०	०	०	०	०	१२५०	वडा नं ७,	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	५०मि
७	ओखलढुङ्ग पहिरो नियन्त्रण	घ.मि	२५०	५			०	०	०	०	२५०	१२५०	०	०	०	०	१२५०	वडा नं ७,	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
८	विरेन्द्र प्रा.वि पहिरो नियन्त्रण	घ.मि	१५०	५			१५०	७५०	०	०	०	०	०	०	०	०	७५०	वडा नं ७,	गाउँपालिका, वडा कार्यालय,	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम				
																			NCCSP 2	
९	चन्द्रजोति आ.वि. पहिरो नियन्त्रण	घ.मि	१५०	५			०	०	१५०	७५०	०	०	०	०	०	०	७५०	वडा नं ७,	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१०	धोलिखेत पहिरो नियन्त्रण	घ.मि	२५०	५			०	०	०	०	२५०	१२५०	०	०	०	०	१२५०	वडा नं ३, धोलिखेत	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
११	तिदुखोला पहिरो नियन्त्रण (पानि कटान र तारजालि)	स्थान	१	४०००			०	०	०	०	०	०	१	४०००	०	०	४०००	वडा नं ३, तिदुखोला	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१२	टाङ्गा टोल पहिरो नियन्त्रण	घ.मि	२००	५			०	०	०	०	०	०	०	०	२००	१०००	१००००	वडा नं ३, टाङ्गा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१३	इन्द्रधनुस विद्यालयमा तारजालि	घ.मि	१५०	५			१५०	७५०	०	०	०	०	०	०	०	०	७५०	वडा नं ३,	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१४	कैना रिटामेला, कटारेमारे पहिरो नियन्त्रण	घ.मि	३००	५			०	०	३००	१५००	०	०	०	०	०	०	१५००	वडा नं २ कैना	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१५	वडाखोला तटवन्ध	घ.मि	३००	५			०	०	०	०	३००	१५००	०	०	०	०	१५००	वडा नं ५, वडाखोला	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम				
१६	चौक्टी देखि थेल्याचौर तटवन्धन	घ.मि	३५०	५			०	०	०	०	०	०	३५०	१७५०	०	०	१७५०	वडा नं ५, चौक्टी, थेल्याचौर	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१७	नाउलाखोला तटवन्धन	घ.मि	२५०	५			०	०	०	०	०	०	०	०	२५०	१२५०	१२५०	वडा नं ५, नाउलाखोला	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१८	गुहेलाखोला लहरे सम्म तटवन्ध (३ किमि)	घ.मि	१०००	५			२००	१०००	२००	१०००	२००	१०००	२००	१०००	१	५	४००५	वडा नं ६,	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१९	भिरकुना पहिरो नियन्त्रण (१४०मि)	घ.मि	२८०	५			०	०	०	०	२८०	१४००	०	०	०	०	१४००	वडा नं ६, भिरकुना	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२०	रोकाया पहिरो नियन्त्रण	घ.मि	३००	५			०	०	०	०	०	०	३००	१५००	०	०	१५००	वडा नं ६, रोकाया	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२१	मालिका प्रावि पहिरो नियन्त्रण	घ.मि	१५०	५			१५०	७५०	०	०	०	०	०	०	०	०	७५०	वडा नं ६	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२२	ठाकुरजात पहिरो नियन्त्रण	घ.मि	२००	५			०	०	०	०	०	०	०	०	२००	१०००	१०००	वडा नं ६, ठाकुरजात	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२३	विपद् व्यवस्थापन तालिम	वटा	१	१५०			१	१५०	०	०	०	०	०	०	०	०	१५०	गाउँपालिका	गाउँपालिका, वडा कार्यालय,	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
																			NCCSP 2	
२४	खोज तथा उद्दार तालिम	वटा	१	२००			०	०	१	२००	०	०	०	०	०	०	२००	गाउँपालिका	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२५	खोज तथा उद्दार सामाग्री वितरण	सेट	९	६०			०	०	४	२४०	५	३००	०	०	०	०	५४०	गाउँपालिकाको सबै वडामा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२६	प्राथकि उपचार तालिम	पटक	१	८०			१	८०	०	०	०	०	०	०	०	०	८०	गाउँपालिका	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२७	मौसम सम्बन्धि जानकारी तथा स्टेसन स्थापना	वटा	१	३०००			०	०	०	०	०	०	०	०	१	३०००	३०००	गाउँपालिका	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२८	प्रकोप राहात (आपतकालिन) कोषको स्थापना	पटक	१	९००			०	०	१	९००	०	०	०	०	०	०	९००	गाउँपालिका	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२९	महत्वपूर्ण आपतकालिन फोन नंवरहरु विभिन्न स्थानमा टाँस्न होडीग वोर्ड	वटा	२०	१२			०	०	०	०	२०	२४०	०	०	०	०	२४०	गाउँपालिकाको मुख्य वस्तिहरुमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
३०	मोर्क जाँतखोला तटवन्ध निर्माण	घ.मि	३००	५			०	०	०	०	१५०	७५०	१५०	७५०	०	०	१५००	मोर्क जाँतखोला	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
३१	जलवायु परिवर्तन तथा विपद् ज्ञान केन्द्र स्थापना	वटा	१	२००			१	२००	०	०	०	०	०	०	०	०	२००		गाउँपालिका, NCCSP 2	
								४१८०		८३४०		१०६९०		१०२५०		६२५५	३९७१५			
७. उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार																				
१	कोलखोला देखि नेपा सम्म सिंचाइ कुलो स्तरउन्नती	मिटर	१७००	३			०	०	०	०	०	०	१७००	५१००	०	०	५१००	वडा नं २, नेपा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२	तिम्लेतडा खनियातडा सिंचाइ कुलो	मिटर	१२००	३			०	०	०	०	०	०	०	०	१२००	३६००	३६००	वडा नं २, तिम्लेतडा, खनियातडा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
३	कोलखोला देखि लयकाँडा सिंचाइ कुलो	मिटर	६००	३			०	०	०	०	०	०	६००	१८००	०	०	१८००	वडा नं २, कोलखोला, लयकाँडा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
४	धामिचौर सिंचाइको लागि पाइप (४० मिमि को पाइप)	मिटर	८००	३			०	०	०	०	८००	२४००	०	०	०	०	२४००	वडा नं ३, धामिचौर	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
५	मडीखोला डाँडाटोल सिंचाइ कुलो मर्मत ३०० मि	मिटर	७००	३			०	०	७००	२१००	०	०	०	०	०	०	२१००	वडा नं ३, मडिखोला, डाँडाटोला	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
६	पाखेवडा टाउके सिँचाइ कुलो	मिटर	८००	३			०	०	०	०	०	०	८००	२४००	०	०	२४००	वडा नं ५, पाखेवडा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
७	तल्लो सिमा देखि कल्याण सम्म सिचाइ कुलो (३ किमि मध्ये ८०० मि पक्कि गर्ने)	मि	१२००	३			०	०	०	०	०	०	०	०	१२००	३६००	३६००	वडा नं ५, सिमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
८	दहखोला रोकाया ठाकुरजात सिचाइ कुलो	मिटर	१६००	३			०	०	०	०	१६००	४८००	०	०	०	०	४८००	वडा नं ६, दहखोला, रोकाया	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
९	लाटोखोला भरभरे थानभरा सिंचाइको लागि पाइप	मिटर	१२००	३			०	०	१२००	३६००	०	०	०	०	०	०	३६००	वडा नं ७, लाटोखोला, भरभरे, थानभरा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१०	घट्टेखोला गोसार टोला सिचाइ कुलो (१ किमि)	मिटर	१०००	३			०	०	०	०	१०००	३०००	०	०	०	०	३०००	वडा नं ७, घट्टेखोला, गोसार	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
११	धाराखोला चौरा सिंचाइ कुलो	मिटर	७८०	३			७८०	२३४०	०	०	०	०	०	०	०	०	२३४०	वडा नं ७, धाराखोला, चौरा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१२	जुँगा छहरा सिंचाइ कुलो स्तरउन्नती (३ किमि मध्य ६०० मि पक्कि वनाउने)	मिटर	८५०	३			०	०	८५०	२५५०	०	०	०	०	०	०	२५५०	वडा नं ७, जुँगा टोल	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम				
१३	वटाखेत हुदै छरेखेत भिउसखोला सिंचाइ कुलो	मिटर	७५०	३			०	०	०	०	७५०	२२५०	०	०	०	०	२२५०	वडा नं ७,	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१४	दुवाडे देखि वुर्जाटोल सिंचाइ कुलो	मिटर	८००	३			०	०	०	०	०	०	८००	२४००	०	०	२४००	वडा नं ७, दुवाडे, वुर्जाटोल	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१५	जुँगाखोला थापाचौर सिंचाइ कुलो	मिटर	६००	३			०	०	०	०	०	०	०	०	६००	१८००	१८००	वडा नं ७, थापाचौर	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१६	जुकानिमुल हुँदै काफलकाटा थानपडा टोल सिंचाइको लागी पाइप र पोखरी	मिटर	६००	३			०	०	६००	१८००	०	०	०	०	०	०	१८००	वडा नं ७, काफलकाटा, थानपडा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१७	दुवाटा लोयाटा सिंचाइ कुलो स्तरउन्नती	मिटर	८००	३			०	०	०	०	८००	२४००	०	०	०	०	२४००	वडा नं ८, दुवाटा, लोयाटा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१८	विउडाँडा मौलवाडा सिंचाइ कुलो	मिटर	६००	३		२५	०	०	०	०	०	०	६००	१८००	०	०	१८००	वडा नं ८, विउडाँडा, मौलवाडा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१९	सिलाडी वडाखोला सिंचाइ कुलो	मिटर	३५०	३		१२	०	०	०	०	६५०	१९५०	०	०	०	०	१९५०	वडा नं ८, सिलाडी, वडाखोला	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२०	तरोप सिलाडी सिंचाइ कुलो	मिटर	७००	३		१४	०	०	०	०	०	०	०	०	७००	२१००	२१००	वडा नं ८, तरोप सिलाडी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय,	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष २०७८/०७९ परिमाण	२०७८/०७९ जम्मा	२०७९/०८० परिमाण	२०७९/०८० जम्मा	२०८०/०८१ परिमाण	२०८०/०८१ जम्मा	२०८१/०८२ परिमाण	२०८१/०८२ जम्मा	२०८२/०८३ परिमाण	२०८२/०८३ जम्मा	कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/ वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
																			NCCSP 2	
२१	वाँसखोला वस्नेवडा सिंचाइ कुलो	मिटर	६००	३		१२	६००	१८००	०	०	०	०	०	०	०	०	१८००	वडा नं ८, वाँसखोला वस्नेवडा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२२	पाखा सिंचाइ कुलो	मिटर	६००	३		१३	०	०	६००	१८००	०	०	०	०	०	०	१८००	वडा नं ८, पाखा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२३	वल्यावन सिंचाइ कुलो	मिटर	४५०	३		१६	०	०	०	०	४५०	१३५०	०	०	०	०	१३५०	वडा नं ८, वल्यावन	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२४	सेरा सिंचाइ कुलो	मिटर	५००	३		१०	०	०	०	०	०	०	५००	१५००	०	०	१५००	वडा नं ८, सेरा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२५	वान्समिल सिंचाइ कुलो मर्मत	मिटर	५००	३		२१	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	१५००	१५००	वडा नं ८, वान्समिल	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२६	उग्ले खोला मयलवडा सिंचाइ कुलो	मिटर	५५०	३		२५	०	०	५५०	१६५०	०	०	०	०	०	०	१६५०	वडा नं ८, मयलवडा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२७	दहखोला सिंचाइ कुलो स्तरउन्नती	मिटर	६००	३		१८	०	०	०	०	०	०	६००	१८००	०	०	१८००	वडा नं ८, दहखोला	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम				
२८	वडाखोला परिडेरा सिंचाइ	मिटर	६००	३		२०	६००	१८००	०	०	०	०	०	०	०	०	१८००	वडा नं ९, परिडेरा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२९	निमारे सिंचाइ कुलो	वटा	१	२५००		११०	०	०	०	०	०	०	१	२५००	०	०	२५००	वडा नं ९, निमारे	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
३०	सुनारी निमारे सिंचाइ कुलो निमार्ण	वटा	१	३५००		१७०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	३५००	३५००	वडा नं ९, सुनारी निमारे	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
३१	पाखापानि सिंचाइ योजना	वटा	१	१६००		१००	०	०	१	१६००	०	०	०	०	०	०	१६००	वडा नं ९, खारागाँउ	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
३२	स्थानिय उत्पादनलाई लघु उधोग मार्फत वजारीकरण गर्न प्रोत्साहन	पटक	१	५००		३००	०	०	१	५००	०	०	०	०	०	०	५००	गाउँपालिका भरि	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
३३	तल्लो जाँम्ना सिंचाइ कुलो निर्माण	वटा	१	३५००			०	०	०	०	१	३५००	०	०	०	०	३५००	वडा नं ४, तल्लो जाँम्ना	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
३४	भम्प सिंचाइ नहर निर्माण	वटा	१	४५००			१	४५००	०	०	०	०	०	०	०	०	४५००	वडा नं १, भम्प	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2 निकाय	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष २०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
३५	स्थानिय गोरेटो बाटोलाइ स्तरउन्नती गर्ने	वटा	५०	१५०			१०	१५००	१०	१५००	१०	१५००	१०	१५००	१०	१५००	७५००	सबै वडाका विद्यालय, स्वास्थ्य चौकि, वजार जाने गोरेटोबाटो	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
	जम्मा							११९४०		१७१००		२३१५०		२०८००		१७६००	९०५९०			
८. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिता, जीविकोपार्जन र सुशासन																				
१	सामाजिक तथा विकासको काममा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिता बारे चेतनामुलक कार्यक्रम	वटा	१	१००		३०	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	सबै वडा समट्नेगरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२	समान कामको समान ज्याला सम्वन्धि चेतनामुलक कार्यक्रम	वटा	४	८०		३०	१	८०	१	८०	१	८०	०	१	१	८०	३२१	सबै वडामा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
३	महिला सशक्तिकरण तथा नेतृत्व विकास तालिम	वटा	४	१००		३०	१	१००	१	१००	१	१००	०	०	१	१००	४००	सबै वडा समेट्नेगरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
४	विपन्न महिलाहरुलाई वैकल्पीक आयमुलक क्रियाकलापका लागि सिलाई कटाई तालिम	वटा	३	१५०		६०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	०	०	६००	सबै वडाका सहभागि हुने गरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
५	आरन सुधार कार्यक्रम	वटा	२०	२५		१०	०	०	२०	५००	०	०	०	०	०	०	५००	अहिले भएकाहरुलाइ	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
६	दलितहरुले अपनाउँदै आएको परम्परागत पेसालाइ व्यवसायिक वनाउन सहयोग	वटा	५०	५०		२०	५०	२५००	०	०	०	०	०	०	०	०	२५००	अहिले भएकाहरुलाइ	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
७	महिलाहरुलाइ सिप विकास तालिम	वटा	५	१००		३०	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	सबै वडाका सहभागि हुने गरी	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
८	विपन्न महिलाहरुलाई वैकल्पीक आयमुलक क्रियाकलापका लागी मुढा, चकटि बनाउने तालिम	वटा	५	१००		६०	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	सबै वडा समेटिनेगरि	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
९	जनचेतना मुलक कार्यक्रम (बालविवाह, किशोरी प्रजजन, महिला हिंसा, छुवाछुत, वहुविवाह, जातिय भेदभाव)	वटा	५	२००			१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	सबैवडामा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१०	अपांग प्रोफाइल निमार्ण तथा सिप विकास तालिम	वटा	१	२००			१	२००	०	०	०	०	०	०	०	०	२००	गाउँपालिका	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
११	वादी जातिको लागि वंगुर वितरण	वटा	१०	२०			०	०	१०	२००	०	०	०	०	०	०	२००	गाउँपालिकामा रहेको वादी वस्ति	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/ वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
१२	भिन्न क्षमता भएका टुहुरा, अनाथ वालवालिकालाई सहयोग	जना	२००	१५	२०	२०	२०	३००	३०	४५०	५०	७५०	५०	७५०	५०	७५०	३०००	गाउँपालिका	गाउँपालिका, NCCSP 2	
१३	महिलाहरुलाइ घरमा नै सुरक्षित तवरको प्याड वनाउने तालिम						१	८०	०	०	०	०	१	८०	०	०	१६०	गाउँपालिका	गाउँपालिका, NCCSP 2	
१४	महिनावारि सरसफाइ सम्वन्धि तालिम						०	०	१	६०	०	०	०	०	१	६०	१२०	गाउँपालिका	गाउँपालिका, NCCSP 2	
	जम्मा							३९१०		१९८०		१५८०		१४०१		१४३०	१०२३१			
९. पर्यटन एंव प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा																				
१	स्थानिय मठमन्दिर संरक्षण	वटा	८	८००			०	०	२	१६००	२	१६००	२	१६००	२	१६००	६४००	वडा नं १ को २, वडा नं ३ को १, वडा नं ८ को १, वडा नं ७ को १ र वाड नं ५ को ३	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२	स्थानिय जिर्ण सांस्कृतिक सम्पदा जिणोद्दावार	वटा	५	६००			१	६००	१	६००	१	६००	१	६००	१	६००	३०००	हाल जिर्ण अवस्थामा रहेका	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
३	स्थानिय चौतारो संरक्षण	वटा	२५	१००			५	५००	५	५००	५	५००	५	५००	५	५००	२५००	सबै वडाको १,१ वटा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
४	स्थानिय पर्यटकिय स्थलहरुको सुधार तथा प्रचार प्रसार	वटा	४	४००			०	०	१	४००	१	४००	१	४००	१	४००	१६००	वडा नं १र९ को छेडाखोला, वडा न. ६ को संगुरखाला बस्ती, वडा नं ६र७ को छहरेखोला झरना, वडा नं ६ को कचालिलेक	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
५	होमस्टे प्रवर्द्दन	वटा	१	१०००			०	०	१	१०००	०	०	०	०	०	०	१०००	गाउँपालिका	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
६	स्थानिय कला संस्कृति संरक्षण तथा सम्वद्धन	पटक	५	२००			१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	गाउँपालिका	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
७	शिवालय पर्यटकीय स्थल निर्माण	वटा	१	१०००			०	०	०	०	०	०	१	१०००	०	०	१०००	गाउँपालिका	गाउँपालिका, NCCSP 2	
	जम्मा							१३००		४३००		३३००		४३००			१६५००			

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/ वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम				
१०. जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास तथा अनुगमन																				
१	माटो परिक्षण सम्बन्धि जनचेतना मुलक कार्यक्रम	वटा	३	१००			१	१००	०	०	१	१००	०	०	१	१००	३००	गाँउपालिक भरि	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
२	अगुवा कृषक तालिम	वटा	५	१००			१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	कृषि समुहरु भित्रवाट, गाउँपालिकामा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
३	पशु तथा वालि विमा वारे जनचेतना	वटा	५	१००			१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	गाँउपालिक भरि	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
४	व्यवसायिक कुखुरा पालन तालिम	वटा	२	१५०		४०	०	०	१	१५०	०	०	०	०	१	१५०	३००	इच्छुकहरुलाई पायक पने स्थानमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
५	एग्रोभेट क्षमता अभिवृद्दि तालिम	वटा	२	१५०		१८	१	१५०	०	०	०	०	०	०	१	१५०	३००	गाउँपालिकामा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
६	भेटनरी तालीम	वटा	५	२००		९	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	गाउँपालिकामा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
७	सरसफाइ सचेतना कार्यक्रम (नाटक, रेडियो, एफएम बाट सुचना प्रसारण) बिद्यालयमा निवन्ध, कविता प्रतियोगिता	वटा	५	२००			१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	गाँउपालिक भरि	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/ वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
८	दिगो वन व्यवस्थापन तालिम (सामुदायक वन उपभोक्ता समुह)	वटा	२	१५०		२४	१	१५०	०	०	१	१५०	०	०	०	०	३००	पायक पर्ने स्थानमा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	सदस्य लाई
९	वायोब्रिकेट तथा वायोचार निर्माण सम्वन्धि तालिम	वटा	२	२००		३०	१	२००	१	२००	०	०	०	०	०	०	४००	गाउँपालिकामा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	सबै वडालाई समेटेर
१०	आगलागि नियन्त्रण सम्वन्धि तालिम	वटा	५	१००			१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	गाउँपालिकामा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
११	खुल्ला चरिचरण नित्रन्त्रणका लागी जनचेतना	वटा	५	१००			१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	गाँउपालिक भरि	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१२	जैविक विविधता संरक्षण सचेतना कार्यक्रम	वटा	३	१००			१	१००	०	०	१	१००	०	०	१	१००	३००	गाँउपालिक भरि	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१३	विजुलि वत्ति प्रयाग र यसलाइ प्रयोग गर्ने सहि तरिका सम्वन्धि जानकारी मुलक कार्यक्रम	वटा	३	८०			१	८०	१	८०	१	८०	०	०	०	०	२४०	गाँउपालिक भरि	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१४	चट्याङ सम्वन्धि जानकारिमुलक कार्यक्रम	वटा	२	१२५			१	१२५	०	०	०	०	१	१२५	०	०	२५०	गाँउपालिक भरि	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१५	अर्थिङ वारे चेतनामुलक कार्यक्रम तथा तालिम	वटा	२	१००			०	०	१	१००	१	१००	०	०	०	०	२००	गाँउपालिक भरि	गाउँपालिका, वडा कार्यालय,	

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
																			NCCSP 2	
१६	सुरक्षित वसोवास तथा निमार्ण सम्वन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वटा	१	१००			०	०	०	०	०	०	१	१००	०	०	१००	गाँउपालिक भरि	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१७	डकर्मि सिकर्मि तालिम	वटा	२	१५०		३०	०	०	१	१५०	१	१५०	०	०	०	०	३००	गाउँपालिकामा	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, NCCSP 2	
१८	संयुक्त अनुगमन तथा मूल्यांकन	पटक	५	१२५			१	६०	१	६०	१	६०	१	६०	१	६०	३००	गाउँपालिका तथा समुदाय	गाउँपालिका, NCCSP 2	
१९	अर्ध वार्षिक समीक्षा	पटक	१०	५०			२	१००		०	२	१००	२	१००	२	१००	४००	गाउँपालिका तथा समुदाय	गाउँपालिका, NCCSP 2	
२०	वार्षिक समीक्षा	पटक	५	१००			१	६०	२	१२०	१	६०	१	६०	१	६०	३६०	गाउँपालिका तथा समुदाय	गाउँपालिका, NCCSP 2	
२१	वार्षिक प्रतिवेदन तयारी	पटक	५	४०			१	४०	१	४०	१	४०	१	४०	१	४०	२००	गाउँपालिका तथा समुदाय	गाउँपालिका, NCCSP 2	
	जम्मा							**२०७०**		**१८४५**		**१८४५**		**१३९०**		**१६६५**	**८८१५**			

क.स.	कृयाकलापहरु	ईकाई	परिमाण	दर हजारमा	लक्षित वर्ग	जम्मा	आर्थिक बर्ष										कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	टोल/समुदाय/ वस्ति	सहकार्य, समन्वय	क्रियाकलापको विवरण
							२०७८/०७९		२०७९/०८०		२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३					
							परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा				
	कुल जम्मा							६३०३०		७४४२०		७७२१०		७४२८१		६४०३५	३५२८९६			

परिच्छेद ५: जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण मूलप्रवाहिकरण

जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद जोखिम न्युनिकरणका सवालहरुलाई निति, नियम, आवधिक योजनामा र बार्षिक योजना तर्जुमा मूलप्रवाहिकरण गर्न विभिन्न तहमा भएका तहगत संरचना, मन्त्रालय, स्थानिय सरकार र सरोकारवालाहरुको ठाडो र तेस्रो समन्वयन हुनुपर्ने देखिन्छ ।

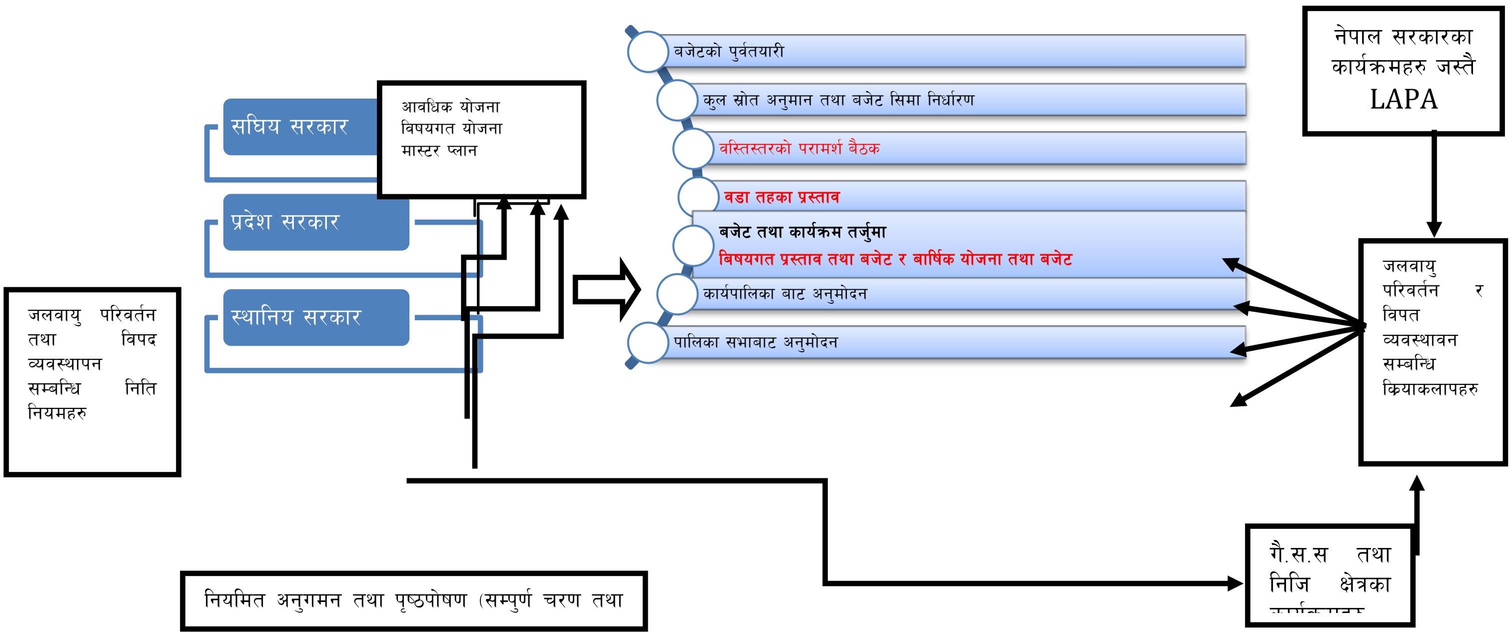

lrq 2M मूलप्रवाहीकरण प्रकया

स्थानिय योजना प्रक्रियामा छनौटमा परेका तर स्थानिय सरकारले लगानि गर्न नसक्ने, बहुबर्षे योजनाहरुलाई समेत प्रदेश र सघंबाट विनियोजन हुने बजेटहरुबाट विनियोजित गर्ने साथै विभिन्न तहबाट नियमित अनुगमन तथा पृष्ठपोषण गरेमा वस्ति वा वडा स्तरमा समेत जलवायु र विपद सम्बन्धिका योजनाहरुले प्राथामिकता पाउनेछन् । योजना तथा विकासका नीतिहरुमा मूलप्रवाहीकरण र स्थानीय तहको वार्षिक योजना, बजेट तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण ५.१ र ५.२ अनुसार हुनेछ ।

५.१ आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरुमा मूलप्रवाहीकरण

जलवायु परिवर्तन सम्वन्धी स्थानीय सूचना, जोखिमको अवस्था, श्रोत साधनको उपलब्धता, गुणस्तर तथा त्यस माथिको पहुँच र अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणको आवश्यकता पहिचानको आधारमा जलवायु परिवर्तनलाई शिवालय गाउँपालिकाका आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरुमा मूलप्रवाहीकरण गरी जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापनलाई संस्थागत गरिनेछ । जलवायु परिवर्तनको जोखिममा रहेका परिवार, समुदाय, वडा वा गाउँपालिकालाई आफ्ना अनुकूलन प्राथमिकताबारे प्रष्टसँग अभिव्यक्त गर्न र प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सरकारी, गैरसरकारी र

निजी क्षेत्रका श्रोत परिचालन गरिनेछ । जलवायु परिवर्तन सम्वन्धी विश्लेषण, अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरणका रणनीतिहरु स्थानीय आवधिक योजना अथवा दिर्घकालिन योजनामा समावेश गरिनेछ ।

राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक योजना आयोगहरुको आधार पत्र तथा आवधिक विकास योजनालाई प्रस्थान बिन्दु बनाएर जलवायु उत्थानशीलताका दीर्घकालीन लक्ष्य तथा सोचहरु आवधिक योजनामा समायोजन गरिनेछ । प्राविधिक रुपले कार्यान्वयन गर्न कठिन तथा धेरै श्रोत लाग्ने अनुकूलनका योजनाहरु बहुवर्षीय, दीर्घकालीन तथा आवधिक योजनामा समायोजन गरेर कार्यान्वयन गरिनेछ । स्थानीय तह बीच वा स्थानीय तह र प्रदेश एवं संघसँग समन्वय गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने प्रकृतिका जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका आयोजनाहरु आवधिक योजनामा एकीकरण गरी कार्यान्वयनमा सहजीकरण गरिनेछे । स्थानीय आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सरकारी निकाय, गैरसरकारी संघ संस्था, विकास साझेदार र निजी क्षेत्रका श्रोत परिचालन गर्न मार्गचित्र तथा खाका तयार गरिनेछ ।

गाउँपालिकामा घट्न सक्ने प्राकृतीक विपतिका घटनाबाट पिडितहरुको उद्दार, राहत पुनस्थापना तथा क्षतीग्रस्त संरचनाको पुननिर्माण एवम् विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागी पूर्व व्यवस्थापन गर्ने उद्देश्यले शिवालय गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन सम्बन्धी नियमावली, २०७४ लागु गरेको छ ।

५.२ स्थानीय तहको वार्षिक योजना, बजेट तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण

अनुकूलन योजनालाई विकास र विषयगत योजनामा साथै स्थानीय सेवा प्रदान गर्ने निजी तथा गैर सरकारी संस्थाहरुको योजना प्रक्रियामा समायोजन गर्नका लागि वडा एवं पालिकाका जनप्रतिनिधि, राजनैतिक दलहरु, अन्य वहुसरोकारवालाहरु र एकीकृत योजना तर्जुमा समितिसँग यस अनुकूलन योजना तर्जुमा प्रक्रिया देखि नै छलफल र समन्वय गरिएको छ । यसरी नै पालिका स्तरमा अनुकूलन कार्य योजनाका र प्रक्रियाको सम्बन्धमा प्रस्तुतिकरण गरी पालिकाका सेवा प्रदायक निकायहरुसंग छलफल गरियो । शिवालय गाँउपालीकाको हरेक वडा स्तरका स्थानीय राजनीतिक दल, सामाजिक संस्थाहरु, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु संग विस्तृत छलफल तयार गरी अनुकूलन कार्ययोजन तयार गरिएको छ र गाउँपालिकाबाट अनुमोदन भए पश्चात यो लागु हुनेछ । यसरी नै गाउँपालिकाको वार्षिक योजनामा समावेश नभएका योजनाहरुलाई नियमित योजना तर्जुमा प्रक्रिया मार्फत जिल्ला समन्वय समिति तथा सम्बद्ध विषयगत कार्यालयहरु तथा अन्य सरोकारवाला निकायमा पनि पेश गरी मूलप्रबाहिकरणको लागि पहल हुनेछ । भविष्यमा गाउँपालिकाले तयार गर्ने आबधिक तथा बार्षिक योजना तथा रणनीतिहरुमा यस अनुकूलन योजनालाई उच्च प्राथमिकताका साथमा समायोजन गरिनेछ । यस योजनाका प्राथमिकताहरुलाई केन्द्रिय स्तरमा वन तथा वातावरण मन्त्रालय मार्फत राष्ट्रिय योजना आयोगबाट तयार गरिने रातो किताब मार्फत राष्ट्रिय विकास योजनामा समायोजन गर्न समेत आवश्यक पहल गरिनेछ । योजना समायोजनका लागि निम्नानुसार कार्यहरु समेत पहिचान गरिएका छन् ।

क) तत्काल गर्नूपर्ने

- योजनाका बारेमा सचेतना जागरण गर्ने र अपनत्वको बिकास गर्ने ।
- योजना पुस्तिका वा सो अन्तर्गत प्राथमिकतामा परेका क्रियाकलापहरु आवश्यक प्रक्रिया पुऱ्याई सम्बन्धित बिषयगत तथा अन्य सरोकारवालाहरु समक्ष पेश गरी सहयोगको लागि पहल र पैरवी गर्ने ।

ख) योजना तर्जुमा प्रक्रियाको समयमा समायोजन गर्नूपर्ने

तालीका २१ : योजना तर्जुमा प्रक्रिया

योजना तर्जुमाको स्तर	आवश्यक तयारी	जिम्मेवारी
टोल बस्ती स्तर	यस योजना बमोजिम आ-आफ्नो टोल बस्तीमा प्राथमिकतामा परेका योजनाहरु निर्धारित ढाँचामा पेश गर्ने ।	सम्बन्धित टोल बस्तीबाट पालिकामा प्रतिनिधित्व गर्ने व्यक्ति - गाउँ सभा सदस्य) वा प्रभावित समुदाय वा सम्बन्धित बिषयगत क्षेत्रको व्यक्ति
वडा स्तर	वडा स्तरमा गनुपर्ने कार्यहरु • विभिन्न वडासँग सम्बन्धित कार्यक्रम भए सबैसँग समन्वय गर्नुपर्ने	वडा अध्यक्ष, सचिब वा तोकिएको व्यक्ति, वडा समितिका सदस्यहरु
पालिका स्तरमा	परिषदबाट अनुमोदन गराउन पहल गर्ने ।	कार्यपालिका सदस्यहरु, वातावरण सरसफाइ, तथा विपद व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरु राजनितिक दलका प्रतिनिधि
बिषयगत क्षेत्रका योजनाहरु	• वन संग सम्बन्धित योजनाहरु सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको साधारणसभा पूर्व नै कार्यसमितिमा पेश • माथिल्लो स्तरमा लैजानु पर्ने योजना भएपनि सम्बन्धित निकायको तल्लो तह (जस्तैः सब डिभिजन वन कार्यालय) को सिफारिस • सेक्टर स्तरको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा योजना पेश	सम्बन्धित बिषयगत क्षेत्रसँग सम्बन्धित तथा अनुभवी व्यक्ति भएमा राम्रो
बिभिन्न परियोजनाहरु	• परियोजनाका तल्लो तहका योजना तर्जुमा प्रक्रियामा वा सोझै परियोजनाको पायकको कार्यालयमा निर्धारित ढाँचामा कार्यक्रम पेश	परियोजनाका स्थानीय सामाजिक परिचालक तथा कर्मचारी मार्फत गर्दा राम्रो

कार्यक्रमको निर्णयको अवस्थाका बारेमा नियमित रुपमा बुझ्ने तथा ताकेता गर्ने ।

परिच्छेद ६: अनुगमन तथा मुल्याङ्कन योजना

शिवालय गाउँपालिका अर्न्तगत अनुकूलन योजनामा समेटिएका सबै घरधुरी तथा सरोकारवालाहरुको प्रत्यक्ष सहभागिता तथा वातावरण, सरसफाई तथा विपद् व्यवस्थापन समिति, कार्यपालिका सदस्यहरु र खासगरी पालिका स्तरिय अनुगमन मूल्यांकन समितिको अगुवाईमा अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको अनुगमन अर्धबार्षिक रुपमा गरिनेछ । अभिलेखिकरणमा उल्लेखित आवश्यक सूचनाहरुलाई ध्यान दिई अनुगमन गर्नु पूर्व अनुगमनको खाका तयार गरी सोही अनुसार अनुगमन र प्रतिबेदन तयार गरिनेछ । अनुगमनको लागि समितिका पदाधिकारीहरु अनुगमन सम्बन्धि अभिमुखीकरणमा सहभागि भएर मात्र अनुगमन कार्यमा संलग्न हुनेछन् जसबाट गरिएका प्रभावकारिताको लेखाजोखा गर्न सहज हुनेछ । त्यसैगरी वार्षिक रुपमा मूल्याङ्कन गरिनेछ भने योजनाको अन्तमा अन्तिम मूल्याङ्कन गरी पुनःआगामी दिनको मुल्याङ्कन योजना तयार गरिनेछ । यसरी नै अनुकूलन कार्ययोजनालाई सघाउन अनुगमन तथा मूल्याङ्कनले सिकाइ, चिन्तन-मनन र पृष्ठपोषणका लागि अवसर प्रदान गर्दछ ।

कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्य मुलक बनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरुको सुझावलाई सम्बोधन गरिने छ । साथै गाउँपालिका तथा सम्बन्धित समूहले स्व अनुगमन मुल्याङ्कन गरिनुका साथै सहयोगी निकायहरुसंग संयुक्त रुपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन मूल्याङ्कन गरिनेछ । कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धित क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परिक्षण गरिने छ ।

तालीका २२ : अनूगमन तथा मुल्याङ्कन योजना

अनुगमनका तहहरु	किन	कसले	कहिले	कसरी
वडा तहको अनुगमन (क्रियाकलापहरुको तहमा)	पारदर्शीता र अपनत्व कायम गर्न अनुकूलन कार्यहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन	• वडा समिति • वडा स्तरिय अनुगमन समिति • स्थानीय समुदाय	कार्यक्रम सञ्चालन पूर्व, सञ्चालनको क्रममा र सम्पन्न भएको १ महिना भित्र (हरेक कार्यक्रममा)	अन्तरक्रिया,सार्वजनिक लेखा परिक्षण, स्वः अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, होल्डिग वोर्ड अवलोकन
गाउँपालिका तहको अनुगमन (प्रक्रिया र प्रगतिहरु तहमा)	• कार्यक्रमको गुणस्तर कायम गर्न । • योजना र प्रगतिको लेखाजोखा गर्न । • कार्यक्रमको प्रभावकारीता वृद्धि गर्दै समयमा कार्य सम्पन्न गर्न ।	• कार्यपालिका सदस्य • पालिका स्तरिय अनुगमन समिति • वातावरण सरसफाई तथा विपद् व्यवस्थापन समिति, • स्थानिय पत्रकार • गाउँपालिकाका कर्मचारी तथा सहयोगी निकायहरु	अर्धवार्षिक रुपमा (पौष र असारमा), वार्षिक	• समिक्षा तथा योजना • तर्जुमा वैठक तथा गोष्ठी • फिल्ड अनुगमन • संकटासन्न वर्गहरुसँग अन्तरक्रिया • फोटो तथा घटना अध्ययनको संकलन • वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन
समन्वयन समितिका पदाधिकारीहरु	अर्धबार्षिक वा बार्षिक			फिल्ड अनुगमन भ्रमण

प्रदेश तथा संघिय मन्त्रालय	पारदर्शिता र प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न, कार्यक्रम संचालको प्रभावकारिता आवश्यता औल्याउन	प्रदेश :- सामाजिक विकास, उधोग पर्यटन वन वातावरण र र सम्बन्धित मन्त्रालय सघं :- वन तथा वातावरण र सम्बन्धित मन्त्रालय	वार्षिक	फिल्ड अनुगमन भ्रमण

कार्यक्रम संचालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्य मुलक बनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरुको सुझावलाई सम्बोधन गरिनेछ । साथै वडा, गाउँपालिका तथा सम्बन्धित समूहले स्व अनुगमन मूल्याङ्कन गरिनुका साथै सहयोगी निकायहरुसंग संयुक्त रुपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन मूल्याङ्कन गरिनेछ । कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धित क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परीक्षण गरिने छ ।

परिच्छेद ७: अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका कार्यहरुको तर्जुमा र कार्यान्वयन

अनुकूलन योजनाको तर्जुमा तथा कार्यान्वयनको नेतृत्व गाउँपालिकाले गर्नेछ । गाउँपालिकाले योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन बाहेक स्थानीय स्तरमा घरधुरी, स्थानीय समुदाय र परियोजनाहरुले स्थानीय अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्य, समुदायमा आधारित अनुकूलन कार्यक्रम, पारस्थितिकीय प्रणाली, संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन र विषयगत क्षेत्रसँग सम्वन्धि र समूहको योजनामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका कार्यहरु समायोजन गर्नेछ । जोखिम तथा संकटासन्नता र यसका अन्तरनिहित कारणहरु व्यक्ति, घरधुरी र समुदाय स्तरमा फरक फरक भएका कारण स्थानीय योजना तर्जुमा प्रकृयामा जलवायु परिवर्तनबाट बढी प्रभावित महिला तथा संकटासन्न घरधुरीको विशिष्ट समस्यालाई समाधान गर्ने अनुकूलनका कार्यक्रमहरू समावेश गरिनेछ । अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरणका योजनाहरु घरधुरी, स्थानीय समुदाय, उपभोक्ता समूह, संघ-संस्था र परियोजनास्तरमा निर्माण र कार्यान्वयन गर्नलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरु व्यक्ति, घरधुरी, स्थानीय समुदाय र उपभोक्ता समूहको जीविकोपार्जन तथा परिस्थितिकीय प्रणालीमा आधारित हुन सक्नेछ ।

यस योजनाको सफल तर्जुमा तथा कार्यान्वयन र समन्वयात्मक भुमिकाका लागि वडा समिति तथा कार्यपालिका समिति क्रियाशिल रहनेछ । स्थानिय अनुकुलन कार्ययोजना संचालन कार्यविधि अनुसार यस योजनाको कार्यान्वयनलाई व्यवस्थित गरिनेछ । पालिकाले प्रदेश, संघिय सरकार, गै.स.स को सहयोग तथा समन्वयनमा क्रियाकलापहरुको कार्यन्वयन गर्ने छ । जलवायु वित्तका लागि पनि स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना महत्वपुर्ण दस्ताबेज हुनेछ ।
अनुकूलन योजनामा उल्लेखित कार्यहरुलाई गाउँपालिका, विषयगत शाखा, समुदायमा स्थापित भई क्रियाशील रहेका विद्यमान समुह, संस्था, क्लब तथा उपभोक्ता समितिहरु मार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ । भौतिक पूर्वाधार सम्बन्धि कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनमा आवश्यकता अनुरुप प्राविधिक तथा उपलब्ध अन्य विज्ञहरुबाट विस्तृत लागत अनुमान (इष्टिमेट) गराउनुका साथै कार्यान्वयनमा समेत सहयोग लिईनेछ । अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको सहजिकरण वातावरण, सरसफाई तथा विपद् व्यवस्थापन समितिले गर्ने छ । जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रमहरुलाई थप प्रभावकारी बनाउने, स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यन्वयनलाई थप प्रभावकारि बनाउन आवश्यक पृष्ठपोषण गर्ने काम वातावरण, सरसफाई तथा विपद् व्यवस्थापन समिति मार्फत गरिने छ । बार्षिक बजेट तर्जुमा तथा जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रमहरुलाई मुलप्रवाहिकरण गर्न आवश्यक सहजिकरण गर्ने तथा बजेट विनियोजनका लागि कार्यपालिकामा पैरवि समेत यस समिति मार्फत गरिने छ । यस समितिको क्षमता अभिवृद्दि गर्ने आवश्यक क्रियाकलापहरु समेत समावेश गरिने छ ।

यस योजनामा अन्य सरोकारवाला निकायहरुको सहयोग पनि आवश्यक पर्ने हुनाले सो कार्यक्रमहरुका लागि सरोकारवाला निकायको वार्षिक योजनामा समावेश गर्नका लागि वडा एवं गाउँपालिकाले पहल गर्नेछ । प्राथमिकतामा परेका हरेक क्रियाकलापहरुको विस्तृत कार्यान्वयन योजना र जिम्मेवारी तय गरी सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था निकायहरुसँगको समन्वय र सहकार्यमा स्रोत तथा सेवा जुटाई कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ । योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि व्यक्तिगत बानी व्यवहार देखि नै परिवर्तनको खाँचो देखिएको छ । त्यसैगरी यस योजनाको कार्यान्वयनमा नीजि क्षेत्रको भूमिका अहम् हुन सक्छ । नीजि क्षेत्रको संभावित भूमिका यसै योजनामा उल्लेख गरिएको छ । यसका लागि वडा तथा गाउँपालिकाले सम्बन्धित नीजि क्षेत्र, व्यवसायिक क्षेत्र एवं स्थानीय उद्योग बाणिज्य संघ मार्फत समेत पहल गर्नेछ ।

सन्दर्भ सामाग्री

विपद् जोखिम न्यूनीकरण नीति २०७५

विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३०

राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति २०६७

राष्ट्रिय अनुकुलन कार्ययोजना (नापा) २०६७

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना संरचना (लापा फ्रेमवर्क) २०६७

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना (Revised LAPA Framework) २०७६

स्थानिय सरकार संचालन ऐन, २०७४

शिवालय गाउँपालिका वस्तुगत विवरण, २०७५

वन तथा वाताकरण मन्त्रालय. २०२१. बाढी तथा पहिरो जोखिम चित्रावली, शिवालय गाउँपालिका, जाजरकोट जिल्ला, कर्णाली प्रदेश, नेपाल.पृष्ठ ५६.

Karra, Kontgis, et al. “Global land use/land cover with Sentinel-2 and deep learning.” IGARSS 2021-2021 IEEE International Geoscience and Remote Sensing Symposium. IEEE, 2021.

वन तथा वातावरण मन्त्रालय. २०२१. बाढी तथा पहिरो जोखिम चित्रावली, शिवालय गाउँपालिका, जाजरकोट जिल्ला, कर्णाली प्रदेश, नेपाल. पृष्ठ ५६.

https://resilienceprojectblog.wordpress.com/2013/06/15/the-relationship-between-disaster-risk-management-and-climate-change-adaptation/

Vulnerability and Risk Assessment and identifying adaptation measures, Summary for Policy Makers, 2021, MoFE

जलवायु तथा विपद् जोखिम पार्श्वचित्र, शिवालय गाउँपालिका, जाजरकोट, वि सं. २०७५

अनुसुचिहरु

गाउँपालिका तथा वडा स्तरिय छलफलका सहभागीहरु

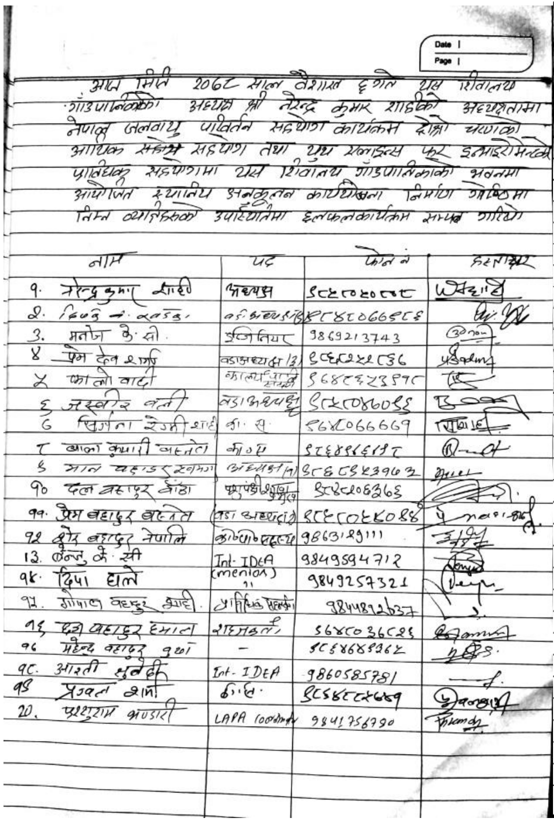
आज मिति २०७८ साल वैशाख ६ गते यस शिवालय गाउँपालिकाको अध्यक्ष श्री नेरेन्द्र कुमार शाहीको अध्यक्षतामा नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम दोस्रो चरणको आर्थिक सहयोग तथा युथ एलाइन्स फर इन्भाइरोमेन्टको प्राविधिक सहयोगमा यस शिवालय गाउँपालिकाको भवनमा आयोजित स्थानिय अनुकुलन कार्ययोजना निर्माण गोष्ठिमा निम्न व्यक्तिहरुको उपस्थितिमा छलफलकार्यक्रम सम्पन्न गरियो

नाम	पद	फोन नं	हस्ताक्षर
१. नेरेन्द्र कुमार शाही	अध्यक्ष	९८४८०४०८०८	[illegible]
२. [illegible]	वडा अध्यक्ष	९८४८०६६९८६	[illegible]
3. मनोज के.सी.	इन्जिनियर	9869213743	[illegible]
४ प्रेम देव शर्मा	वडाअध्यक्ष (३)	९८६८२४४८३६	[illegible]
५ काली वादी	कार्यपालिका सदस्य	९६८८६५२३५१८	[illegible]
६ जस्वीर वली	वडाअध्यक्ष	९८४८०८६०६६	[illegible]
6 सिर्जना रेग्मी शाही	का. स.	९६८५०६६६६९	[illegible]
८ बाला कुमारी [illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
९ मान बहादुर [illegible]	अध्यक्ष (१)	९८६८९४३९७३	[illegible]
१० दल बहादुर बोहरा	[illegible]	९८४८०६३६६	[illegible]
११. प्रेम बहादुर [illegible]	वडा अध्यक्ष (२)	९८९८०४८०८४	[illegible]
१२ धीर बहादुर नेपालि	[illegible]	9863129111	[illegible]
13. [illegible] के.सी	Int-IDEA (mentor)	9849594712	[illegible]
१४ दिपा घले	"	9849257321	[illegible]
१५. गोपाल बहादुर शाही	प्राविधिक सहायक	9844892637	[illegible]
१६ [illegible] बहादुर [illegible]	[illegible]	९६८५०३६८२६	[illegible]
१७ महेन्द्र बहादुर बुढा	-	९८६८६८९९६८	[illegible]
१८ आरती [illegible]	Int-IDEA	9860585781	[illegible]
१९ प्रज्वल शर्मा	[illegible]	९८५८९८८८६९	[illegible]
२०. परशुराम भण्डारी	LAPA coordinator	9841756790	[illegible]

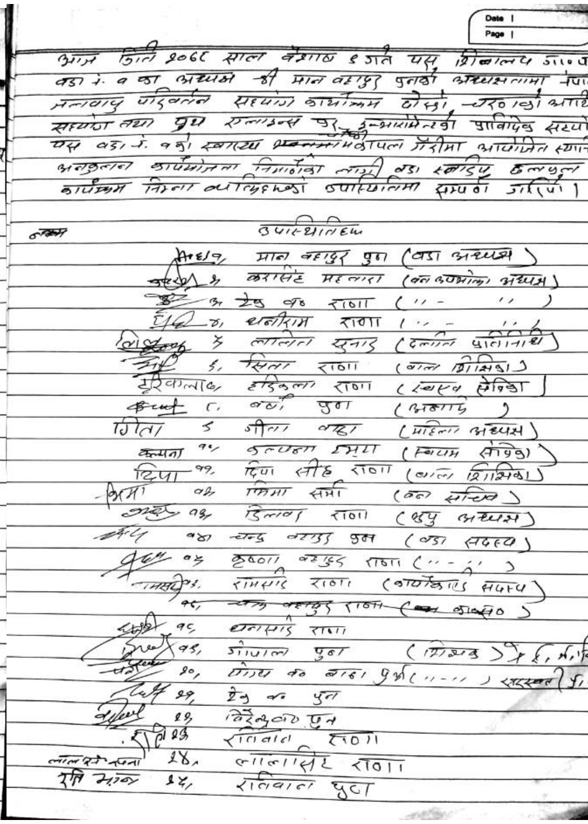
आज मिति २०७८ साल वैशाख ६ गते यस शिवालय गाउँपा० वडा नं. १ का अध्यक्ष श्री मान बहादुर पुनको अध्यक्षतामा नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम दोस्रो चरणको आर्थिक सहयोग तथा युथ एलाइन्स फर इन्भाइरोमेन्टको प्राविधिक सहयोगमा यस वडा नं. १ को स्वास्थ्य चौकी [illegible] गैरीमा आयोजित स्थानिय अनुकुलन कार्ययोजना निर्माणको लागी वडा स्तरिय छलफल कार्यक्रम निम्न व्यक्तिहरुको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो।

उपस्थितिहरु

१, मान बहादुर पुन (वडा अध्यक्ष)
२, करसिंह महतारा (वन उपभोक्ता अध्यक्ष)
३, [illegible] व० राना (" - ")
४, धनीराम राना (" - ")
५ लालीत सुनार (दलीत प्रतिनिधि)
६, सिता राना (बाल शिक्षिका)
७, हरिकला राना (स्वास्थ सेविका)
८, [illegible] पुन (भनाई)
९ गीता बुढा (महिला अध्यक्ष)
१० कल्पना [illegible] (विधालय शिक्षक)
११, दिपा सीह राना (बाल शिक्षिका)
१२ [illegible] शर्मा (वन सचिव)
१३ [illegible] राना (युप अध्यक्ष)
१४ चन्द्र बहादुर [illegible] (वडा सदस्य)
१५ कृष्ण बहादुर राना (" - ")
१६. रामसाई राना (कार्यालय सहयोग)
~~१७, [illegible] बहादुर राना ([illegible])~~
१८, धनसाई राना
१९, गोपाल पुन (शिक्षक) [illegible]
२०, [illegible] ब० बोहरा पुर्व (" - ") [illegible]
२१, [illegible] पुन
२२, विरेन्द्र ब० पुन
२३ रतिलाल राना
२४, लालसिह राना
२५, रतिलाल पुन

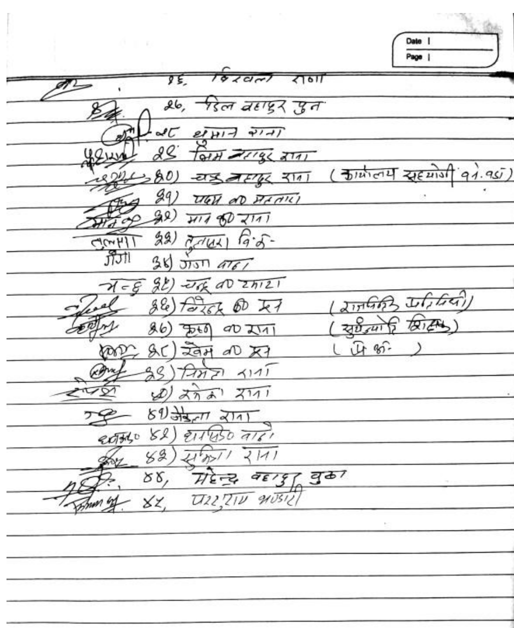
२६, [illegible] राना
२७, [illegible] बहादुर पुन
२८ [illegible] राना
२९ भिम बहादुर राना
३०) चन्द्र बहादुर राना (कार्यालय सहयोगी १.१.१५)
३१) पदम ब० महतारा
३२) मान ब० राना
३३) तुलसरा वि.क.
३४) गंगा बाहा
३५) चन्द्र ब० [illegible]
३६) विरेन्द्र ब० [illegible] (राजनितिक प्रतिनिधी)
३७) कृष्ण ब० राना (सुदिनोसि [illegible])
३८) खेम ब० [illegible] (प्र अ.)
३९) निर्मला राना
४०) रेनुका राना
४१) जैकला राना
४२) [illegible] बाहा
४३) सुमित्रा राना
४४, महेन्द्र बहादुर बुढा
४५, परशुराम भण्डारी

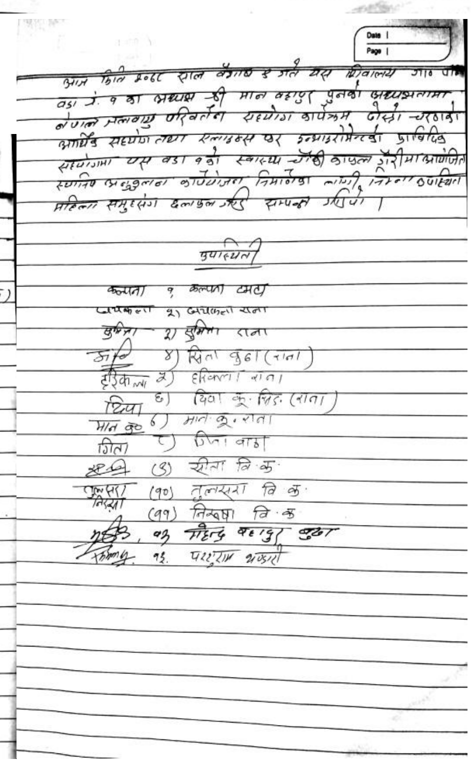
आज मिति २०७८ साल वैशाख ६ गते यस शिवालय गाउँपा० वडा नं. १ का अध्यक्ष श्री मान बहादुर पुनको अध्यक्षतामा नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम दोस्रो चरणको आर्थिक सहयोग तथा एलाइन्स फर इन्भाइरोमेन्टको प्राविधिक सहयोगमा यस वडा १ को स्वास्थ्य चौकी [illegible] गैरीमा आयोजित स्थानिय अनुकुलन कार्ययोजना निर्माणको लागी निम्न उपस्थित महिला समुहसंग छलफल गरि सम्पन्न गरियो।

उपस्थिति

१, कल्पना [illegible]
२) [illegible] राना
३) सुमित्रा राना
४) सिता बुढा (राना)
५) हरिकला राना
६) दिपा कु. सिह (राना)
७) मान कु. राना
८) गिता बाहा
९) सीता वि.क.
(१०) तुलसरा वि.क.
(११) निरुषा वि.क.
१२ महेन्द्र बहादुर बुढा
१३. परशुराम भण्डारी

आज मिति २०७८ साल बैशाख २० गते यस शिवालय गा.पा. वडा नं. ५ का वडा अध्यक्ष श्री दिपक खड्काको अध्यक्षतामा नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग तथा युथ एलाइन्स फर इन्भाइरोमेन्टको प्राविधिक सहयोगमा यस वडा नं. ५ को वडा कार्यालयमा आयोजित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणको लागि वडा स्तरीय छलफल कार्यक्रम निम्न व्यक्तिहरुको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो ।

उपस्थितिहरु

१, दिपक खड्का (वडा अध्यक्ष)
२, तुल बहादुर बुढा (वडा सदस्य)
३, भिमसरा कामी (दलित महिला सदस्य)
४, गणेश रावल (वडा सचिव)
५, दलबहादुर महतारा (शिक्षक)
६, उमेश बुढा (वडा का. स.)
७, आमला कुमारी बस्नेत (अहेव)
८, देविसरा नेपाली
९, सैलर खड्का
१०, डिल्ली ब० बुढा
११, राम ब० बुढा
१२, कर्ण ब० नेपाली
१३, प्रकाश बुढा
१४, लाल ब० बुढा
१५, तिलक महतारा
१६, सुरेन्द्र खड्का
१७, महेश ब० बुढा
१८, प्रेम बहादुर नेपाली (शिक्षक)
१९, डिल ब० खड्का
१९, दिपक बुढा
२०, कमला खड्का
२१, लालसरी सिंह
२२, कृष्ण ब. खड्का
२३, बिमला बुढा
२४, बिशाल खड्का
२५, दिपक ब० बुढा
२६, महेन्द्र बहादुर बुढा
२६, परशुराम भण्डारी

आज मिति २०७८ साल बैशाख २० गते यस शिवालय गा.पा. वडा नं. ८ का वडा अध्यक्ष श्री जसवीर वलीको अध्यक्षतामा नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग तथा युथ एलाइन्स फर इन्भाइरोमेन्टको प्राविधिक सहयोगमा यस वडा नं. ८ को वडा कार्यालय पोखरा टोलमा आयोजित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणको लागि वडा स्तरीय छलफल कार्यक्रम निम्न उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो ।

उपस्थितिहरु

१, जसवीर वली (वडा अध्यक्ष)
२, कृष्णा प्रसाद रेग्मी (वडा सदस्य)
३, सरस्वती नेपाली (दलित महिला सदस्य)
४, कान्छी देवि नेपाली (सदस्य)
५, हर्क ब० बस्नेत (वडा सचिव)
६, अमर ब० कठायत (स्वा. [illegible])
७, कस्तुरा कठायत
८, सुनताली बुढा
९, कलसा बुढा
१० भिमसरा रावत
११ अमृता विसी
१२ सरस्वती नेपाली
१३ प्रेमाराम रेग्मी
१४ रवि लाल रेग्मी
१५ नरेश बुढा
१६ मान बहादुर बुढा
१७ काल जैसी
१८ पदमला नेपाली
१९ लालमति जैसी
२०, शिला कुमारी शर्मा
२१, विष्णु रेग्मी
२२ पविना कुमारी रेग्मी
२३ तिलक रेग्मी
२४ डिल्ली प्रसाद रेग्मी
२५ प्रेम बहादुर वली
२६ प्रेम बहादुर वली
२७ कौशिला रेग्मी
२८, महेन्द्र बहादुर बुढा (सहजकर्ता)
२९ परशुराम भण्डारी

Date |
Page |

आज मिति २०८८ साल वैशाख ०७ गते यस त्रिवेणी गा० पा० वडा नं. ८ का वडा अध्यक्ष श्री विरबल खत्री को अध्यक्षतामा नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम दोस्रो चरणको आर्थिक सहयोगमा एलाइन्स फर इन्भाइरोमेन्टको प्राविधिक सहयोगमा यस वडा नं. ८ को वडा कार्यालय सिउरीमा आयोजित स्थानीय अनुकूलन कार्य योजना निर्माणको लागि निम्न उपस्थितिमा छलफल गरी सम्पन्न गरियो।

उपस्थितिहरू

१ विरबल खत्री (वडा अध्यक्ष)
२ रङ नाथ घर्ती (वडा सदस्य)
३ रैन बहादुर शाही (वडा सचिव)
४ राम ब० बुढा (वडा सदस्य)
५ विमला वि.क. (दलित महिला सदस्य)
६ मान बहादुर शाही
७ प्रेम बहादुर बुढा
८ मान बहादुर बुढा
९ प्रेम बहादुर नेपाली
१० टेक बहादुर रिजाल
११ खड्ग बहादुर बुढा
१२ भिम बहादुर नेपाली
१३ चन्द्र ब० शाही
१४ लाल बहादुर बुढा
१५ विष्णु सुनार
१६ ध्रुव शाही
१७ भिर ब० बुढा
१८ साकेला सुनार
१९ पुष्पा शाही
२० मेडिला कु नेपाली
२१ मान बहादुर शाही
२२ रैवान बाटा
२३ धनसरा बुढा
२४ जयबहादुर शाही

Date |
Page |

२२ महेन्द्र बहादुर बुढा
२३ परशुराम भण्डारी

Date |
Page |

आज मिति २०८८ साल वैशाख ०४ गते यस त्रिवेणी गाउँपालिका वडा नं. ३ का वडा अध्यक्ष श्री प्रेम देव शर्माको अध्यक्षतामा नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग तथा युथ एलाइन्स फर इन्भाइरोमेन्टको प्राविधिक सहयोगमा यस वडा नं. ३ को वडा कार्यालयमा आयोजित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणको लागि वडा स्तरीय छलफल निम्न व्यक्तिहरूको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो।

उपस्थितिहरू

१ प्रेम देव शर्मा (वडा अध्यक्ष)
२ विर ब० बुढा (~~महिला~~ सदस्य)
३ मंगली थापा (महिला सदस्य)
४ नैनसरा नेपाली (दलित महिला स०)
५ राम प्रसाद शर्मा (वडा सचिव)
६ शिवलाल नेपाली (सरस्वती मा०वि०, प्र०अ०)
७ उमा कु नेपाली चमेलादेवी कृषक समूह
८ भद्र खत्री —"— —"—
९ विष्णु कु शाही श्री चन्द्रमालादेवी प्रा०वि तडी
१० विष्णु कुमारी घर्ती श्री हनुमान प्रा०वि उमाडाडा
११ सुरेन्द्र कु० खत्री (वन उपभोक्ता अध्यक्ष)
१२ सुगुरे थापा ने.क. पा. आमडाँडा गा.स. अध्यक्ष
१३ शिव संकर उपाध्याय
१४ नविन के० सी
१५ कार्तिक खत्री
१६ राम प्रसाद रेग्मी श्री नवज्योति प्रा०वि० शि०ड० शस्त्र
१७ लाल कुमारी अधिकारी श्री इन्द्र धनुष प्रा० वि० शिक्षक
१८ मिम ब रावत
१९ पदम बहादुर खत्री प्रशासन सहायक त्रिवेणी गाउँपालिका
२० हस्त बहादुर थापा (वी. स.)
२१ धनपुरा थापा
२२ महेन्द्र बहादुर बुढा
२३ परशुराम भण्डारी

Date |
Page |

आज मिति २०८८ साल वैशाख ०२ गते यस त्रिवेणी गाउँपालिका वडा नं. २ का वडा अध्यक्ष श्री प्रेम बहादुर बस्नेतको अध्यक्षतामा नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग तथा युथ एलाइन्स फर इन्भाइरोमेन्टको प्राविधिक सहयोगमा यस त्रिवेणी वडा नं. २ को आयोजित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणको लागी वडा स्तरीय छलफल निम्न उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो।

उपस्थिति

१ प्रेम बहादुर बस्नेत (वडा अध्यक्ष)
२ बाला कुमारी बस्नेत (वडा सदस्य का.सं.)
३ गोपाल ब० घर्ती (वडा सदस्य)
४ अमन ब० शाही (वडा सदस्य)
५ लालसरा कामी (दलित महिला सदस्य)
६ भिम ब० बस्नेत (वडा सचिव)
७ तेज ब० बस्नेत (आ. स्वा. इ प्रमुख)
८ मान ब० बस्नेत (वडा सहजकर्ता)
९ विर ब० बस्नेत (का. स. वडा)
१० प्रकाश जि. सी
११ देवेन्द्र प्रसाद शर्मा (B)
१२ देवेन्द्र प्रसाद शर्मा (A)
१३ हिलाल ब० घर्ती
१४ डिकेन्द्र घर्ती
१५ भिम ब० घर्ती
१६ मन कला अधिकारी
१७ बसन्धरा शर्मा
१८ कस्तुरा घर्ती
१९ जैकला जैसी
२० कस्तुरा नेपाली
२१ दल ब० घर्ती
२२ विरु जैसी
२३ शंकर अधिकारी
२४ उमन घर्ती
२५ पदम पारियार
२६ भानुभक्त वि० बु०

आज मिति २०८८ साल वैशाख ३६ गते यस गाउँपालिका वडा नं. ५ का वडा अध्यक्ष श्री चित्र प्रसाद रेग्मी को अध्यक्षतामा नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग तथा पुष्प – स्लाइन्स एर इन्भाइरोमेन्टको सहयोगमा यस वडा नं. ५ को आयोजित स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणको लागी वडा स्तरीय छलफल निम्न उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो

उपस्थिति

१. चित्र प्रसाद रेग्मी (वडा अध्यक्ष)
२. चिरञ्जिवी गौतम (वडा सचिव)
३. केशर बहादुर शाही (प्राविधिक)
४. मान बहादुर खत्री (प्रो.प.स्वी.प्रा)
५. हर्क बहादुर खत्री (हिमालय आ० वि० कोइलाडि.प्र.)
६. भागिरथी शर्मा (आमा समुह अध्यक्ष)
७. रमेश रेग्मी (शो.स्टे. विद्यालय.प्र)
८. लक्ष्मी कोइराला (शिक्षक)
९. गोपाल परियार
१० भीम बहादुर परियार कमला देवी (कास)
१० प्रकाश शाही
११ बिमला खत्री
१२ लक्ष्मी देवी शर्मा
१३. घनश्याम शर्मा
१४, गोपाल खात्री
१५ हरि बहादुर खात्री
१६, भरत बहादुर शर्मा
१७ अमृत बहादुर खात्री
१८, जनक शाही
२०, चित्र प्र० रेग्मी
२१, मान ब० खात्री
२२ कुमारी शाही
२३ धर्म ब० खात्री
२४ नरबहादुर शाही
२५, महेन्द्र बहादुर बुढा
२६, परशुराम भण्डारी

आज मिति २०८१ साल वैशाख ३६ गते यस त्रिवेणी गाउँपालिकाको वडा नं. ६ का वडा अध्यक्ष श्री भक्त बहादुर थापाको अध्यक्षतामा नेपाल जलवायु परिवर्तन तथा पुष्प स्लाइन्स एर इन्भाइरोमेन्टको सहयोगमा यस वडा नं. ६ को आयोजित स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणको लागी वडा स्तरीय छलफल निम्न उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो

उपस्थिति

१, भक्त बहादुर थापा (वडा अध्यक्ष)
२, जया रोका क्षेत्री (वडा सदस्य)
३ गोविन्द रोकाय
४, खड्क ब० रोकाय
५ निम ब० शाहि
६, भिमे बोंका
७, सुनिल वि.क.
८, तारा कु० रोकाय
९. मिना शाहि
१०, मैसरा बुढा
११, अमृता रोकाय
१२, देव ब० खत्री
१३ आदिशिला शाहि
१४ कलाशि रोकाय
१५ गंगा शाहि
१६, बसन्ति वि.क.
१७ ललिता कु० थापा मगर
१८ सुनिता थापामगर
१९, चक्रदेव
२०, सिता कुमारि थापामगर
२१. लक्ष्मी खत्री
२२. रामकुमारी बुढा
२३. गोपाल खत्री
२४. पान्सरा बुढा वोरा
२५. आडती रोकाय
२६. दिपेन्द्र थापामगर

२७: लोकेन्द्र रोकाय
२८. निरन रोकाय
२९. जैसिहे रोकाय
३०. विरेन्द्र थापामगर
३१. हस्त वि.क
३२. कालु सिंह
३३. गगाँ ब० शाहि
३४. रमा शाहि
३५. कृष्णा शाहि
३६. विरेन्द्र ब० बुढा
३७, महेन्द्र बहादुर बुढा
३८, परशुराम भण्डारी

फोटोहरु

गाउँपालिकास्तरीय छलफल

सहभागीहरु गाउँपालिकास्तरयि छलफलमा स्रोतनक्सा बनाउदै

वडास्तरीय छलफल वडा नं १

वडास्तरीय छलफल वडा नं ४